

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Olomouc 2023

Bc. Šárka Killarová

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Šárka Killarová

Řízení volnočasových aktivit

Problematika trávení volného času dětí v dětských domovech

očima vychovatele

Vedoucí práce: Mgr. Iva Koribská, Ph. D.

Olomouc 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a veškeré zdroje jsou uvedené v seznamu použitých zdrojů.

V Olomouci dne

.....
Bc. Šárka Killarová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní Mgr. Ivě Koribské, Ph. D., která mi vždy ochotně poskytla odborné rady, při psaní diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat všem respondentům, kteří se účastnili mého výzkumu.

OBSAH

ÚVOD	6
1. ÚSTAVNÍ PÉČE	8
1.1 Dětský domov	10
1.2 Rizika pobytu v dětském domově	13
2. VYCHOVATEL V DĚTSKÉM DOMOVĚ	17
2.1 Kvalifikační příprava	19
2.2 Kompetence vychovatele	20
2.3 Pracovní povinnosti.....	22
2.4 Rizika spojená s profesí vychovatele	24
3. PROBLEMATIKA TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU.....	27
3.1 Volný čas.....	29
3.2 Organizace času v dětském domově	31
3.3 Volnočasové aktivity jako prevence proti sociálně patologickým jevům.....	34
4. PŘÍSTUP VYCHOVATELE K DÍTĚTI.....	37
4.1 Styly výchovy.....	39
4.2 Výchovné zásady	41
4.3 Obsah výchovy mimo vyučování.....	44
5. PRAKTICKÁ ČÁST	47
5.1 Design výzkumu.....	47
5.2 Vlastní výzkum	49
5.3 Diskuze.....	71
5.4 Závěr	74

ÚVOD

K volbě tématu mé diplomové práce mě navedlo zpracování předchozí bakalářské práce, kterou jsem měla zaměřenou na problematiku dospívajících dětí v dětských domovech. Při zpracování této práce, kdy jsem prováděla rozhovory s dětmi, které v životě neměly štěstí a bohužel skončily v dětském domově, jsem se dozvěděla spoustu nových informací, které potvrdily mé domněnky o náročnosti života těchto dětí. Děti vyrůstají bez rodičů, dítě je z nějakého závažného důvodu odebráno z biologické rodiny a přemístěno do dětského domova. V dětských domovech se sice snaží o přizpůsobení podmínek, aby se co možná nejvíce přiblížili běžné rodině, ale nikdy tyto podmínky dítěti nenahradí vyrůstání ve fungující biologické rodině. Dítě, které se dostane do dětského domova, to v životě nemá lehké, vyrůstání v dětském domově sebou nese několik rizik, které děti ovlivňují. Při přemýšlení nad nelehkostí života dětí mě napadla myšlenka, jak náročnou práci musí vykonávat vychovatelé, kteří mají za úkol tyto děti vychovávat a dle mého názoru pracovat jako vychovatel v dětském domově je velmi náročná profese.

Vychovatelé pracují s dětmi, které jsou často deprivované a ve většině případů jsou děti do dětského domova umístěny na základě zanedbané péče rodičů, tudíž vyrůstali v nepříznivých podmínkách, které je již do jisté míry stihly ovlivnit. Rodiče těchto dětí často žijí životem, který není vhodný pro správný rozvoj osobnosti dítěte. Vychovatele tedy čeká nelehký úkol a to snažit se dítě vychovat a nasměrovat do života vhodným směrem, proto mě zajímalo, jakými metodami, jakým způsobem vychovatelé pracují s těmito dětmi a která rizika mohou narušovat dané výchovné působení.

V bakalářské práci jsem se zajímala o děti, a proto mě napadlo, že bych podobné téma mohla vzít z té druhé stránky a na danou situaci se podívat očima vychovatelů. Jelikož se můj obor zaměřuje na volný čas, tak jsem se rozhodla tyto dvě věci spojit a tím vzniklo téma mé diplomové práce. V diplomové práci se tedy zaměřuji na problematiku trávení volného času dítěte v dětském domově, z pohledu vychovatelů, přičemž cílem této práce je zhodnotit hlavní faktory ovlivňující práci vychovatele v dětském domově, tedy chci zjistit, v čem spatřují vychovatelé možná rizika, která mohou ovlivňovat jejich práci a plnohodnotné trávení volného času dětí.

V teoretické části se má první kapitola týká ústavní péče, kde pouze okrajově zmiňuji systém ústavní výchovy, dětského domova a rizika, která mohou ohrožovat dítě. V druhé kapitole jsem se zaměřila na vychovatele, v této kapitole popisují danou profesi, povinnou kvalifikační

přípravu, kompetence vychovatelů, pracovní povinnosti a tentokrát také rizika, která vyplývají z vykonávání této nelehké profese.

Třetí kapitolu jsem věnovala problematice trávení volného času, kde jsem nejdříve stručně popsala charakteristiku volného času, dále pak organizaci volného času v dětském domově a přiblížila jsem, jak mohou volnočasové aktivity působit jako prevence proti rozvoji sociálně patologických jevů. Čtvrtá kapitola se věnuje přístupu vychovatele k dítěti, jsou zde zmíněné také styly výchovy, výchovné zásady a v neposlední řadě obsah výchovy mimo vyučování.

V praktické části se snažím o naplnění cíle diplomové práce, tedy zhodnotit hlavní faktory ovlivňující práci vychovatele v dětském domově.

1. ÚSTAVNÍ PÉČE

Ústavní výchova se řídí dle Zákona 94/1963 Sb. a je uložena v případech, kdy je výchova dítěte narušena, ohrožena, nebo když se rodina nemůže o dítě patřičně starat z jakéhokoli důvodu. Mohou se také objevit případy, kdy je nevyhnutelné dítě z rodiny odebrat a zajistit mu neodkladnou ochranu, tato situace nastává, když se dítě ocitne zcela bez péče, či je jeho vývoj závažně narušený. Soud v těchto případech může dítě umístit do ústavní péče, nebo do péče jiné blízké osoby. **Ochranná výchova** je typ ochranného opatření a je uložena dětem ve věku mezi 12 až 15 lety, kteří spáchali nějaký trestný čin. Je to ochranné opatření, které zajistí dítěti prevenci, resocializaci, oddělení od společnosti, pro kterou by mohlo být nějakým způsobem nebezpečné (Sekera, 2009, s. 17).

Jelikož se má diplomová práce zaměřuje na dětský domov a do dětského domova jsou ve většině případů umístěvané děti s nařízenou ústavní výchovou, budu se věnovat v následujících odstavcích ústavní výchově. K nařízení ústavní péče tedy dochází, pokud rodina dítěte není schopná zajistit všechny základní potřeby a stává se tak rizikem při správné výchově a vývoji dítěte. Před udělením dítěte do ústavní péče je nezbytné, aby sociální pracovník nejdříve důkladně prozkoumal situaci v rodině a zhodnotil, zda je skutečně dítě v ohrožujících podmínkách, aby muselo být z rodiny odebráno. Aby mohl sociální pracovník najít optimální řešení, musí prokázat dostatečnou znalost daného případu a mohl tak své rozhodnutí podložit důkazy o nenaplnování základních potřeb dítěte, v horších případech i o ohrožování na jeho psychickém, či fyzickém zdraví. Pokud je stav v rodině opravdu natolik závažný, je dítě z rodiny odebráno a v nejčastějším případě umístěno do ústavní péče.

Jak jsem již výše zmínila, hlavní předpis, který se zabývá úpravou ústavní výchovy je zákon č. 94/1963 Sb. Zákon o rodině. Soudu je umožněno na základě tohoto zákona dítě z rodiny odebrat a dané opatření navrhuje orgán sociálně právní ochrany dětí a následně jej musí schválit soud (Zeman, 2009, s. 11).

Dalším důležitým předpisem, který souvisí s výchovou dítěte v ústavní péči je Úmluva o právech dítěte č. 104/1991 Sb. Tato úmluva se týká práv dětí, zajišťuje dítěti správný vývoj, ochranu a účast ve společnosti.

Stát musí dítě chránit, pokud dochází ze strany rodičů k jakémukoliv zpochybnění, musí stanovit vhodné sociální programy, zajistit dítěti dostatečnou náhradní péči, či umožnit umístění dítěte do vhodného zařízení. Stát má povinnost brát ohled na zájmy dítěte, každý jedinec má právo se vyjádřit k věcem, které se ho dotýkají a ovlivňují. Stát musí pomoci dítěti, které se

ocitlo v těžké životní situaci, obětí zneužívání, týrání, či zanedbávání a následně mu co nejlépe usnadnit zpětné začlenění do společnosti (Úmluva o právech dítěte č. 104/1991 Sb.).

Avšak v oblasti ústavní výchovy se snaží o nahrazení institucionálních sociálních služeb a kladou důraz na posílení preventivních opatření a tudíž hlavní priorita je snížit počet umísťovaných dětí do zařízení pro ústavní výchovu. Jako první se touto cestou vydaly západní státy, například Velká Británie, Nizozemsko, Irsko, dále také státy severní Evropy, jako je Norsko, či Švédsko a státy jižní Evropy Španělsko, nebo Itálie. Nějaký čas poté se tímto směrem vydaly také státy střední, jihovýchodní a východní Evropy (Gudbrandsson, [online], 2004, s. 23 – 24).

Pokud bychom se vrátili zpět mezi důležité předpisy, tak mezi ně dále patří například Zákon o sociálně-právní ochraně dětí č. 359/1999 Sb., dále také Zákon o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních (č. 109/2002 Sb.), který se týká výchovy, povinností a práv dítěte, které bylo svěřeno do ústavní výchovy, dále také práv všech osob, které jsou odpovědné za výchovu (Bittner, 2007, s. 11).

V současné době se dle Zákona č. 109/2002 Sb. dělí zařízení pro výkon ústavní či ochranné výchovy na čtyři druhy zařízení, které jsou nějakým způsobem propojené a spolupracují spolu, pod tyto zařízení spadá:

- „*diagnostický ústav*,
- *dětský domov*,
- *dětský domov se školou*,
- *výchovný ústav*“ (Sekera, 2009, s. 16).

Dle Zákona č. 109/2002Sb., který se týká výkonu ústavní výchovy, nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních, do **diagnostického ústavu** jsou přiděleny děti, či mládež s nařízenou ústavní, nebo ochrannou výchovou, s předběžným nařízením opatření, nebo na základě žádosti rodičů, či zákonného zástupce, důvodem umístění jsou poruchy v chování dítěte. Délka pobytu v tomto druhu zařízení je maximálně 8 týdnů, v průběhu těchto týdnů probíhají diagnostické a zdravotní vyšetření, terapeutické, sociální, organizační, koordinační a vzdělávací činnosti, na základě kterých je pak dítě umístěno do vhodného zařízení ústavní, či ochranné výchovy, nebo zpět do rodiny. Do **dětského domova se školou** jsou umístěny děti, či mladiství, kterým byla nařízena ústavní výchova, pouze ve výjimečných případech s ochrannou výchovou, pokud u mladistvého po ukončení školní docházky přetrvávají problémy v chování, či dítě

nespolupracuje a není možné, aby se dále vzdělávalo na střední škole, je umístěno do výchovného ústavu. **Výchovný ústav** je zařízení, které slouží pro mladistvé starších 15 let, mají závažné poruchy v chování a byla jim uložena ochranná či ústavní výchova, s výjimkami také děti od 12 let, u kterých byly diagnostikovány závažné poruchy chování. Plní zde opět vzdělávací, sociální a výchovné úkoly.

Dítě je přiděleno do některého ze zařízení na základě stupně a míry problémového chování, dle kterého můžeme zvolit vhodné zařízení pro umístění a zajištěním dostatečné výchovy. Avšak moje diplomová práce se zabývá problematikou trávení volného času v dětských domovech, budu dále popisovat pouze dětský domov.

1.1 Dětský domov

Dle Zákona č. 109/2002Sb., který se týká výkonu ústavní výchovy, nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních, spadá mezi školská zařízení pro výkon ústavní výchovy. Dětský domov zajišťuje péči dětem, které nemají závažné poruchy v chování a tyto děti dochází do škol, které nejsou součástí dětského domova. Do dětského domova mohou být umístěny děti ve věku od 3 a nejvýše do 18 let, dále do tohoto typu zařízení může být umístěna nezletilá matka, společně s jejími potomky. Pokud se mladiství připravuje na budoucí povolání a po dovršení 18 let nadále studuje, může tuto věkovou hranici překročit po domluvě s ředitelem, nejvýše však do 26 let. Do dětského domova se také umísťují děti se zdravotním postižením, u těchto dětí se však musí přihlížet na stupeň a druh postižení, na vzdálenost dětského domova a školy dítěte, přihlíží se na dodržování jeho práv a zájmů. Pro tyto děti mohou být v dětském domově zřízeny samostatné dětské skupiny, avšak pouze v domovech, které jsou schopné zajistit těmto dětem pravidelnou školní docházku.

Hlavním dokumentem pro výchovné působení je Školský vzdělávací program a Roční plán pro jednotlivé rodinné skupiny, který plánuje vedoucí vychovatel a ostatní vychovatelé. Pokud nastoupí nové dítě do domova, musí vedoucí vychovatel určit kmenového vychovatele dítěti, který má za úkol spolupráci s dítětem a má povinnost naplňovat jeho veškeré potřeby (*Vnitřní řád dětského domova* [online], 2019).

Mimo výše zmíněné dokumenty, kterými se musí dětský domov řídit, se také musí řídit dle vnitřního řádu. Vnitřní řád je norma pro dětský domov, dle kterého je daný účel a působení domova, stanovuje pravidla pro odměňování, hodnocení dětí, dále také povinnosti a práva každého dítěte, vychovatelů a pracovníků v domově. Je zde přesně daný denní, týdenní režim i pravidla, která se týkají návštěv, dále přemístění, propouštění, bezpečnosti dětí a v neposlední

řadě hygienická i zdravotní opatření, jelikož v dětském domově je po celý rok nepřetržitý provoz (*Vnitřní řád dětského domova* [online], 2019).

„Vnitřní řád je vydán na základě a v souladu se zákonem č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů ve znění pozdějších předpisů, vyhlášky MŠMT ČR č. 438/2006 Sb., kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů“ (*Vnitřní řád dětského domova* [online], 2019).

Ve vnitřním řádu dětského domova je zmíněná organizace výchovně vzdělávacích činností. Tato výchovná práce se uskutečňuje v dětském domově pod vedením pedagogických pracovníků, pod které řadíme ředitele, vedoucího vychovatele, psychologa, ostatní vychovatele a také asistenty pedagogů. Ředitel zařízení uskutečňuje schůze rady minimálně dvakrát do roka a členy této rady jsou všichni pedagogičtí pracovníci dětského domova a na tuto radu dochází sociální pracovník. Na této radě jsou projednávány veškeré výchovně vzdělávací činnosti, zdravotní péče, hygienická opatření, či organizace provozu (*Vnitřní řád dětského domova* [online], 2019).

Dle zákona 109/2002 Sb., musí dětský domov o dítě pečovat na základě individuálních potřeb a k dětem mají zejména výchovné, vzdělávací a sociální povinnosti. Pedagogický pracovník by měl k dítěti přistupovat tak, aby se zvyšovala jeho sebedůvěra, aby nenarušoval přirozený rozvoj osobnosti, jeho citové stránky a snažit se dítě vychovávat tak, aby byl schopný se začlenit do společnosti.

Mezi další povinnosti a funkce dětského domova patří poskytovat dětem plné materiální zabezpečení, do kterého konkrétně patří ubytování, oblečení, stravování, veškeré materiální věci, které se týkají školní docházky jako například dojíždění, učebnice, školní pomůcky, dále také dětem hradí zdravotní péči, pokud není součástí jejich zdravotního pojištění. Dítě dostává kapesné, které je stanovené zákonem dle jejich věku, finance na své koníčky a činnosti ve volném čase, občas také materiální dárky (Zákon č. 109/2002 Sb.).

Dle vnitřního řádu jsou výchovné a vzdělávací činnosti v dětském domově strukturované a organizované na základě několika následujících úrovní:

- *dlouhodobé (koncepční)*
- *aktuální (situační) - reakce na konkrétní podmínky či potřeby*

- *individuální - zohledněny možnosti a potřeby jednotlivce*
- *skupinové - zohledněny potřeby rodinné skupiny*
- *kolektivní - zohledněny potřeby celého domova.“ (Vnitřní řád dětského domova [online], 2019).*

Jak uvádí Pasternáková (2007), v dětském domově by mělo být uzpůsobeno trvalé prostředí, ve kterém dítě nebude strádat a uspokojí své citové potřeby. Prostor by měl utvářet podmínky pro dostatečné rozvíjení vědomostí, dovedností, návyků s ohledem na společenské normy. Dále také na osobní potřeby s velkým důrazem na rozvíjení jeho zájmů a individuálních potřeb dítěte (Pasternáková, Romanovská, 2007, s. 36).

Děti jsou v dětském domově rozděleny do rodinných skupin, na základě jejich zdravotních, vzdělávacích a výchovných potřeb. Rodinná skupina je tvořena 6 – 8 dětmi v různém věku i pohlaví. Ve většině případů jsou sourozenci zařazeni do stejné rodinné skupiny, pokud nejsou nějaké závažné výchovné problémy, které by jim v tomto rozdělení bránily (Zákon č. 109/2002 Sb.).

Fungování těchto rodinných skupin v dětském domově se snaží napodobit chod klasické rodiny. Rodinnou skupinu mají většinou na starost tři pedagogičtí pracovníci, kteří se u dětí střídají podle směn. Jak již bylo výše zmíněné, vychovatelé se snaží, aby rodinná skupina fungovala jako rodina, s dětmi tedy společně chystají snídaně, svačiny do školy, o víkendech společně vaří obědy, či večere. Vychovatelé se starají také o nemocné děti a pod tuto povinnost také spadá například doprovod k lékaři. Dítě, které je starší 15 let si může najít brigádu, čímž si na vlastní kůži vyzkouší, jak to chodí v normálním světě. Pro ještě lepší přípravu na samostatný život jsou v některých dětských domovech přistavěny samostatné bytové jednotky, ve kterých se dítě připravuje na budoucí samostatný život (Vyhláška č. 438/2006 Sb.).

Valouchová (2006) uskutečnila šetření, ve kterém vypovídalo 8 vychovatelů z dětského domova a 8 vychovatelů z dětského domova se školou. Z daného průzkumu vyšlo, že vychovatelé z dětského domova se shodují, že tyto rodinné skupiny podporují děti v samostatnosti, více dětí zapojují do běžného chodu dětského domova a jsou zastánci menšího počtu v těchto rodinných skupinách (Sekera, 2009, s. 24).

1.2 Rizika pobytu v dětském domově

Klienti, kteří jsou umístěni do reedukačních a resocializačních zařízení by měli být pro vychovatele na prvním místě, protože právě pro ně jsou tyto ústavy zřízené. Je vhodné alespoň okrajově vymezit specifické znaky, protože bez pochopení důvodů, které vedly k umístění dítěte do zařízení nelze správně pohlížet na náročnost vykonávání profese vychovatele (Sekera, 2009, s. 33).

Nejdůležitější je uvědomění, že každé dítě je jiné a individuální. Každé dítě prožívá situace jiným způsobem a má svůj vnitřní svět. Reakce dítěte určuje několik faktorů, jako například věk, rodinné zázemí, důvody umístění do ústavu, úroveň psychosociálního vývoje. Každý jedinec má jiný temperament, autoregulaci, vlastní identitu a nelze jednoznačně určit, který z těchto faktorů má nejvýznamnější roli, ale v první řadě je každé dítě osobností, která má své potřeby. Pro vychovatele je důležité, aby si uvědomil základní potřeby dítěte, protože právě on mu v budoucnu bude pomáhat s jejich naplňováním. Uspokojení psychických potřeb směřuje ke správnému rozvíjení kognitivních schopností, intelektu, vůle, emocí, chování, pochopení sebe a lidí okolo něj. Celý život žijeme v interakci s okolím, s hodnotami nastavenými ve společnosti, proto musíme pochopit prostředí, ve kterém žijeme a jsme jeho neodmyslitelnou součástí (Žufníček, 2012, s. 40).

Matějček (2010) řadí mezi psychické potřeby, také potřebu dobrého startu, pod touto potřebou si můžeme představit narození v dobré rodině, což u dětí, které jsou umístěné do ústavní péče, jistě chybí. Tyto děti se pak cítí nechtěné, nepotřebné, zažívají bezmoc, zmatek a jsou označovány za problémové. Tento prožitek si dítě přenáší i do dalších životních situací a je pro ně následně těžké utvářet základ sebepojetí a vlastní identitu. U těchto dětí se často objevuje frustrace a vytváří si okolo sebe obranu, protože se bojí dalšího odmítnutí a zklamání, což se nepříznivě odráží při navazování nových kontaktů a je pro ně těžké navázat i nová přátelství. Při příchodu nového dítěte do zařízení je důležité mu zprostředkovat přívětivé přivítání, dítě by mělo cítit oporu, podporu, že se může na vychovatele obrátit a že má mezi novými lidmi své čestné místo. Jak již bylo výše zmíněné, každé dítě je individuální a ne vždy jeho chování vyobrazuje jeho vnitřní prožívání, proto musíme k dítěti přistupovat opatrně, obzvláště při adaptaci v tak těžké životní situaci (Žufníček, 2012, s. 41 - 44).

Pomocí prvotních zkušeností, obzvláště zkušeností, které se týkají interakce, vztahů a vazeb, se u dětí tvoří vnitřní systém a model fungování. Tento model pak následně odráží veškeré zkušenosti jedince ve vztazích. Dále tento model stanovuje emocionální vyspělost a dostupnost

vůči ostatním lidem a odráží utváření představy o sobě samém. Tento model můžeme definovat pozitivně, ale i negativně. Avšak oba směry, tedy pozitivní, i negativní mají velký dopad u dítěte na míru jeho empatie, sebepojetí, a v neposlední řadě dále také na sociální vztahy a celkové porozumění (Golding, 2008).

Jak uvádí (Bittner, 2007, s. 57 – 68), psychická deprivace, vzniká na základě neuspokojení již výše zmíněných základních lidských potřeb, mezi které také patří nedostatek sociálních a citové podpory, dítě musí cítit dostatek lásky, podpory a přijetí. U dítěte se v zařízeních neustále střídají vychovatelé, tudíž nemá dostatek prostoru si vytvořit pevný vztah. V ústavech může dítěti scházet dostatek individuální péče, protože každý jedinec je odlišný a v zařízeních často dochází spíše ke kolektivní výchově. Na člověka nepřetržitě působí prostředí, ve kterém vyrůstá a tohle prostředí by mělo uspokojovat naplňování jeho základních potřeb, pokud tomu tak není, dítě se začne přizpůsobovat podmínkám prostředí, které nemůže změnit a tyto podmínky nemusí být vždy pro dítě žádoucí.

Jedinci, kteří se potýkali s deprivací, mívají obvykle problémy i v dospělosti, například v navazování partnerských vztahů a později bývají v roli rodičů při výchově potomků velice nejistí. Výzkumy, které byly na dané téma provedeny, potvrdily, že záleží na délce trvání psychické deprivace, pokud v dětském domově přebývaly déle než 6 měsíců (Smyke a kol., 2002; O'Connor, Rutter, 2002).

Děti, které vyrůstají v institucích, mají nestálou dokonce až smutnou náladu, převládá u nich nezájem o jakékoli činnosti, jsou unavení, mají sníženou výkonost, zpomalenější myšlení. Tyto děti jsou více uzavřené, než děti, které vyrůstají ve své fungující biologické rodině, častěji vyhledávají samotu, vytváří si v hlavě představy o tom, že nejsou dostatečně dobří pro společnost, trpí poruchami chování, často prožívají strach, smutek, úzkosti a nejistotu (Sekera, 2009, s. 36).

Odborníci dodnes nemají jasno, zda je pro dítě lepší vyrůstat v nefunkčním rodinném prostředí, nebo ve funkčním ústavním zařízení (Sekera, 2009, s. 27).

Jánský (2004, s. 92 - 93) zastává ten názor, že ústavní výchova může být jedním z východisek, ale není úplně ideálním řešením, avšak zároveň tvrdí, že je v dnešním světě nejreálnějším a dítě chrání od nefungujícího rodinného prostředí a dítěti umožňuje kvalitní sociální zabezpečení, ale na druhou stranu určuje normy, díky kterým si dítě uvědomí odpovědnost za své činy a chování.

Vocílka (1996, s. 13) je zastáncem spíše ambulantní péče a výchovou, než přímo ústavní. Mezi výhody ambulantní péče zahrnuje například podílení rodiny na řešení příslušného problému, při ambulantní péči nedochází k narušení, či úplnému přerušení rodinných vazeb a neomezuje ani životní zkušenosti dítěte. Naopak zase při ambulantní péči jsou méně viditelné projevy chování jedince, což může vést k ovlivnění diagnostiky dítěte. Na druhou stranu ústavní péče poskytuje úplné terapeutické prostředí s praktikami a individuální nepřetržitou léčbou, která musí být založena na intervenci odborného a zdatného týmu pracovníků.

Dále i Rieger (2009, s. 23) upozorňuje, že léčba, nebo převýchova v instituci a odloučení od rodiny může jeho problémy a odchylky v chování ještě více zhoršit.

Škoviera (2007, s. 34) naopak tvrdí, že náhradní institucionální výchova je v některých případech nevyhnutelná, upozorňuje na fakt, že pro dospívající dítě je velmi prospěšné dospívat v zařízení, které má pevně stanovený režim a dítě se často cítí lépe ve stabilním prostředí sice nějaké instituce, než v nestabilním rodinném prostředí, ze kterého má již opakované negativní zkušenosti, kdy rodina nezvládá naplňovat jeho základní potřeby pro optimální rozvoj a proto se pak dítě cítí lépe a bezpečněji v prostředí instituce.

Mezi pozitiva práce dětských domovů zahrnuje Česká školní inspekce (ČŠI, 2002, s. 42, Zpráva ČŠI, 2003, s. 44) aktivity, které ovlivňují výchovu a vzdělávání v dětských domovech, především aktivní účast dětí kulturních, sportovních a celkově volnočasových aktivitách. Mezi další typické negativum je zahrnuto velké rozšíření užívání návykových látek a růst drobných krádeží u mladistvých (Sekera, 2009, s. 24).

Další možná rizika dětského domova uvedla Valouchová (2006), která prováděla šetření, dotazovala se vychovatelů v dětském domově, v čem vidí největší problémy a znevýhodnění pro děti z dětského domova. Z výsledků vyplynulo, že za nejvíce problematické považují nedostatečné pracovní uplatnění a získání ubytování pro děti, které opustí dětský domov. Mezi pozitiva zahrnují fakt, že děti z dětského domova opouští zařízení na vyšší úrovni, většinou dosáhnou výučního listu, nebo maturitního osvědčení (Sekera, 2009, s. 24).

Jak již výše bylo zmíněné, nelze určit, zda je lepší, aby dítě vyrůstalo v nefunkčním rodinném prostředí, nebo ve stálejším prostředí ústavní výchovy. Fakt, který na základě zmíněných argumentů nelze popřít, že děti, které vyrůstají v dětském domově, mohou být ve většině případů více deprivované, než dítě, které vyrůstá ve své funkční biologické rodině. Dítěti z dětského domova chybí citová vazba na rodiče, pozornost, individuální přístup a tyto

děti mohou mít následně větší sklony k problémovému chování a k nevhodnému trávení volného času.

2. VYCHOVATEL V DĚTSKÉM DOMOVĚ

Dle zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů spadá vychovatel pod pedagogického pracovníka. „*Pedagogickým pracovníkem je ten, kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně pedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisu*“. Nebo také „*je zaměstnancem právnické osoby, která vykonává činnost školy, nebo zaměstnancem státu, nebo ředitelem školy, není-li k právnické osobě vykonávající činnost školy v pracovněprávním vztahu nebo není-li zaměstnancem státu. Pedagogickým pracovníkem je též zaměstnanec, který vykonává přímou pedagogickou činnost v zařízeních sociálních služeb*“ (Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů).

Význam slova vychovatel však lze definovat dvěma způsoby, na jednu stranu je vychovatelem každý, kdo záměrně působí, či ovlivňuje jednotlivého člověka, nebo celou skupinu lidí. Na druhou stranu je to zástupce hluboce zakořeněného povolání, při kterém je nezbytné mít odbornou kvalifikaci přesně určenou zákonem. Vychovatel je představitelem cíle záměrného působení na jedince a je hlavním faktorem v procesu vychovávání mladé generace, jelikož vychovávání ve všech školských zařízeních utváří obraz hodnotového systému celé naší společnosti. Hlavním cílem vychovatele je podporovat a rozvíjet u vychovávaných jedinců hodnoty, názory a vlastnosti, které budou přínosné nejen pro vychovávaného, ale také pro celou společnost (Bendl, 2015, s. 12).

Pro plnohodnotné vykonávání pedagogické profese nestačí mít pouze pedagogické vzdělání, na danou profesi jsou kladené i další nároky a požadavky, které potvrzují obtížnost této profese. Například osobnost vychovatele je velice důležitým faktorem pro vykonávání kvalitního pedagogického působení. „*Požadavky na osobnostní kvality vychovatele ... jsou natolik vysoké, že vytvářejí až nereálný model ideálního člověka se samými pozitivními vlastnostmi.*“ (Škoviera, 2007, s. 103).

Mezi další nároky, které jsou kladené přímo na osobnost vychovatele, spadá například spravedlnost, pracovitost, neměly by mu chybět základní vědomosti a dovednosti, patřičná inteligence, ani vhodná komunikace, ať už verbální či neverbální sdělování informací, umění naslouchat a porozumět lidem. Neměla by mu chybět empatie a na druhou stranu také zvládat ovládat své emoce, dokázat usměrnit své vrozené projevy temperamentu. Udržet autoritu, vést jiné jedince a volit správnou míru dominantnosti. Měl by být odolný vůči těžším životním

událostem, udržovat si životní stabilitu a nekonfliktnost. U jeho vlastností by měly převládat ty kladné a k životu zaujímat optimistický postoj, aby mohl být správným a pozitivním příkladem pro vychovávané (Hájek a spol., 2011, s. 134 - 135).

Vychovatel v dětském domově by měl splňovat nejen již zmíněné nároky, ale také je náhradním rodičem pro dítě, z čeho vyplývá jeho další důležitá pracovní povinnost, protože přebírá všechny povinnosti zákonného zástupce, i když práva jsou ponechána rodičům, vychovatel by měl uspokojovat potřeby dítěte. Dítěti věnuje své vlastní názory, postoje a hodnoty při složitějších životních situacích, učí ho chod domácnosti, navrhuje mu aktivity, řeší s ním společenské vztahy, snaží se mu pomoci při vzdělávání a volby budoucího povolání. V určitém čase s dítětem sdílí střechu nad hlavou a tráví s ním velkou část jeho času. Avšak hloubka a trvání citového vztahu je narušena ve výchově, kvůli nevyhnutelnému střídání vychovatelů, což vede k již zmíněné ztrátě trvalého citového vztahu u dítěte. Vychovatel se pouze snaží dítě vést životem, být mu oporou, pomáhá mu dospívat, sebe pojímat, učí ho jak vyjádřit svůj názor, vede ho k nezávislosti na druhých lidech, avšak společnou budoucnost s ním nesdílí, je pouze jeho rádcem, na kterého se dítě může ve složitějších životních situacích obrátit (Žufníček a spol., 2012, s. 36 - 37).

Výše je zmíněný vlastně ideál vychovatele, avšak není možné, aby se člověk narodil se všemi vlastnostmi a dovednostmi, vychovatele jeho práce musí bavit a naplňovat, aby měl chuť se zdokonalovat ve výše zmíněných nárocích. Vychovatelem nemůže být každý, i přes to, že někteří lidé mají v nárocích velké nedostatky, volí profesi vychovatele a následně jsou nespokojení a neúspěšní, což se odráží také na kvalitě pedagogického působení (Hájek a spol., 2011, s. 134 - 135).

Jak uvádí (Žufníček a spol., 2012, s. 36 - 37), každý vychovatel má za dobu pedagogického působení pochybnosti, o svých kompetencích, postupech a hlavně o svých výsledcích a přínosu z výchovy, jelikož ve výsledku je vidět jen málo konkrétních posunů, je odkázaný na spolupráci s odborníky a je ekonomicky a ve společnosti často nedoceněný, což potvrzuje psychickou náročnost této profese.

2.1 Kvalifikační příprava

Dle Zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, může v dětském domově pracovat ten vychovatel, který nabyl odborné kvalifikace:

a) *„vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřeném na speciální pedagogiku nebo sociální pedagogiku,*

b) *vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání zaměřené na speciální pedagogiku“* (Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů).

c) *vzděláním, které je stanovené obecně pro vychovatele, ale dané vzdělání musí být doplněné o vzdělání v programu celoživotního vzdělání vedené pod vysokou školou, se specializací na speciální pedagogiku* (Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů).

V praxi jsou však i případy, kdy vychovatelům stanovené vzdělání chybí, ve většině případů jim právě schází zaměření na speciální pedagogiku, dle výše zmíněného zákona mají povinnost si vzdělání dodělat, avšak zákon uvádí i tři výjimky, ve kterých to není potřeba:

1. *„pokud ke dni účinnosti tohoto zákona (1. 1. 2005) dosáhla 50 let věku a dlouhodobým výkonem přímé pedagogické činnosti na příslušném 18 druhu nebo typu školy nejméně po dobu 15 let prokázala schopnost výkonu požadované činnosti,*

2. *jestliže v době vzniku základního pracovněprávního vztahu neuskutečňovaly vysoké školy pro výuku odborných předmětů ve střední a vyšší odborné škole akreditovaný magisterský studijní program příslušného studijního oboru; v tomto případě se získáním nejvyššího dosažitelného vzdělání v příslušném oboru považuje předpoklad odborné kvalifikace pro pracovněprávní účely za splněný nebo*

3. *pokud ke dni 1. ledna 2015 dosáhla alespoň 55 let věku a pokud vykonávala přímou pedagogickou činnost na příslušném druhu školy nejméně po dobu 20 let.“* (Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů).

Vychovatel také musí do deseti let od zahájení účinnosti Zákona 563/2004 Sb., což je od 1. 1. 2005, zahájit a samozřejmě také úspěšně dokončit stanovené vzdělání, pokud tak neuskuteční, nemůže nadále působit jako vychovatel v dětském domově.

Zákon č. 563/2004, dále také uvádí, že pedagogický pracovník musí po dobu vykonávání pedagogického působení obnovovat, udržovat a doplňovat potřebnou kvalifikaci, ředitel

příslušného zařízení má povinnost plánovat a uskutečňovat další vzdělávání svých pedagogických zaměstnanců. Dané vzdělávání by se mělo odvíjet od zájmů, potřeb, ale také i rozpočtu organizace. Jsou dva způsoby, pomocí kterých je možné si obnovit, či doplnit další potřebné vzdělání. První způsob je rozšíření a zvýšení kvalifikace na vysoké škole, nebo v zařízení, které je zaměřené na vzdělávání pedagogických pracovníků, či v zařízení, které má akreditaci udělenou ministerstvem. Druhý způsob je samostudium (Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů).

Jako třetí způsob, pro doplnění vzdělání by se mohla považovat supervize, ta však není uvedena v zákonu č. 563/2004, ale z její podstaty vyplývá smysl dalšího vzdělávání. Do povědomí školských zařízení se začala dostávat v roce 2004, pod Institutem pedagogicko – psychologického poradenství České republiky, v některých zařízeních pro vykonávání ústavní, či ochranné výchovy. Avšak v tomto roce se nepodařilo její legislativní ukotvení, hlavně kvůli tehdejší neznalosti tohoto pojmu a nedostatku finančních prostředků. Avšak Asociaci supervizorů, která vznikla v roce 2008, se podařilo v roce 2010 na základě spolupráce s Ministerstvem školství a již výše zmíněných Institutem pedagogicko – psychologického poradenství České republiky vytvořit Metodický pokyn, který poskytuje supervizi v zařízeních pro vykonávání ústavní, či ochranné výchovy a také v zařízeních pro preventivní a ochranou péči (Doležalová, 2010, s. 97 – 98).

2.2 Kompetence vychovatele

V odborné literatuře, je termín klíčové kompetence velice používaný, tento termín v současném systému ČR vlastně vyobrazuje požadavky pro správnou funkci škol a kvalitu systému pro vzdělávání. V této literatuře se však často setkáváme také s rozdílnými názory a přístupy k pojetí klíčových kompetencí. Jedna z nich je například uvedena v Pedagogickém slovníku, který klíčové kompetence definuje jako „*Soubor požadavků na vzdělávání, zahrnující podstatné vědomosti, dovednosti a schopnosti univerzálně použitelné v běžných pracovních a životních situacích*“ (Průcha a spol., 2003, s. 99).

Je opravdu velké množství, pro definici klíčových kompetencí, dle Švece (2004) je „...kompetence, způsobilost, komplexní demonstrováná schopnost jednotlivce provádět speciální úkoly, potřebné k uspokojivému plnění speciálních požadavků nebo nároků osobitých situací při výkonu odborných pracovních funkcí a jiných hlavních mimopracovních aktivit a sociálních rolí, zahrnuje praktické znalosti, způsobilosti, postoje a jiné kvality osobnosti“ (Škoviera, 2022, s. 58).

Mezi odborné dovednosti, které by měl každý vychovatel mít, aby mohl úspěšně a efektivně vykonávat, profesi neodmyslitelně patří organizování her a činností, vychovávat děti s ohledem na jejich speciální vzdělávací potřeby, provádět prevenci proti drogám, jiným omamným látkám, i šikaně, využívat multikulturní výchovu, analyzovat účinnost vzdělávání. Mezi odbornými znalostmi by mu neměl scházet přehled z obecné pedagogiky, sociální pedagogiky, speciální pedagogiky, školní a pedagogické psychologie, didaktiky a dále také neodmyslitelně znalosti, které mu pomohou řešit a předcházet výchovné problémy u dětí. Mezi obecné dovednosti, nebo přesněji řečeno průřezové odborné kompetence můžeme zařadit práci s počítačem, ekonomický a právní přehled, jazyková způsobilost a také digitální kompetence, pod které spadá komunikace, interakce, spolupráce, kreativní tvorba, spravování a hodnocení dat, či digitálního obsahu (*Národní soustava povolání* [online], 2017).

Mezi kompetence, které jsou potřebné pro efektivní zvládnutí profese nezávislé na tom, o jakou konkrétní profesi se jedná, ale jde spíše o celkové schopnosti člověka a tyto kompetence můžeme přenést napříč obory. Tyto kompetence můžeme rozdělit na osobnostní, interpersonální, kognitivní a výkonové. Pod osobnostní kompetence patří zvládnutí zátěže a stresu, kompetence ke kreativitě a flexibilitě, k celoživotnímu vzdělání. Pod interpersonální kompetence spadá kompetence k vedení lidí, kooperační kompetence, komunikační a k ovlivňování, či rozvíjení lidí. Dále také kompetence k orientaci a ke zjišťování nových informací, která spadá pod již výše zmíněné kognitivní kompetence. Mezi výkonové kompetence můžeme zařadit kompetenci k aktivnímu přístupu, k plánování, organizování, k samotnému výkonu a kompetenci k samostatnosti (*Národní soustava povolání* [online], 2017).

Škoviera rozdělil kompetence do tří hlavních oblastí a to kompetence profesní, kompetence osobnostní a kompetence zodpovědnosti. Tyto oblasti se prolínají také v pomáhajících profesích, není totiž v možnostech člověka, aby měl všechny vlastnosti a klíčové kompetence, které jsou psané, v reálném světě vychovatelům nestačí ani množství vědomostí, pokud je neumí praktikovat v praxi, vychovatel by měl být dobrým člověkem, což je zřejmě důležité, ale ani to v praxi nepostačí, pokud není schopen diagnostikovat klienty, zkrátka zodpovědnost vychovatele je nevyjádřitelná. Výše zmíněné klíčové kompetence se u autorů opakují i navzájem doplňují a prolínají, což potvrzuje důležitost daných kompetencí. Kompetence vychovatele jsou nekonečné a především je také důležitá připravenost vychovatele, vychovatel se musí sám vyrovnat se všemi nároky a povinnostmi, které jsou od něj očekávané (Škoviera 2022, s. 59).

Definice, pojetí, i dělení kompetencí je nepřehledné množství, dané rozdělení uvádí mnoho autorů, já jsem si do své diplomové práce vybrala výše uvedené, na základě přehlednosti a stručnosti.

2.3 Pracovní povinnosti

Vychovatel má za úkol uskutečňovat výchovně vzdělávací aktivity, které rozvíjí nejen celkovou osobnost dítěte, ale také i specifické vlastnosti vychovávaných jedinců, dále je nutné se soustředit i na zájmové vzdělávání, které se bude opírat o výchovně vzdělávací program daného zařízení. Povinnosti, které by měl každý vychovatel v příslušném zařízení dodržovat lze shrnout do následujících kategorií. Jako první důležitou oblastí ve vykonávání profese je **Administrativní činnost**. Pod tuto oblast zahrnujeme pečlivé vedení docházky, evidence pedagogických činností a zpětné hodnocení celkových výsledků jedinců. **Organizační činnost** je další velice důležitou oblastí v profesi vychovatele, vychovatel by měl dodržovat režim daného zařízení, měl by také kontrolovat, zda jedinci dodržují zmíněný režim organizace. Vychovatel organizuje činnosti jedinců v jejich volném čase a snaží se plánovat výchovně vzdělávací aktivity, naučné výlety a kulturní akce tak, aby jedinci trávily svůj volný čas plnohodnotně (Bendl, 2015, s. 13 - 14).

Koordinační činnost vychovatele je neodmyslitelnou součástí jeho profese, aktivity, které vychovatel provozuje ve vychovávaných skupinách, by měly být v souladu, měly by na sebe nějakým způsobem navazovat a neměly by se navzájem vylučovat. **Metodická činnost**, pod kterou si můžeme představit například tvorbu vzdělávacích, výchovných a preventivních programů, dále programy, které se snaží o začlenění jedinců, se speciálními vzdělávacími požadavky a také by neměl zapomínat na cílené opatření, které optimalizuje procesy vzdělávání a výchovy v daném školském zařízení. Vychovatel musí být schopen posoudit individuální zvláštnosti a potřeby jedinců, což spadá pod **diagnostickou činnost** ve vykonávané profesi. **Přímá výchovná a vzdělávací činnost**, kde se vychovatel snaží podněcovat osobní rozvoj jedinců, za pomoci kognitivně, sociálně, tělesně, duševně, sportovně, výtvarně, hudebně a různě zaměřených aktivit. Pod tuto oblast neodmyslitelně patří i směřování ke spolupráci, toleranci a utváření vlastních názorů a hodnot (Bendl, 2015, s. 13 - 14).

Pokud je dítě umístěno do dětského domova, musí vychovatel dodržet následující organizační postup. Nejdříve zaměstnanec, kterého zvolí ředitel daného zařízení, zajistí dokumentaci dítěte a provádí s dítětem vstupní pohovor. Dále je dítě seznámeno s vnitřním řádem, s jeho právy, povinnostmi, s režimem a organizací daného zařízení. Dítě je následovně

přiřazeno do rodinné či výchovné skupiny, dle uzpůsobení dětského domova. Dítěti je přiděleno lůžko, osobní potřeby a skříňka. Pedagogický pracovník musí zpracovat program pro rozvoj osobnosti na základě celkové diagnostické zprávy dítěte. Na této zprávě se podílí odborný pracovník diagnostického ústavu, který má povinnost ověřit účelnost, pokroky a výsledky z výchovně vzdělávací činnosti zařízení a to nejméně dvakrát do roka. S daným programem musí být seznámeni všichni pedagogičtí pracovníci v domově. Pokud se u dítěte projeví nějaké závažné odchylky v chování, nebo je dlouhodobě na útěku, ve výkonu trestu odnětí svobody, ve výkonu vazby, může být přeřazeno do jiného zařízení (Vyhláška č. 438/2006 Sb.).

Dalším úkolem kmenového vychovatele je vypracovat program pro rozvoj osobnosti každého dítěte. Další závaznou normou pro kmenového vychovatele je vypracování týdenního plánu výchovně vzdělávacích činností, který poté musí konzultovat se svými spolupracovníky a dětmi, které přísluší totožné rodinné skupině. Dokumenty musí předložit vedoucímu vychovateli a zodpovídá za dodržování dokumentů a veškeré činnosti musí zapisovat do elektronické denní evidence (*Vnitřní řád dětského domova* [online], 2019).

Pro shrnutí této kapitoly se můžeme obrátit na výzkum, který uskutečnil Škoviera, cílem daného výzkumu bylo zjistit a zkoumat hlavní činnosti vychovatele a vyšly následující výsledky:

- „*přípravu na školu a vyučování,*
- *přípravu pokrmů,*
- *sebeobslužnou činnost tvořící úklid a osobní hygienu,*
- *administrativní činnosti,*
- *relaxační a zábavné činnosti spojené s poslechem hudby, sledováním televize, skupinové procházky, osobní vycházky apod.,*
- *dozor nad dětmi,*
- *činnosti, které děti aktivně rozvíjejí (tvořivé hry, zpěv, tanec, kreslení, atd.),*
- *společensky prospěšnou činnost (práce v prostorách zařízení a jeho okolí),*
- *tzv. jiné pomocné činnosti, které zastřešují doprovod dítěte mimo zařízení, např. k lékaři apod.“ (Škoviera, 2007, s. 106).*

2.4 Rizika spojená s profesí vychovatele

Profese vychovatele v dětském domově je náročná, jelikož se jedná o pomáhající profesi. Vychovatel je v neustálém kontaktu s jinými jedinci, má zodpovědnost za děti, které neměly to štěstí a schází jim fungující rodinné prostředí. Jsou mu svěřeny skupinky dětí v různém věku, musí zkoordinovat nejen celou rodinnou skupinu, ale také dbát na individuální přístup ke každému jedinci zvlášť, musí umět tedy rozdělit svoji pozornost a péči mezi jednotlivé děti. Zároveň musí mít neustálý přehled o dětech, kde se pohybují, dostatečně děti podporovat v těžkých životních situacích a musí zvládat problémovější děti, které mají kázeňské problémy. Tyto situace vyžadují zkušenosti a ne vždy se vychovateli daří problémové dítě převychovat, což může vést k bezmoci. Mezi vychovatelem a dítětem může vzniknout i hluboký citový vztah, vychovatele pak citově ovlivňuje i životní situace dítěte spojená například s rodinným zázemím. Vychovatel by měl k dítěti vždy přistupovat profesionálně, ne vždy se to však podaří. Níže uvádím možná rizika, která mohou vychovatele při jeho profesní cestě potkat.

Mezi častá rizika patří například syndrom pomáhajícího. Schmidbauer (2000, s. 22) vymezuje syndrom pomáhajících, jako syndrom, který může mít kořeny v dávných životních situacích vychovatele. Tento syndrom vychází z přehnané motivace pomáhat druhým a je postaven na egoistické bázi. Hlavním spouštěčem tohoto syndromu můžou být například neuspokojené potřeby v dětství. Vychovatel má na sebe přehnané nároky, snaží se dítěti natolik pomoci, až své potřeby odkládá.

Když se vychovatel dostane do situace, kdy se jeho domněnky a výčitky setkají s výše zmíněným syndromem pomáhajícího, pak často vychovatel trpí pocitem selhání. Dostává se tak do situací, ve kterých na sebe berou až příliš vysokou zodpovědnost za proces výchovy a tyto situace mohou vést až k vyhoření vychovatele (Schmidbauer, 2000, s. 22).

Dle Kudláčové (2000, s. 8 - 9), je práce vychovatele náročná především tím, že je v neustálém kontaktu s lidmi, kterým předává své zkušenosti, vědomosti a dovednosti, zároveň také neustále čelí pohledům a často i kritice od dětí. Tato skutečnost sebou nese určité psychologické faktory, kterým se v mnohých případech vychovatel nevyhne. Mezi tyto psychologické faktory patří strach a neustálá nejistota, z toho, aby děti, či mladí dospívající svého vychovatele přijali, dále také přetaženost, ztráta motivace, či dokonce vyhoření. Již zmíněná přetaženost může vzniknout z neustálého náporu, zvyšování povinností, a tento psychologický faktor se projevuje únavou, ztrátou veselosti, pozitivního myšlení, motivace a iniciativy.

Je normální, že při začátcích v novém zaměstnání má každý strach z přijetí u nových lidí, tudíž ani práce vychovatele není výjimkou. Vychovatel má často strach z toho, že jej děti, či mladiství nepřijmou, pokud ale tato nejistota a strach přetrvává i nadále, je zde vysoké riziko, že tato nejistota může přerůst až ve frustraci, která může zapříčinit znemožnění růstu v profesi. U vychovatelů se také může objevit ztráta motivace a touto ztrátou mohou trpět nejen noví začínající vychovatelé, kteří jsou na začátku plní motivace a nových nápadů, ale i již zkušení vychovatelé po ročních praxích (Kudláčová, 2000, s. 8 – 9).

Noví vychovatelé jsou na začátku plní přehnaných očekávání, ideálů a plánů, u kterých však často v praxi narazí na nečekané překážky, které mohou vést právě k již zmíněné ztrátě motivace. Proto by měl každý vychovatel znát a zavčas si nastavit vlastní hranice, přijmout své pozitivní ale i ty negativní stránky osobnosti. Neměl by mít až příliš vysoké očekávání, protože pak by se u něj mohlo objevit pocit, že jeho vychovávání a pedagogické působení na děti nemá žádný pozitivní vliv, výsledky a znatelný pokrok, jelikož jak již bylo několikrát zmíněné, každé dítě je individuální a u každého jedince bude zlepšování a pokroky zabírat odlišnou dobu. Stanovení těchto hranic mu může přinést pokrok v jeho osobním i profesním růstu a zároveň by mu měly ukazovat i pomyslnou hranici dosažitelného, protože při neustálém překračování svých hranic a sil může předcházet vyčerpání, či až syndromu vyhoření (Kudláčová, 2000, s. 8 - 9).

Syndrom vyhoření, z anglického názvu „burn-out syndrome“, což můžeme přeložit jako „burn“, což znamená hořet a celé spojení „burn-out“ můžeme přeložit jako vyhasnout, vyhořet. Jelikož v psychologii nám oheň symbolizuje aktivitu, velkou motivaci (Kebza, 2003, s. 23).

Na tento syndrom lze nahlížet jako na určitou formu stresu, která je důsledkem vztahů mezi klienty a poskytovateli pečovatelských služeb, jedná se o jev způsobený rysy prostředí a vysokými profesními nároky (Maroon 2012, s. 15 -18).

Je to vlastně následek profese, která se věnuje péči a pomoci druhým lidem, v ohrožení jsou teda pomáhající profese, pracovníci, kteří jsou v každodenním kontaktu s osobami, které vyžadují a jsou závislí na pomoci od druhých osob (Poschkamp, 2013, s. 12).

Dle Křivohlavého (2012, s. 7) je syndrom vyhoření citové, fyzické a psychické vyčerpání osoby, upozorňuje, že se nejedná o stav, který lze brát na lehkou váhu, danému tématu se věnuje i odborná literatura.

Škoviera (2007, s. 105) uvádí několik dalších nepříjemných spojitostí, které se týkají vykonávání této profese, mezi tyto překážky uvádí například náročnou pracovní dobu, která

v mnohých případech lze těžko skloubit s osobním životem vychovatele, především pak mladých vdaných žen s malými potomky, nedosažitelné naplnění pracovních ambicí, příliš velká podobnost aktivit, které jsou pro něj povinností i v osobní domácnosti, či časté společenské konflikty.

Kraus (2008, s. 198 - 203) uvádí pojem sociální pedagog, tato profese není doposud zcela ukotvená a není součástí katalogu práce, avšak Kraus se domnívá, že pod pracovním místem, které je označené pod pojmem vychovatel, by našel i sociální pedagog své místo. Proto se můžeme opírat i o rizika, která vyplývají z profese sociálního pedagoga. Jak jsem již výše zmínila, profese vychovatele je náročná nejen po psychické, ale také i fyzické stránce, je neustále vystavován změnám běžného životního cyklu. Vychovatel se každý den věnuje dětem, což může předcházet sociální únavě, ta se může projevit například tím, že vychovatel ve svém soukromém životě pak často volí samotu, než společnost dalších lidí. Jako další důsledky vykonávání profese vychovatele mohou být i nějaké fyzické nemoci, jako například přetížení hlasivek, či narušení nervového systému, kterému předchází nepravidelná pracovní doba, časté noční směny, přetahování stanovené pracovní doby, kvůli řešení problémových a nečekaných situací, což velice ovlivňuje výkonost, ale také i fyzické zdraví.

Předcházením a prevencí před výše zmíněnými riziky by mělo být povědomí a dostatečné informace o nelehkých situacích již během přípravy na vykonávání profese. Jedinec pak může zavčas zaznamenat příznaky některých možných rizik, na které se může zaměřit a snažit se je co nejvíce eliminovat, či alespoň zmírnit (Kudláčová, 2000, s. 8 - 9).

Vychovatel může svoji práci odvádět nejlépe, jak umí, i přes to se může stát, že se dítě bude stále chovat problémově, děti často neví, že to vychovatel s nimi myslí dobře a že se jim snaží pomoci, často jsou nevděčné, což může u vychovatelů vyvolávat pocity, že jejich práce a snažení je zcela zbytečná. Výše zmíněné informace dokazují, jak velice náročná je tato profese, proto by měl každý vychovatel dbát především na své psychické i fyzické zdraví, protože pokud nebude zdravý a vyrovnaný vychovatel, nemůže být ani jeho výchovné působení zcela efektivní.

3. PROBLEMATIKA TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU

Pod pojmem volný čas si můžeme představit hlavně zábavu, odpočinek, zájmy, rekreační činnosti, dobrovolné sebevzdělávání a mnoho dalších pozitivních činností. Pro děti a mladistvé je to vlastně čas, který netráví ve škole. Je to pro ně čas, který jim nabízí nepřehledné množství rozmanitých aktivit, které si vybírají sami. Mnoho dětí si umí svůj volný čas dobře zorganizovat a trávit plnohodnotně, ale řada dětí právě naopak tento čas nedokáže nijak vyplnit, nevyužívá ho pro svůj prospěch a často ho tráví ve skupinách dětí, které to mají podobně. Tyto skupinky mladistvých provozují nezorganizované aktivity, které vedou až k sociálně patologickým jevům jako například k šikaně, kriminalitě, k užívání omamných látek, k trestní činnosti, chození „za školu“, nebo dokonce mohou podlehnout negativním závislostem. V současné době je to jeden z hlavních úkolů, kterým se snažíme zabránit, či co nejvíce omezit nabízením široké nabídky volnočasových aktivit (Gulová a spol., 2003, s. 95).

Gulová a spol. (2003) uvádí řadu překážek, které nám mohou bránit při plánování plnohodnotného trávení volného času, tyto překážky vidí v:

- *rodině, která neplní dobře svou výchovnou funkci, nedokáže nebo neumí nabídnout efektivní využití volného času*
- *finančních možnostech a sociálním zázemí rodiny,*
- *negativním vlivu sociální skupiny, etnika,*
- *tělesném, mentálním nebo sociálním handicapu,*
- *nedostatku volného času, nepřiměřených nárocích rodičů*
- *pasivitě, nechuti a neschopnosti*
- *nesprávnému výběru aktivit aj“ (Gulová a spol. 2003, s. 96).*

Neustálý vývoj a technologický posun v posledních letech zajistily nespočet změn, tyto změny se týkají také přeměny hodnotového žebříčku populace. Můžeme sledovat nejen zásadní změny v materiální, sociální, ale také emocionální oblasti. Velké změny můžeme také pozorovat ve způsobu životních stylů, ve kterém je stále větší potřeba pro individuální sebe rozvíjení. Je kladen velký důraz na dovednosti, či kreativní myšlení, z čehož vyplývá nezbytné sebevzdělávání, studium a zdokonalování. Naše demokratická společnost všechny tyto zmíněné možnosti nabízí, na druhou stranu s nimi také souvisí nepříznivé projevy naší populace, jako například vysoká nezaměstnanost, zvýšená míra kriminality, společenská nesnášenlivost, rasismus, násilí a celkový nepřátelský postoj. V současné době je důležité, více než kdy dříve, vliv a role rodiny. Rodina je základní sociální uskupení, které se účastní při utváření osobnosti

a postavení hodnot dítěte. Rodina se podílí na etickém povědomí a měly by dítěti pomáhat na jeho životní cestě. Dalším neodmyslitelným úkolem rodiny je také pomoc při výběru aktivit ve volném čase. Naše moderní populace nabízí dětem až příliš volnosti, velké množství neznámých podnětů, proto je velice důležité dítěti ukázat správný směr (Gulová a spol., 2003, s. 95).

Z výše zmíněných informací je zřejmá důležitost rodiny v životě dítěte, i co se týká volby volnočasových aktivit. Dítě v dětském domově však podporu rodiny ztrácí a tento úkol spadá na vychovatele. Vychovatel by měl tedy dítěti pomoci při výběru vhodných a prospěšných aktivit, aby se jeho celková osobnost ubírala a rozvíjela správným směrem.

I přes to, že funkce zajišťování plnohodnotného trávení volného času, není hlavním smyslem dětského domova, má tato oblast neodmyslitelnou úlohu. V některých případech může mít až klíčový význam při výchově a vzdělávání. Budování návyků v dětech, aby trávili svůj čas plnohodnotnými aktivitami, je zdrojem učení, nových prožitků, rozvoj pozitivních podnětů, i emocí, ale především také sociální učení dítěte, které je důležité pro správně nastavení hodnot a emocionálního rozvoje. Výchova ve volném čase má nezastupitelné místo při předcházení poruch chování a konkrétní zájmové aktivity mohou být také klíčové při budoucím rozhodování volby povolání. Pokud vychovatel organizuje a částečně i sleduje dítě při volném čase, může vypořádat, jak se dítě chová v různých situacích, poznává tedy jeho chování, které může určitým způsobem regulovat a pozitivně ovlivňovat. Zároveň tím tedy plní diagnostickou a terapeutickou funkci (Vocilka, 1996, s. 20).

Pokud bychom shrnuli výše zmíněné informace týkající se volného času, vyplyne nám důležitost plnohodnotného trávení, které by mělo být hlavní prioritou pro všechny jedince a především děti a mladistvé. Ideálním řešením je vyrovnat oblast, která se týká povinností s oblastí volného času. Jelikož kvalitní trávení volného času je opakem hodnotného pracovního času. Plnohodnotné využívání volného času vede k utváření hodnotového žebříčku, pomáhá rozvíjet osobnost dětí, navazuje nové sociální kontakty, učíme se komunikaci a interakci ve společnosti. Řada aktivit také napomáhá našemu zdravotnímu stavu, tělesnému vývoji a vede ke zdravé životosprávě. V neposlední řadě vhodné aktivity zabraňují rozšiřování sociálně patologickým jevům (Gulová a spol., 2003, s. 96).

K danému tématu je vhodné zmínit výzkumné šetření, kterého se celkem účastnilo 284 respondentů, z toho 149 chlapců a 135 dívek. Autoři snažili zmapovat strukturu volnočasových aktivit dětí a mládeže. Z výzkumného šetření vplynuly výsledky, že většina dětí nevyhledává

aktivity, či pobyt v přírodě. Dále autoři zjišťovali, jak velkou část svého volného času tráví děti hraním počítačových her, přičemž zjistili, že o počítače je daleko větší zájem, než o venkovní aktivity a svůj volný čas tráví u počítače zejména chlapci, dívky o hraní her tolik zájem nejeví. Z výsledků výzkumu bylo dále zjištěno, že chlapci, kteří tráví svůj volný čas na počítačích, chodí velmi pozdě spát, právě z důvodu hraní her, či brouzdání na internetu. Dále výsledky potvrdily, že problémovému chování můžeme předcházet strukturovanými různorodými aktivitami. U případů, kdy děti nedochází pravidelně do nějakého zájmového kroužku, či svůj čas tráví pouze na počítačích, pak je zvýšená míra rozvoje problémového chování (Kachlík, 2017, s. 15 – 20).

3.1 Volný čas

Volný čas je neodmyslitelnou součástí života každého jedince. Je to čas, ve kterém můžeme odpočívat, sportovat, cestovat, trávit čas se svými blízkými, věnovat se svým oblíbeným činnostem a zájmům, volný čas se dá vyplnit jakoukoliv aktivitou. V této době se můžeme zdokonalovat, vzdělávat, je nepřehledné množství různého vyžití, jak svůj volný čas plnohodnotně využít a zároveň zdokonalovat své vědomosti, dovednosti. Pokud jedinec volí vhodné aktivity, může prostřednictvím svého volného času rozvíjet dále svoji osobnost, v opačném případě, kdy jedinec nemá žádné zájmy, ve svém volném čase se nudí, může tak tuto dobu začít vyplňovat nežádoucími jevy, které rozhodně vývoji jeho osobnosti nepomůžou, proto je důležité, aby se vychovatel snažil u dětí podporovat plnohodnotné trávení volného času, které bude děti posouvat vpřed.

Přístup a činnosti, které realizujeme ve svém volném čase, ovlivňuje hlavně věk člověka, k přesnějšímu vymezení lze přistupovat několika přístupy, avšak nejširší upřesnění můžeme nalézt v Úmluvě o právech dítěte, která dítětem vymezuje každou lidskou bytost, která je mladší 18 let. V dnešní moderní době se zájmové činnosti objevují již u dětí v předškolním věku, dítě vstupuje brzy do nového prostředí a nutí jej čelit novým aktivitám, obsahům a také novým lidem, čímž se prodlužuje jeho socializační fáze vývoje. Veškeré nové volnočasové aktivity mají velice pozitivní vliv na rozvoj osobnosti dítěte, prohlubuje si vztah k okolí, k lidem a připravuje se tím také na své budoucí role v rodině, v práci, či přímo ve volném čase (Houfbauer, 2004, s. 29 - 31).

Než budeme dále mluvit o nedílné součásti volného času každého z nás, je důležité si tento pojem vymezit. Volný čas je tedy čas, kdy jedinec nemusí vykonávat činnosti pod tlakem nějakého závazku. Můžeme jej také vymezit jako čas, který nám zbyde po splnění pracovní, či

nepracovních povinností. Přesnější pro nás také může být, že je to činnost, které se dobrovolně účastníme na základě našeho svobodného rozhodování a tyto činnosti nám přináší uspokojení osobních potřeb a nové příjemné zážitky. Mezi hlavní funkce volného času neodmyslitelně tedy patří zábava, která umožňuje regeneraci našeho duševna, odpočinek při kterém regenerujeme naše pracovní síly a osobnostní rozvoj, při kterém se účastníme na spoluutváření kultury (Hofbauer, 2004, s. 13).

Volný čas má pro každého jedince velký význam a zároveň plní určité funkce. Hofbauer (2004) rozděluje a uvádí funkce volného času dle Opaschowského, do kterých zahrnuje:

- „*rekreaci*
- *kompensaci*
- *výchovu a další vzdělávání*
- *kontemplaci*
- *komunikaci*
- *participaci*
- *integraci*
- *enkulturaci*“ Hofbauer (2004, s. 14).

Další stručné dělení funkcí volného času uvádí Hájek a kol. (2008, s. 72), kteří funkce dělí následovně. Jako první funkci uvádí **výchovně – vzdělávací**, tato funkce je v současné době velice podstatná a vychovatelé by na danou funkci měli brát velký ohled, jak vyplývá z názvu, tato funkce se týká výchovy a vzdělávání. Jako další autoři zmiňují **zdravotní funkci**, pod tuto funkci spadá nejen fyzické, ale i duševní zdraví, které můžeme pozitivně ovlivnit vhodným denním režimem, aktivitami na čerstvém vzduchu, zdravou stravou. A poslední funkci autoři uvádí **sociálně a preventivní**, tuto funkci autoři definují výstižnou větou, která říká, že je lepší problémům předcházet, než je později muset řešit.

Volný čas a aktivity, které jsou v tomto čase uskutečňované, mají různý obsah, i dosah, jejich hodnoty, způsob trávení i účinky napomáhají při utváření osoby, skupin, generací a celkovou společností. Účinky a důležitost vhodného trávení volného času se často prolínají a navzájem doplňují, avšak v mnohých případech si také mohou překážet, proto význam výchovného sjednocení a návyk vhodně zvoleného způsobu vyplnění volného času neustále narůstá. Hlavní rys volného času je vlastně svobodná volba a výběr různých aktivit, kterých se aktivně a dobrovolně účastním. Volný čas nám přináší radost a upokojuje naše osobní potřeby, avšak jeho důležitost se do společnosti začala dostávat až od poloviny 20. století, kdy se jeho rozsah

zvýšil a začaly vznikat nové neobyčejné postupy a prostředky, díky kterým dochází k výchově nových mladých generací. Volný čas nemá jen pozitivní pojetí, může se také stát úskalím a pomyslným nebezpečím, jelikož je jen na nás, co v tento čas budeme dělat, proto můžeme snadno sklouznout k nudě, „nicnedělání“, nebo dokonce až k nežádoucím vlivům. Mladé generace často odmítají nabízené aktivity, dané aktivity je nezajímají a ve svém volném čase se často nudí, nebo je vyplňují právě nežádoucími aktivitami, které mohou vést až k trestnímu stíhání, nebo životnímu neúspěchu a krachování. Volný čas jistě není jediným důsledkem, který by mohl za výše zmíněné negativní dopady, ale jako důležitá součást života u dětí má neodmyslitelný podíl na vývoji, ať už negativní, či pozitivní. Vychovatelé by měli dbát na to, aby se dítě snažilo a učilo trávit svůj volný čas plnohodnotným způsobem (Hofbauer, 2004, s. 11 – 13).

3.2 Organizace času v dětském domově

Vyrůstání v dětském domově je specifické, i přesto, že se v dětských domovech snaží přiblížit rodinnému zázemí, mají tato zařízení určitá specifika, která jsou při organizování kolektivu dětí nevyhnutelná. Musí být nastavený denní režim a celkový vnitřní řád, kterým se musí děti řídit. Tyto řády organizují nejen hodinové nastavení běžných dnů, ale také víkendové, prázdninové, sváteční, či volný čas dětí a tedy stanovuje i podmínky, při kterých si děti mohou ve svém volném čase sami zvolit, jak ho stráví. Organizační strukturu dní má i každá fungující rodina, avšak daná struktura není podložena dokumenty a její dodržování není tak nutné jako právě v dětském domově (Burešová, 2008, s. 52).

Režim dne jedince by měl být uspořádán s ohledem na jeho biorytmy, jelikož výkonost jedinců se mění v průběhu nejen dne, ale také celého života. Proto by vychovatel měl přihlížet a vhodně zařazovat aktivity s ohledem na čas i věk jedinců. Promyšlení režimu dne je v dětském domově velice důležitý, jelikož zde děti žijí nepřetržitě a vychovatel má možnost danou organizací režimu dne výrazně ovlivnit a připívat k duševní vyrovnanosti dětí a měl by dbát na základní požadavky. Jako základní požadavky můžeme zmínit například poskytování dostatku času na odpočinek, nabídnout dětem relaxační činnosti a ukázat jim, jak odpočívat účinně. Vést děti k pochopení, proč je důležitá pohybová aktivita pro zdravý rozvoj a naučit je vhodně střídat náročnější aktivity, s těmi méně náročnými. Ukázat dětem, jak je důležité dodržování pravidelnosti, hospodaření s časem a v neposlední řadě brát ohled na kolísání výkonu dětí (Hofbauer, 2004, s. 120 – 122).

Jak uvádí Pávková (2008, s. 13), je velice důležité, aby se vychovatel zaměřil na ovlivňování volného času dítěte, protože dětem chybí zkušenosti, neorientují se v množství zájmových činností, a proto je vhodné, aby jim vychovatel pomohl při výběru a navedl je, jak svůj volný čas vhodně vyplnit. Vychovatel by měl děti nejen vést, ale také by měl dětem nabídnout zajímavé, různorodé činnosti, které děti zaujmou a budou je bavit. Mladší děti není až tak těžké zaujmout, ale se zvyšováním věku u dětí se zvyšuje také míra obtížnosti, čím dospívající zaujmout. Dítěti z funkčního rodinného prostředí můžou při plánování a vyplnění volného času pomoci jejich rodiče, kteří je správně nasměrují a pomůžou jim při volbě aktivit, ale dítě, které vyrůstá v dětském domově, tuto možnost nemá, a proto mají vychovatelé těžký úkol a to naučit děti organizování, plánování a trávení plnohodnotného volného času.

Vychovateli může pomoci vnitřní řád, jelikož ve vnitřním řádu je zahrnutá organizační stránka zájmových činností, díky kterým má každé dítě prostor pro seberealizaci i dostatečný odpočinek. Tyto zájmové činnosti probíhají přímo v dětském domově, některé aktivity i mimo zmíněné prostředí a jsou organizované vychovatelem. V dětském domově se snaží co nejvíce činností realizovat mimo domov, jelikož se děti dostanou i do jiného prostředí a mezi nové lidi, čímž dochází k socializaci dětí (*Vnitřní řád dětského domova* [online], 2019).

Pro přiblížení organizační struktury v dětském domově níže uvádím přesný režim všedního dne dítěte v dětském domově, dle Burešové (2008, s. 52-53).

Čas	Aktivita
5:00	ranní individuální buzení dětí, v těchto brzkých hodinách zejména pro děti, kteří vstávají na praxi
6:30	vstávání do školy, následuje osobní hygiena, příprava do školy, oblékání, úklid ložního prádla
7:00	snídaně
7:15	děti odchází do školy, do mateřské školy
12:00 – 14:00	v těchto hodinách děti obědvají, dle návratu ze školy
12:30 – 16:00	relaxace, plnění úkolů do školy, zájmové aktivity
16:00	svačina
16:15 – 18:00	rekreační činnost, zájmové kroužky, případná příprava věcí do školy a osobní volno

18:00	večeře
18:15 – 20:00	probíhá úklid společných prostorů, úklid pokojů a osobních věcí, hygiena, individuální činnosti, opět zájmové kroužky, příprava na večerku, starší děti mají možnost pro vycházky
20:00	večerka pro mladší děti
20:00 – 21:00	osobní zájmové činnosti – vycházky, sledování televize, hraní na počítači, četba knih, poslech muziky, rozhovory
21:00 – 22:00	možnost druhé večeře, večerka pro ostatní děti, podle věku

Z výše uvedené organizační struktury můžeme jasně vyčíst, že děti mají také zajisté čas pro vlastní zájmové činnosti a tento čas je vyhrazený po ukončení vyučování a následném návratu do domova, nebo také po 19. hodině ve všední dny. Pokud se jedná o víkendy, či svátky, pak mají děti vyhrazený čas pro vlastní zájmy v dopoledních, odpoledních hodinách a po domluvě s vychovatelem je možné si domluvit i jinou část dne pro individuální využití času, například pro návštěvu kina, divadla, sportovního, či jiného kroužku. Pokud chce dítě navštívit nějakou výše zmíněnou kulturní akci, náklady mohou být hrazeny z prostředků dětského domova, ze kterých je nadále možné uhradit i zápisné, školné, kurzovné, či návštěvy ZUŠ a při schvalování se drží stejných požadavků, které jsou stanovené pro poskytování kapesného. Vychovatel by měl vždy vědět, jak svůj volný čas dítě tráví a jeho zájmové činnosti by měl usměrňovat a vycházet dle jeho možností, věku a schopností (*Vnitřní řád dětského domova* [online], 2019).

Činnosti, které se týkají digitálních technologií, jako je například sledování televize, DVD, užívání počítačů, jsou pečlivě zakomponované do celého režimu tak, aby nenarušovali správný vývoj dětí. Každý jedinec má právo mít povědomí a získávat informace, které se týkají veřejnosti, vychovatel tedy nemůže dětem zakazovat mediální zdroje, ale vždy kontroluje vhodnost obsahu pořadu, který děti sledují. Jak již bylo výše zmíněné, vychovatel se snaží, aby čas, který děti stráví u digitálních technologií, byl vyvážený s dostatkem pohybu, tělesného vypětí a pobytu v přírodě na čerstvém vzduchu. Pokud vychovatel začne pozorovat závislost u dítěte na digitálních technologiích, ihned se radí s psychologem, který je k dispozici v dětském domově (*Vnitřní řád dětského domova* [online], 2019).

Pokud bychom ještě zůstaly u digitálních technologií, tak má každé dítě právo užívat svůj mobilní telefon ve svém volném čase, omezení nastává pouze ve školním vyučování, v době přípravy na vyučování, stravování, společenských, terapeutických, či jiných řízených výchovně vzdělávacích činnostech a v neposlední řadě v době nočního klidu (*Vnitřní řád dětského domova* [online], 2019).

Po shrnutí výše zmíněných informací je zřejmé, že dítě, které vyrůstá v dětském domově má pevně stanovený denní režim, jeho čas je velice organizovaný a řízený, což může být na jednu stránku pro dítě přínosné, ale v pozdějším věku, kdy dítě opustí dětský domov, mohou nastat problémy, kdy si jedinec nebude schopen zorganizovat svůj čas, jelikož to za něj celý život dělal někdo jiný. Tudíž je vhodné, aby vychovatel do jisté míry dítěti organizoval čas, ale zároveň ho i učil a dal mu možnost se podílet na organizaci a volbě činností.

3.3 Volnočasové aktivity jako prevence proti sociálně patologickým jevům

Jak uvádí Hofbauer (2004, s. 119 – 120) mezi jeden z hlavních úkolů výchovného působení je pozitivní ovlivňování vývoje každého dítěte, pod které neodmyslitelně patří nejen tělesný vývoj, ale také i ten duševní. Volnočasové aktivity a výchova ve volném čase nabízí velké množství aktivit, díky kterým je možné si udržet, či zlepšit duševní zdraví. Duševní zdraví je stav, kdy u nás převládá duševní pohoda a při pozitivním výchovném působení můžeme do jisté míry tuto duševní rovnováhu ovlivňovat. Musíme však brát ohled na odlišnosti rodinné výchovy, odlišnosti ve školní výuce a také na výchovu ve volném čase. Jelikož styly výchovy jsou různorodé a také vychovateli těžko ovlivnitelné. Při školní výuce jsou na žáky kladené povinnosti, nároky a požadavky, které dítě musí plnit a můžou u něj vyvolávat obavy, spojené se zpětným hodnocením, které můžou u žáků vyvolávat strach a pro děti to můžou být stresové situace, i když je pedagog citlivý a ohleduplný. Naproti tomu výchova ve volném čase je zcela odlišná, tato výchova je založená na dobrovolnosti a dítě by se při této výchově mělo cítit příjemně a uvolněně, také mu výchova umožňuje prožívat úspěchy v jeho dobrovolně zvolené aktivitě a poznávat nové jedince, kteří mají podobné zájmy, ale také velice záleží na přístupu pedagoga volného času. Pedagog by měl vhodně volit metody a formy výchovy a dbát na základní požadavky psychohygieny. Psychohygieny je vědní obor, který se zabývá podporou rozvojem duševního zdraví a také stanovuje výše zmíněné vhodné požadavky, kterými by se měl každý správný pedagog řídit.

Duševní zdraví každého jedince ohrožují náročnější životní situace, které vyvolávají strach, stres, frustraci. Bohužel tyto jevy nejdou zcela obejít, jelikož k životu neodmyslitelně patří, ale můžeme se alespoň naučit, jak těmto jevům předcházet, zvládat a vyrovnávat se s nimi a k tomu nám mohou pomoci informace z psychohygieny, které jsou pro vykonávání pedagogické profese součástí. Pedagogické působení ve volném čase by mělo probíhat v pozitivním klimatu, pedagogové by měli k výuce přistupovat tak, aby měli duševní pohodu nejen děti a vychovávání, ale také především i oni samotní, jelikož psychická nevyrovnanost pedagoga ovlivňuje i ostatní jedince, na které pedagog působí. Vychovatel může pozitivně ovlivnit duševní zdraví dětí několika způsoby, například ovlivněním režimu dne, vybavením, materiálem a péčí o prostory, ve kterých působení probíhá, podporováním mezilidských vztahů v kolektivu a také předáváním metod a forem pro zvládnutí náročnějších situací v životě (Hofbauer, 2004, s. 119-120).

Způsob, jakým děti tráví svůj volný čas je potřeba korigovat a vést vhodným směrem, jelikož dospívající dítě se může jednoduše dostat do nevhodné vrstevnické skupiny, kvůli které by mohl svůj volný čas začít vyplňovat nevhodnými aktivitami a tíhnul by tak k rizikovému chování.

K výše zmíněným nástrahám tíhnou právě děti, které nemají žádné zájmy, proto je důležité vést děti k plnohodnotnému trávení volného času. Každý pedagog by měl do svého výchovného působení zařadit i prevenci, která děti povede ke zdravému životnímu stylu a rozvoji osobnosti. Vhodné metody pro prevenci mohou být interaktivní programy, které dětem pomáhají zvládat sociální nátlak, dochází ke zkvalitnění mezilidské komunikace, učí se řešit konflikty, stresující situace, upevňují sebevědomí a nutí je vést rozhovory v menších seskupeních. Obecně je každá organizovaná činnost s dětmi brána jako prevence vůči výše zmíněným patologickým jevům, jelikož má vychovatel dohled nad dětmi a tím pádem může kontrolovat, zda se děti nedopouštějí nějakých špatností. Cílem těchto organizovaných činností je utvářet u dětí zdravé návyky, aby jejich vnitřní mechanismus netíhnul k negativním nástrahám. V současné době jsou děti velice závislé na digitálních technologiích, děti v podstatě jen zabíjí svůj volný čas hraním her a surfováním po internetových stránkách a nesnaží se o nalézání nových aktivit, či navazování nových kontaktů ve vrstevnických skupinách, což může vést ke špatnému rozvoji osobnosti. Zkrátka pokud se dítě nudí, nemá žádné zájmy, postrádá sociální komunikaci, pak hledá jiné cesty, jak vyplnit svůj volný čas a bohužel v mnohých případech tyto cesty vedou k užívání neprospěšných látek, gamblerství, či závislosti na digitálních technologiích (Hofbauer, 2004, s. 193 – 195).

Každý jedinec se v průběhu života stává členem různých skupin, které ovlivňují jeho chování, jelikož se snaží do skupiny zapadnout, identifikuje se s chováním příslušných členů. Pokud je ve skupině agrese a rizikové chování bráno jako norma, je velká pravděpodobnost, že se jedinec s danou normou ztotožní, tím pádem ztrácí svoji osobní identitu, jedná pod tlakem skupiny a páchá tak činy, které by normálně sám nedělal. I přes to, že se dopouští činů, které by za normálních okolností neudělal, je jedinec spokojený, jelikož mu skupina dává pocit, že někam patří a posiluje pocit sounáležitosti. Není jasné, proč stále více mladých lidí tíhne k subkulturám s rizikovým chováním, ale základ vyplývá z výchovného a společenského prostředí, ve kterém dítě vyrůstá. Hlavní skupinou jsou právě děti, které nevyrostaly ve funkčním rodinném prostředí, nezažily pocit přijetí, jistoty a lásky. Tyto děti mají vysokou míru potřeby někam zapadnout, chtějí zažít pocit uznání a potřebnosti (Martínek, 2015, s. 87 – 89).

Bendl (2015) popisuje rizikové chování jako chování, které má nevhodné dopady na zdravotní, sociální, výchovné stránky na jedince a celkovou společnost. Aby k rizikovému chování docházelo co možná nejméně, je důležité mu předcházet právě prevencí proti rizikovému chování. Pod již zmíněným pojmem prevence se rozumí veškeré aktivity, které předcházejí rizikovému chování a pokud se již jedná o rizikové chování, pak se alespoň snaží eliminovat veškeré jevy (Bendl, 2015, s. 226 - 228).

Společenské hry, které se využívají, ve výchovné praxi v dětských domovech se pohybují mezi pedagogikou volného času a sociální terapií. Hlubší využití, které by mohlo pomoci při řešení problémů s úspěšnou resocializací, se v České republice a bohužel ani na Slovensku nevěnuje dostatek pozornosti a vychovatelé by měli této problematice věnovat více pozornosti (Kozoň a kol., 2019, s. 17).

Jak již bylo výše zmíněné, je důležité děti udržovat v psychické pohodě a starat se o jejich duševní hygienu a zároveň do výchovy zařadit i prevenci sociálně patologických jevů, a zaměřit se u dětí na vhodné kompetence, díky kterým budou schopni odolávat současným nástrahám, které je mohou ve společnosti potkat, jako například gamblerství, závislost na omamných látkách, agresivita, či rasismus (Hofbauer, 2004, s. 193).

4. PŘÍSTUP VYCHOVATELE K DÍTĚTI

Úplným základem pro správné vedení jakékoli skupiny je **domluvení pravidel, sankcí** a následné dodržování. V dětském domově je důležité, aby byl tým pedagogických pracovníků sehraný, zkrátka aby jeden vychovatel dětem nepovoloval více, než ten druhý, což by mohlo dětem ve výsledku velice uškodit. Děti v dětském domově neustále zkouší posouvat hranice dovoleného, děti pak mohou začít vychovatele třídit na „hodné“ a naopak ty „zlé“, čímž ti „hodní“ mohou ztrácet u dětí respekt. Je třeba, aby vychovatel dokázal vytvořit a hlavně udržet pozitivní vztah mezi sebou a dítětem, k čemuž jsou zapotřebí určité **vlastnosti a dovednosti**, jako například empatie, autenticita, otevřenost, flexibilitu ve volení direktivního, nebo naopak nedirektivního přístupu, zvláště při práci s adolescenty je důležité, držet se stanovených pravidel, zároveň však umět si hrát a správně naslouchat. Pokud bychom se vrátili zpět k již výše zmíněným cílům a normám výchovné skupiny, je vhodné si je více konkretizovat (Žufníček, 2012, s. 51-54).

Hlavními cíli výchovné skupiny je neodmyslitelně výchova, zastoupení rodiny, získávání vhledu, změna postojů a především odstranění nežádoucího a nevhodného chování. Jakožto psané i nepsané pravidla skupiny jsou normy, které jsou přímo dané určitým typem zařízení a další normy skupiny se utváří v průběhu a vytváří si je vychovatel přímo s danou skupinou, tyto pravidla dávají dětem pomyslnou hranici přijatelného, podílení dětí na vytváření pravidel zajistíme jejich pochopení a následné respektování, dítě těžko bude respektovat pravidla, která nechápe. Vychovatel také musí být schopen pracovat se **skupinovou dynamikou**, což jsou veškeré vztahy a dění, které se odehrává v určité skupině. Dítě si může nést vzorec chování z předchozích zkušeností, často se pak chová tak, jak to vidělo doma, či v partě, což nemusí být pro skupinu přínosné a vychovatel by měl být schopen zakročit a pokusit se dítě včlenit, aby mohla skupina správně fungovat, musí být stmelená, což je velice dlouhý a nelehký proces. Vychovatel má několik možností, jak získat povědomí o vztazích ve skupině, může například skupinu pozorovat, další možností jsou rozhovory, hry, dotazníky (Žufníček, 2012, s. 54-56).

Pro každého jedince je důležité formování v sociálních skupinách, u běžné populace jsou to dvě základní sociální skupiny a to rodinná a školní. Výchovná skupina je v podstatě něco mezi tím, není to sice rodina, ale funguje na podobných principech, není to ani školní třída, ale ovlivňuje ji dynamika dětské skupiny, jako ve školní třídě. Pro vychovatele jistě není lehké vést výchovnou skupinu, není vždy lehké zkorrigovat a zároveň rozvíjet chování dětí, proto by si měl

správně nastavit **způsob vedení skupiny**. Tento způsob musí mít daný cíl, který je ovlivněný zkušenostmi, vědomostmi, dovednostmi a vlastnostmi vychovatele (Žufníček, 2012, s. 52).

Jak již bylo výše zmíněné, děti s poruchami chování, či děti, které vyrůstají v ústavní péči často, pokouší a testují hranice dovoleného, tudíž pevnost a vyjasnění pravidel je nezbytné, tato přehlednost jim umožní se řádně uvolnit a korigovat své chování. Před zahájením jakékoli aktivity, musí vychovatel vždy správně vysvětlit a stanovit pravidla, po vysvětlení mají děti prostor na otázky, abychom se ujistili, že všichni dané činnosti rozumí. Při každé vykonávané aktivitě, hře je nutné zabránit traumatizaci dítěte, některé hry mohou u dítěte vyvolat nepříjemné pocity, proto je někdy vhodné dítěti nabídnout, že se dané aktivity nemusí účastnit, protože základem by mělo být budování pozitivních vztahů a prostředí, ve kterém se děti nezesměšňují a situace neironizují. Níže zmíněné typy her a činností nám mohou velmi pomoci při poznávání dětí, fungování rolí ve skupině, přičemž ji můžeme prostřednictvím aktivit i ovlivňovat, což nám může usnadnit jednoduchý princip EUV – evokace, uvědomění, reflexe. Evokace představuje zadání a srozumitelné vysvětlení pravidel od vychovatele, uvědomění je vlastně průběh hry, prožívání dítětem, překonávají se, něco cítí a prožívají a reflexí můžeme správně zvolenými otázkami zjistit, průběh hry, reflexe pomáhá dítěti pochopit, co se danou činností měl naučit, zjišťujeme jejich prožitky ze hry. Pro vychovatele je reflexe nástrojem pro rozvíjení důležitých témat, dítě si uvědomí své přednosti, podporujeme sdělování emocí a soudržnost skupiny (Žufníček, 2012, s. 58).

Výchovné působení by mělo mít strukturu, mělo by být organizované. Co se týče míry organizovanosti, je vhodné si definovat pojmy, které se daného tématu týkají. Prvním pojmem je spontánní činnost, tato činnost je z pedagogického a výchovného hlediska ovlivněná pouze nepřímo, jelikož se jedná o činnosti, které nemají pevně stanovená pravidla. Spontánní aktivity se uskutečňují ve skupinách, či pouze po jednotlivcích, a jelikož se jedná o spontánní činnosti, tak se mohou rozhodnout přímo účastníci, zda chtějí aktivitu vykonávat samostatně, či ve skupině. Vychovatel u těchto aktivit působí pouze kvůli bezpečnostním opatřením, nebo může účastníkům sloužit jako poradce. Další pojem je příležitostná zájmová činnost. Tyto aktivity jsou časově vymezené, jsou řízeny pedagogickým pracovníkem a nutí účastníky, aby spolupracovali. Pod těmito činnostmi si můžeme představit například různé vědomostní soutěže, sportovní soutěže, rozmanité závody, nebo kulturní představení. Tyto aktivity mohou být vzdělávací, relaxační, sportovní, ale není zde stanovená pravidelnost. Na rozdíl od pravidelných zájmových činností, které jsou uskutečňovány po celý rok, mají stanovenou pravidelnou dobu a jsou organizované na základě zájmových útvarů. U těchto aktivit je důležité,

že jsou vedeny pod dohledem odborného pracovníka a jejich cílem je naučit účastníky nové dovednosti, či vědomosti (Hofbauer, 2004, s. 21).

Je vhodné, aby vychovatel měnil přístupy k dětem, správný vychovatel by měl vycítit a zvolit ten správný přístup v dané situaci, avšak každý vychovatel je individuální, odlišný a zastává, či využívá jiný styl výchovy, které jsem shrnula v následujících odstavcích.

4.1 Styly výchovy

Zcela na začátku proběhne prvotní setkání, vychovatel musí nejprve děti zaujmout, aby mohl vzniknout mezi nimi vztah. Na základě tohoto vztahu probíhá účinné výchovné působení, kdy postupně dítě učíme poznávat a přijímat hodnoty, což by měl být hlavní cíl daného výchovného působení. O těchto hodnotách zdaleka nestačí pouze mluvit, dítě je musí názorně vidět v praxi, musí vycítit, že jsou správné, že i vychovatel tyto hodnoty zastává a řídí se jimi v životě. Avšak pokud vychovatel děti nezaujme, děti nezaujmou ani jeho hodnoty, čímž se dostáváme zpět na začátek, jak moc důležitá je osobnostní kvalita vychovatele. Vychovatel, který má pozitivní vztah s dětmi, může do jisté míry doplnit, či nahradit výchovu v nefunkčním rodinném prostředí (Pávková, 1999, s. 54 – 55).

Ideální **schéma výchovy** pomocí vztahu znázornila (Pávková, 1999, s. 54) následovně:

Prvotní setkání → upoutání osobností vychovatele → navázání,
prohloubení vztahu, poznávání preferujících hodnot vychovatele → přejímání a ztotožnění
s hodnotami → jedinec je schopen dané hodnoty předat dále

K výchově neodmyslitelně patří také to, jaký styl výchovy vychovatel zvolí. Při výchově ale není jen důležitý styl výchovy, ale také již výše zmíněný vztah mezi vychovatelem a dítětem. Informace může dítěti předat kdokoliv, ale díky pozitivnímu vztahu, kdy pro dítě budeme jakýmsi vzorem, můžeme jedincům předávat hodnoty a postoje. Když bude mít vychovatel správně nastavené hodnoty a postoj k životu, bude mít s dětmi dobrý vztah, bude pro děti inspirací a vzorem, pak jim předává ty nenahraditelné informace, jako jsou právě vhodné hodnoty a postoje, které jsou základem dobré výchovy (Pávková, 1999, s. 53).

Pokud bychom zůstali u volby stylu výchovy, je zajisté vhodné si tyto styly přiblížit.

- Demokratický styl je založený na přátelském přístupu, zajišťuje soudržnost a nízké kolísání skupiny. Velkou výhodou daného stylu je možnost diskuze, vychovatel může celou skupinu zapojit do plánování

pravidel, norem a volby činností, čímž se dítě zároveň učí spolupráci, vyhovění ostatním, ale i prosazováním vlastního názoru.

- Autokratický styl výchovy je naopak spíše nepřátelský, na druhou stranu však vede skupinu k vysoké intenzitě při práci a v některých situacích, zvláště když je skupina nějakým způsobem ohrožená, je nezbytný.

- Liberální styl výchovy je uvolněný, nemá hranice, což je pro děti z dlouhodobého hlediska ohrožující a jeho zvolení je vhodné pouze občas, například při nějaké hře (Žufníček, 2012, s. 52).

Porovnáním profesí vychovatele a učitele, můžeme dojít k značným odlišnostem, jelikož vychovatel nemá pevně dané osnovy a metodické materiály, které mu nastavují, co vše musí dítě za určité období umět. Při výchovném působení se vychovatel řídí přáními a potřebami dětí, které nenápadně a hlavně vhodně ovlivňuje. Tímto způsobem se vychovatel dostává do přátelské pozice a je pro děti právě spíše přítelem, poradcem, který se snaží co nejméně rozkazovat, zakazovat, ale spíše radí, usměrňuje, či doporučuje. Děti si dokáže získat pomocí zajímavých činností, pozitivním vystupováním, vytvořením příjemného klimatu, ve kterém nejsou žádné zbytečné konflikty, či již zmíněné rozkazy a zákazy (Pávková, 1999, s. 58).

Snad nejdůležitějším cílem výchovy, je připravit mladé lidi tak, aby zvládali fungovat v životě samostatně, aby nebyli na nikom závislí. Což vlastně znamená, připravit dítě na život takovým způsobem, že přestane v určité části života vychovatele zcela potřebovat. Ať už je tedy řeč o nedirektivním, direktivním přístupu, o autoritativním, demokratickém, či liberálním stylu výchovy, či participaci, tak si musí být každý vychovatel vědom, že pokud dojde k navázání vztahu s dítětem, vzniká určitý druh závislosti a vychovatele tedy čeká těžký úkol, a to vést dítě k autonomii a sebeřízení, k čemuž může vychovateli pomoci **participativní přístup**. Tento přístup umožňuje dětem se do jisté míry podílet na své výchově a vyžaduje od dětí přebírat odpovědnost za své chování, učí je správně plánovat, organizovat a rozhodovat. Jako nejběžnější prostředek nám může posloužit například zapojení dětí do různých komisí, spolků, kde budou mít možnost projevit svůj názor. Avšak někdy vzhledem k věku dětí, či možnostem organizací, není možné, aby děti rozhodovali o určitých věcech, alespoň je můžeme nechat nést zodpovědnost za kratší, či jednorázové aktivity (Pávková, 1999, s. 61 – 62).

Ke konci této podkapitoly je opět vhodné zmínit, jak je důležité, aby vychovatel měnil přístupy k dětem, protože každý přístup je vhodný k jiné situaci. Vychovatel jednou musí být aktivním vychovávajícím, v jiné situaci je vhodné se zapojit s dětmi do hry a být součástí jejich aktivity, jindy je zase potřeba hru, či aktivitu pouze moderovat, komentovat, řídit, zasahovat a

strukturovat. Vychovatelé často přemýšlí, který z výchovných stylů je ten nejvhodnější, zda je to demokratický, autokratický, nebo liberální. Jak již bylo výše zmíněné, pro každou situaci se hodí jiný styl výchovy a vychovatel by měl na základě svých zkušeností zvolit ten správný (Žufníček, 2012, s. 52).

4.2 Výchovné zásady

Pokud chceme patřit mezi dobré pedagogické pracovníky, je třeba se držet několika pedagogických zásad, aby naše výchovně vzdělávací působení bylo co nevíce účinné. Tyto zásady jsou založeny na psychologickém principu a tvoří základ pro úspěšné učení, i pro již zmíněné výchovně vzdělávací působení všech pedagogických pracovníků. Dané zásady by měl každý pedagogický pracovník nejen dobře znát teoreticky, ale také by se jich měl držet v praxi. Měl by se podle nich řídit a korigovat své chování i myšlení vůči dětem. V historickém průběhu se tyto pedagogické zásady vyvíjely, měnily a postupem času se měnil i důraz na jednotlivé okruhy, jelikož každý pedagogický směr dává do popředí a klade důraz na jiné zásady. V současnosti klade pedagogické působení důraz na emocionální stránku dítěte, pluralitu a toleranci. I přes historické proměny a vývoj, má pro pedagogiku v České republice i v současnosti, velký význam pojetí zásad od Komenského ze 17. století. Pedagogické zásady se vyvíjely a vznikaly na základě zkušeností a jejich funkce byla ověřována praxí pedagogického působení, dokonce některé zásady jsou ověřené i fyziologickými, nebo psychologickými výzkumy. Vznik a sestavení těchto zásad je důsledkem neustálého přemýšlení pedagogických pracovníků, jak být při výchově co nejúčinnější, nejúspěšnější, jelikož každý vychovatel chce znát, jak nejlépe ve výchově postupovat. Dané zásady rozhodně nejsou řešením a odpovědí na všechny problémy, které se týkají pedagogického působení, avšak ukazují ty nejzákladnější požadavky, kterých je rozumné se držet a respektovat je (Gulová a spol., 2003, s. 58).

První pedagogická zásada je **přiměřenost**, všechny cíle, ať už výukové, výchovné, organizační, zkrátka veškeré požadavky musí vychovatel přizpůsobit svým klientům. Musí brát ohled na jejich úroveň vyspělosti, povahu, individuální zvláštnosti, znalosti, schopnosti, pokročilost, na způsoby uvažování, řešení problémů a věk. Čím mladší dítě je, tím zábavnější a pestřejší by mělo být působení, mladší děti také neudrží moc dlouho pozornost, proto je vhodnější volit kratší záměrné působení. Děti bychom neměly příliš přetěžovat, ale zároveň na ně neklást až příliš nízké nároky, měly bychom je dostatečně motivovat k dobrým výsledkům. Ve výchovně – vzdělávacím procesu je také důležité zvolit přiměřené pracovní tempo, jelikož

přehnaný spěch nám v tomto směru nijak nepomůže, musíme mít na paměti, že je důležitější kvalita, než kvantita. Také je vhodné, když si dítě spíše zapamatuje základy a klíčové pojmy, než když si bude pouze memorovat všechny okolnosti, které ve finále zcela zapomene (Gulová a spol., 2003, s. 58 – 59).

Druhá pedagogická zásada je **individuální přístup** k žákům. Samozřejmě celkové pedagogické působení probíhá v kolektivu, ale každý vychovatel by měl k dítěti přistupovat individuálně, konkrétně, rozlišovat osobnosti, individualizovat a diferencovat, nesmí dítě zevšeobecňovat, protože třída není pouze uskupení dětí, nýbrž každá individuální osobnost. To, že by vychovatel měl ke každému dítěti přistupovat individuálně jsem již zmínila, ale je důležité, aby tyto individuální odlišnosti každého dítěte také respektoval, ať se to týká rodinného zázemí, zdravotního stavu, zkušeností, zálib, charakterových vlastností, kulturního kontextu (Gulová a spol., 2003, s. 60 - 61).

Empatický vychovatel musí být schopen u problémového, či u méně úspěšného dítěte nalézt způsob, vhodnou příležitost, k pochválení jedince, jelikož právě úspěch se pro dítě stane motivací a podpora při překonávání nelehkých úkolů a právě úspěch je základní stavební jednotkou pro zdravý vývoj naší osobnosti (Pávková, 1999, s. 55).

Abychom dosáhly co nejlepších výsledků, je vhodné, abychom na dítě působily **postupně a systematicky**, aby výuka, či výchova směřovala od jednoduchého ke složitějšímu, je lepší s dětmi nejdříve probrat základní věci a postupně se dostávat k těm složitějším a pro ně neznámým. Všechny věci by měly na sebe navazovat, měly bychom se snažit o posloupnost, aby nové zkušenosti logicky a systematicky navazovaly na ty předchozí a navzájem tvořily propojený systém. Vše co se snažíme dítě naučit, by mělo být **cílevědomé a uvědomělé**. Dítě musí především pochopit, co a proč se má naučit. Musíme dát dítěti prostor pro pochopení a porozumění kladených nároků, musí chápat smysl dané činnosti, jelikož uvědomělé učení vede k dlouhotrvajícím výsledkům (Gulová a spol., 2003, s. 61 - 62).

Vychovatel by se měl vyhnout memorování a využívání pouze mechanického učení, jelikož dítě danou věc ihned zapomene, pokud ji nepochopí. Naopak když dítě bude znát cíl, který mu zdůvodníme a uvedeme i konkrétní příklady, ukážeme jim smysl a správně je namotivujeme, tehdy se dítěti budou lépe osvojovat činnosti, které jej chceme naučit. Když si dítě opravdu uvědomí a pochopí, co jej chceme naučit, pak tento proces vede k trvalým výsledkům, což je další pedagogická zásada – **trvalost**. Tato zásada se velice prolíná s tou předchozí, jelikož trvalé osvojení návyků je výsledkem kvalitního uvědomění a pochopení. Pedagogický pracovník by

se měl snažit, aby dítě bylo co nejvíce aktivní, jelikož se nejvíce naučí, pouze když se aktivně zapojí. Aby si při výuce vyzkoušel různé věci, aplikoval své nabitě vědomosti i ostatním dětem, aby dítě při učení skutečně prožívalo, přemýšlelo, aktivizovalo své poznávací i citové procesy. Při aktivním zapojení dítěte do učení probouzíme zvědavost, tvořivost, přímé zkušenosti a aktivní zpracování vede k hlubšímu pochopení. Když se děti podílí, spolurozhodují při učení, pak se učí i nést odpovědnost za své jednání a rozhodování. Čím více smyslů dítě při učení zapojí, tím lépe všechny věci pochopí a zapamatuje si je, veškeré působení na dítě by mělo být co nejvíce názorné, k tomu nám může pomoci využívání názorných pomůcek, různé exkurze a naučné výlety, zapojení osobních příběhů, slovních názorných příkladů, osobní zkušenosti a to vše nám může pomoci při zaujetí pozornosti dítěte (Gulová a spol., 2003, s. 62 - 63).

Jak jsem již zmínila výše, profese vychovatele od učitele se značně liší, vychovateli není pevně stanovené pracovní prostředí, dále také mezilidské vztahy jsou značně pestřejší, jelikož se na aktivitách mohou podílet například externisté, či jiné osoby. Vychovatel by měl měnit prostředí, aby byly aktivity co nejpestřejší, zábavné a podněcovaly u dětí aktivitu, dítě by mělo mít dostatek příležitostí, aby mohlo projevat své názory a pocity. U dětí je také vhodné dát jim prostor pro individuální rozvíjení mezilidských vztahů, klást důraz na citové stránky vztahu mezi vychovatelem a dětmi, tak i dětmi mezi sebou. Dále také hovořit s jedinci o jejich starostech, problémech, zájmech a také si všímat i mimoslovních sdělení a snažit se odhalit co nám tím chce dítě sdělit (Pávková, 1999, s. 59).

Výše vyjmenované pedagogické zásady jsou vlastně taková základní a hlavní kritéria, kterých by se měl každý pedagogický pracovník držet, nejen při plánování, ale také při samotné realizaci a organizaci výchovně vzdělávacího procesu. V současné době není výjimkou časté kritizování malé efektivity při výchově a vzdělávání dětí, což často vychází právě z nedodržování výše zmíněných zásad. Těchto zásad je opravdu hodně a jejich dodržování může být opravdu náročné, což se ale později vyplatí a jsou jakousi zárukou pro úspěšné pedagogické působení. Pedagogické zásady nám také mohou posloužit jako základní kritéria při posuzování kvalitního výchovně vzdělávacího procesu a zároveň je můžeme využívat při sebereflexi, tedy k posouzení našeho pedagogického působení a díky nim se můžeme neustále zdokonalovat ať už v náš prospěch, dětí, i celé naší společnosti (Gulová a spol., 2003, s. 63 - 64).

Po shrnutí této kapitoly by nám měla veškerá zmíněná doporučení pomoci při propojování teorie s praxí, učme děti získané informace praktikovat v praxi, v běžném životě a naopak i věci z běžného života ověřovat v teoretickém ukotvení. Propojením učení a běžných věcí okolo nás

vede k praktičnosti a k seberealizaci dítěte. Neměly bychom se nikdy zaměřovat pouze na jednu stránku dítěte. Dítě bychom měli vychovávat komplexně, všestranně, rozvíjet nejen intelektuální stránku, ale také tělesnou a duchovní. Rozvíjet u dětí vědomosti, postoje, zájmy, návyky, kritické myšlení i dovednosti. Veškeré již výše zmíněné věci, které se snažíme dětem předat, by měly být jednotné, pokud by tomu tak nebylo, dítě se v rozporuplných požadavcích ztratí (Gulová a spol., 2003, s. 63–64).

4.3 Obsah výchovy mimo vyučování

V neposlední řadě bychom neměli opomenout zmínit, jaké činnosti by měla obsahovat výchova mimo vyučování, jelikož tato výchova má výrazně rozmanitý obsah. Tento obsah tvoří výchovně vzdělávací činnosti zájmové, odpočinkové, rekreační, sebeobslužné a dále také činnosti, které jsou prospěšné pro společnost, a spadá sem také příprava na vyučování. Tento obsah se dělí na činnosti, které jsou dobrovolné a pod tyto patří rekreační, odpočinkové, zájmové a společensky prospěšné činnosti. Sebeobslužné činnosti a příprava na vyučování spadají pod činnosti, které jsou pro děti spíše povinnostmi (Pávková, 1999, s. 51).

Odpočinkové činnosti nejsou nijak psychicky, ani fyzicky náročné, tyto činnosti, jak již vyplývá z názvu, slouží k odpočinku a pomocí nich se snažíme odstranit únavu. Do režimu dne bychom je mohli nejvhodněji zařazovat po obědě, ale pokud je potřeba, tak je můžeme zařadit do režimu i kdykoliv v průběhu dne. Obsah odpočinkových činností volíme dle potřeby, může to být pouhé odpočívání na lůžku, nějaký nenáročný pohyb, jako například procházka v přírodě, příjemné a klidné rozhovory, přátelská povídání. Pro odpočinek jsou také vhodné aktivity jako například tvoření, kresba, četba knihy, poslech hudby, či sběratelství. Dále bychom pod odpočinkové činnosti mohli zařadit různé relaxační techniky, díky kterým nejen odstraníme únavu, ale také plní psychoterapeutický význam. **Rekreační činnosti** do jisté míry navazují na ty odpočinkové, jelikož díky nim dochází k odreagování a k vykompenzování únavy. Tyto činnosti však obsahují i pohybově náročnější aktivity s tělovýchovným, turistickým, sportovním charakterem. Rekreační činnosti by měly nejlépe probíhat venku a pravidelným zařazováním do režimu dítěte podporujeme zdravý tělesný, duševní i fyzický vývoj (Pávková, 1999, s. 52).

Nejdůležitější částí jsou **zájmové činnosti**, díky kterým dochází k rozvíjení zájmů, individuálních dovedností, k uspokojení potřeb, na základě kterých si dítě utváří postoje, hodnoty a životní styl. Pod základní dělení zájmových aktivit patří přírodovědné, pracovní, technické, tělovýchovné, společenskovední, sport, estetické a vědní. Ideálně bychom měli dítě

vést tak, aby jeho zájmy byly pestré, komplexní a jednu činnost, která pro něj bude celoživotním zájmem. Výchovné zaměření v této oblasti je nesmírně důležité, jelikož úroveň zájmů se nadále promítá nejen v oblasti rodinné výchovy, ale také v jeho pracovním nasazení a v neposlední řadě mu zvolené zájmy pomáhají při zvládnutí těžkých životních situací a díky nim dochází ke kompenzaci stresu. Tímto vlastně zájmové činnosti pomáhají k duševní rovnováze, a celkové spokojenosti v životě. Pokud u jedince bude převládat duševní rovnováha, bude to mít pozitivní vliv také na jeho odolnost, zdatnost a celkové tělesné zdraví, jelikož tělesně a duševně vyrovnaná člověk je produktivní a schopný podávat dobré pracovní výkony, takže pokud bychom výše zmíněné informace shrnuli, tak efektivní trávení volného času může mít i dobrý ekonomický efekt (Pávková, 1999, s. 52).

Jelikož se má diplomová práce zabývat trávením a výchovou dětí ve volném čase, neměly bychom opomenout výchovu a vzdělávání pomocí her. **Hry** mají ve výchově nezastupitelné místo, mají velký potenciál, doprovází člověka již řadu let a je neodmyslitelnou součástí správného vývoje dítěte. Hra dovede ovlivnit pocity, postoje, působí na psychickou, emocionální sféru, obohacuje o zážitky, nové zkušenosti, zvyšuje sebedůvěru, sebehodnocení, rozvíjí sociální vztahy, podporuje komunikaci, spolupráci, rozvíjí tělesnou kondici a psychomotoriku (Žufníček, 2012, s. 56).

Dělení her může být různé, avšak já si zvolila dělení dle druhu zážitků, jelikož mi přišlo vhodné vzhledem k tématu.

- Agon – představuje činnosti a hry, které jsou založené na soutěžích, děti mají prostor ukázat své fyzické nebo psychické dovednosti a schopnosti. V soutěži si děti mohou pozvednout sebevědomí, soutěže je vhodné střídat, aby každé dítě mohlo někdy zvítězit.
- Alea – jsou hry, které jsou založené na štěstí, či náhodě. Dítě vlastně nemá hru pod kontrolou, nemůžou ji ovlivnit, stejně jako některé životní situace, tento typ her může předcházet zajímavé reflexy a diskuzi.
- Illinx – pod tyto hry spadají činnosti, které mění vnímání, jako například virtuální realita, adrenalinové sporty, hlavním cílem těchto činností je zážitek, vzrušení. Dítě se snaží překonávat vnitřní strach, nebo prožívá euforii. Mohou být skvělou alternativou pro předcházení rizikového chování, například užívání návykových látek. U těchto činností musíme být přiměřeni, dítě do nich nenutit.
- Mimikry – hry, při kterých mám možnost stát se někdo jiný na základě své fantazie, maskuji se a předstírám, že jsem někdo jiný. Tento typ her nám

umožňuje vstoupit do uměle vytvořených situací a rolí, což může sloužit jako nácvik vhodně zvoleného a efektivního reagování na situace v běžném životě. Dítě se může naučit, jak zvládnout stresově náročnou situaci, různé druhy konfliktu, zapracovat na zvládnutí agresivity. Může se to zdát pouze jako hra, či nějaké divadlo, ve skutečnosti však tyto činnosti obohacují reálné vztahy (Žufníček, 2012, s. 56 - 57).

Jako další patří do obsahu výchovy mimo vyučování již zmíněné **sebeobslužné činnosti**. U těchto činností se zaměřujeme na to, aby dítě bylo schopné pečovat o sebe samé a své osobní věci. Úplným základem těchto činností jsou hygienické návyky, základy slušného oblékání a chování ve společnosti, dbání na čistotu a pořádek. Stejně jako u ostatních činností, tak i zde musíme být trpěliví, důslední, vytrvalí a velice důležitá je pravidelnost. **Veřejně prospěšné činnosti** jsou další neodmyslitelnou částí obsahu výchovy mimo vyučování. U těchto činností se snažíme děti vést k dobrovolným skutkům, které pomůžou druhým lidem. Pod těmito skutky si můžeme představit pomoc starším, či jakkoli znevýhodněným jedincům, ale také podílení se na ochraně životního prostředí, či kulturní a osvětové aktivity. Tyto aktivity pod vhodným vedením vedou k pozitivnímu formování celé naší společnosti. Poslední složkou je příprava na školní vyučování, spadají sem veškeré činnosti, které se týkají školy a povinností snižující spokojenost. Patří sem nejen plnění písemných úkolů, ale také prohlubování vědomostí, dovedností a následné praktické využití. Ovšem aktivity by měly být odlišné od metod z běžného školního vyučování. Aktivity by měly být zábavné, pestré, zkrátka co nejvíce zajímavé. Tato příprava na vyučování velice úzce souvisí s již zmíněnými zájmovými činnostmi, při kterých má dítě možnost aplikovat získané vědomosti do praktického využití. Vychovatel má možnost ovlivnit kvalitu dané přípravy vhodným zařazením do režimu dítěte, zajištěním vhodných podmínek pro vzdělávání a v neposlední řadě individuálním přístupem (Pávková, 1999, s. 53).

5. PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části diplomové práce se pomocí polostrukturovaných rozhovorů snažím o naplnění stanového cíle diplomové práce, tedy zhodnotit hlavní faktory, které ovlivňují práci vychovatele v dětském domově. Pomocí rozhovorů se snažím zjistit, jak vychovatel v dětském domově pracuje s dítětem, do jaké míry je schopen vychovatel ovlivňovat trávení volného času dítěte, jaké volnočasové aktivity jsou u dětí nejoblíbenější, zda děti mají zájem o plnohodnotné trávení volného času a v neposlední řadě se snažím zjistit, v čem spatřují největší problematiku z hlediska trávení volného času u dětí, kteří vyrůstají v dětských domovech.

5.1 Design výzkumu

Na téma mé diplomové práce mě přivedlo předchozí zpracování bakalářské práce, která se týkala problematiky dospívajících dětí v dětských domovech. V bakalářské práci jsem prováděla rozhovory s dětmi a z výsledků výzkumu vyšly zajímavé poznatky. Dané téma, které se týkalo prostředí dětského domova, mě velice bavilo, proto mě napadlo, že bych se v diplomové práci mohla opět věnovat tématu společnému s dětským domovem, jen trochu z jiné stránky, tedy očima vychovatelů. Život dítěte, které vyrůstá v dětském domově, není lehký, děti jsou velice často deprivované, ve většině případů děti pochází z rodin, ve kterých neměly příznivé podmínky pro správný rozvoj a tyto podmínky je určitým nepříznivým způsobem ovlivnily. Úkolem vychovatelů je nejen dítě vychovávat a směřovat vhodným směrem, ale také nahrazovat dětem chybějící rodinu. Na vychovatele z dětských domovů jsou kladené velké nároky, dle mého názoru je tato profese velmi náročná, tudíž mě zajímalo, jakým způsobem vychovatelé s dětmi pracují a jelikož je můj obor zaměřený na volnočasové aktivity, rozhodla jsem se tyto věci spojit.

Hlavním cílem diplomové práce je zhodnotit hlavní faktory ovlivňující práci vychovatele v dětském domově. Snažím se zjistit, v čem vychovatelé spatřují největší rizika, která se týkají plnohodnotného trávení volného času dětí a jaká rizika mohou narušovat výchovné působení vychovatelů. V praktické části se snažím nalézt odpověď na hlavní výzkumnou otázku.

Hlavní VO: Jaké hlavní faktory ovlivňují práci vychovatele v dětském domově?

Vedlejší otázky, které mi pomohly pro dosažení odpovědi na hlavní VO:

- Jakým způsobem tráví děti v DD svůj VČ?
- Jakým způsobem ovlivňují vychovatelé volný čas dítěte v DM?

- Jaké prostředky využívají vychovatelé k plnohodnotnému trávení volného času dětí z dětského domova?
- Jaké metody využívají vychovatelé k přípravě dětí na život po opuštění dětského domova?
- Jakým způsobem se získává důvěra a hlubší emoční vztah mezi vychovatelem a dítětem?

V diplomové práci jsem využila **kvalitativní výzkumné šetření**. Tuto strategii jsem zvolila, jelikož díky ní mohu dané téma probádat více do hloubky, mohu osobně mluvit s vychovateli a díky polostrukturovanému rozhovoru mohu zjistit více podrobných informací, lépe porozumět odpovědím a popřípadě se doptat na nejasnosti.

Pro kvalitativní výzkum jsem tedy zvolila metodu **polostrukturovaného rozhovoru**, díky kterému jsem mohla vést rozhovor na základě předem stanovených otázek, ale zároveň jsem mohla kdykoliv otázky doplnit a tím se přizpůsobit individuálním situacím.

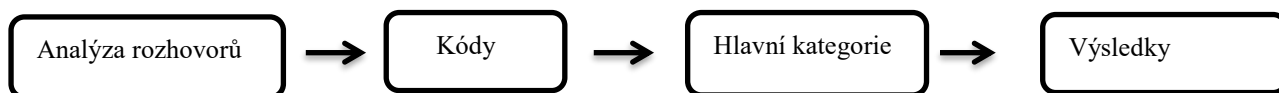
Realizaci výzkumu jsem uskutečnila v březnu roku 2023, nejdříve jsem si domluvila první schůzi s vychovatelem, kterého znám osobně a uskutečnila jsem první rozhovor. Na základě prvního rozhovoru jsem si ještě poupravila a doplnila otázky, které mi následně podpořily hloubku všech rozhovorů. Dále jsem přes zmíněného vychovatele získala kontakty na ostatní vychovatele, kteří pracují ve stejném dětském domově, což bylo mým hlavním kritériem pro výběr respondentů. Následně jsem kontaktovala ostatní vychovatele a domluvila jsem si s nimi datum uskutečnění rozhovoru. Jelikož mají vychovatelé různou pracovní dobu a občas bylo těžké najít společný čas, ve kterém budeme mít prostor pro realizaci rozhovoru, tak jsme nakonec zvolili formu rozhovoru přes mobilní telefon a aplikaci WhatsApp. Tato aplikace mi umožnila spojení se všemi zbylými vychovateli a rozhovor probíhal formou video hovoru a zároveň jsem si rozhovory nahrávala na další zapůjčený mobilní telefon. Na jednu stranu mě trochu mrzelo, že jsem se s vychovateli nemohla setkat osobně, ale na druhou stranu jsme každý byli ve svém přirozeném prostředí, tudíž byla uvolněná atmosféra a vychovatelé byli velice ochotní a sdílní při svých výpovědích. Vychovatelů jsem se tedy ptala na předem připravené otázky a velkou výhodou pro mě bylo, že jsem mohla dalšími otázkami doplňovat a rozvíjet rozhovory, na základě odpovědí, které vychovatelé vypovídali.

Na začátku každého rozhovoru jsem respondenty seznámila s účelem pořizování rozhovorů a zeptala se jich na souhlas s nahráváním. Dále jsem vychovatele informovala, že tento záznam bude sloužit pouze pro mé využití, abych si následně mohla rozhovory přepsat a vyhodnocovat.

Vychovatelé také věděli, že nebude použito jejich pravé jméno, pouze věk a délka vykonávání profese v dětském domově, tudíž všechny získané informace budou anonymní. Celková doba rozhovoru se pohybovala okolo dvou hodin. Základní vzorek výzkumu skládá z osmi vychovatelů, dva z toho jsou muži a zbytek ženy a přesný popis všech respondentů je uvedený v tabulce č. 1.

Pro analýzu sesbíraných dat jsem využila metodu **otevřené kódování**, při kterém jsem se držela instrukcí, které jsou uvedeny v knize *Základy kvalitativního výzkumu* (Strauss, Corbinová, 1999). Nejdříve jsem si přečetla veškeré rozhovory s respondenty a odpovědi, které se v rozhovorech opakovaly, mi utvořily kódy výzkumu, přesné znění kódů je uvedeno v tabulce č. 2. Následně jsem si kódy pojmenovala, vypsala na papír a začala hledat společné věci mezi těmito kódy. Po sdružení vzájemně se propojujících kódů, mi vznikly hlavní kategorie výzkumu, přesné rozdělení kategorií, je uvedeno v tabulce č. 3.

Následně jsem hlavní kategorie opět přepsala na papír a začala jsem hledat vztahy a vazby mezi hlavními kategoriemi. Pro hlubší analýzu jsem užila metodu **axiální kódování** a tímto způsobem jsem objevila vztahy mezi hlavními kategoriemi. Při této metodě jsem se opět držela instrukcí, které jsou uvedeny v knize *Základy kvalitativního výzkumu* (Strauss, Corbinová, 1999).

Obrázek č. 1: Grafické znázornění postupu výzkumu

5.2 Vlastní výzkum

V následující první tabulce jsou zvedeny základní informace o respondentech. Celkově jsem provedla osm rozhovorů s vychovateli z dětského domova. Přesně se jednalo o šest vychovatelek a dva vychovatele. Prvním respondentem je vychovatel Tomáš, kterému je 38 let, má vysokoškolské vzdělání a v dětském domově pracuje 4 roky. Druhou respondentkou je Denisa, která má 30 let a taktéž, jako vychovatel Tomáš má vysokoškolské vzdělání a v dětském domově působí již 8 let. Třetí respondentkou je Lenka, která má 42 let, vystudovala střední školu a v dětském domově pracuje nejdéle ze všech respondentů a to přesně 12 let. Dalším respondentem je vychovatel Ivan. Ivanovi je 35 let, má vysokoškolské vzdělání a

v dětském domově působí nejkratší dobu, tedy 5 měsíců. Vychovatelka Šárka je další respondentkou v mém výzkumu, která má 31 let, jako další dosáhla vysokoškolského vzdělání a na domově strávila již 3 roky. Další respondentkou je Iveta, která má 30 let. Iveta má středoškolské vzdělání a v dětském domově působí 2 roky. Poslední z respondentů je Silvie, která má 29 let a na dětském domově pracuje 4 roky.

Tabulka č. 1 výzkumný vzorek

OZNAČENÍ	JMÉNO	VĚK	VZDĚLÁNÍ	DĚLKA VÝKONU PROFESE
Respondent č. 1	Tomáš	38 let	VŠ	4 roky
Respondent č. 2	Denisa	30 let	VŠ	8 let
Respondent č. 3	Lenka	42 let	SŠ	12 let
Respondent č. 4	Ivan	35 let	VŠ	5 měsíců
Respondent č. 5	Šárka	31 let	VŠ	3 roky
Respondent č. 6	Iveta	30 let	SŠ	5 let
Respondent č. 7	Klára	28 let	SŠ	2 roky
Respondent č. 8	Silvie	29 let	VOŠ	4 roky

Tabulka č. 2 znázorňuje kódy, které se týkají metod práce vychovatele s dítětem, nebo nějakým způsobem tuto práci ovlivňují. Tyto kódy vyplynuly z rozhovorů s respondenty, tedy s vychovateli z dětského domova a pomohly mi při utváření hlavních kategorií.

Tabulka č. 2: Kódy výzkumu

Kód	Vlastnost
Věk dítěte	Rozhodující faktor, při výběru aktivity.
Řízené volnočasové aktivity	Vychovatelem řízené aktivity.
Neřízené volnočasové aktivity	Svobodný výběr volnočasových aktivit dětí.
Příprava	Aktivity a způsob, jakým se vychovatelé snaží připravit dítě na život.
Rodiče	Ovlivňování dětí ze strany rodičů.
Prostředí aktivity	Od prostředí se odvíjí míra kontrolovatelnosti dítěte.
Online svět	Ovlivňování dítěte digitálními technologiemi.
Kompetence	Cíl vychovatelů, vybavit dítě kompetencemi.
Vliv VČ na dítě	Způsob, jakým ovlivňuje trávení VČ výchovu dítěte.
Komunikace	Domluva, vysvětlení, nejčastější využívaná metoda vychovatelů.
Zdroj	Inspirace vychovatelů.
Motivace	Způsoby motivování dětí.
Pomůcky	Pomůcky, které vychovatelé nejčastěji využívají při aktivitách.
Zpětná vazba	Zpětné vyjádření dětí na aktivity.
Trest a odměna	Způsob, jakým vychovatelé řeší některé situace.
Vztah	Citová vazba mezi dítětem a vychovatelem.

Kategorie výzkumu

V následující tabulce č. 3 jsou znázorněny hlavní kategorie výzkumu. Z analýzy rozhovoru mi tedy vyplynulo pět následujících kategorií.

První kategorií je „**Věk**“, tato kategorie se týká věku dětí a práci vychovatele ovlivňuje v docela velké míře, jelikož se od věku dítěte odvíjí aktivity, které vychovatelé volí a také si dítě samo na základě odpovídajícího věku volí aktivity. Vychovatelé se v rozhovorech zmiňují o věkové smíšenosti rodinných skupin, i proto jsem svůj výzkum nemohla zaměřit pouze na jednu věkovou skupinu, jelikož rodinné skupiny v dětském domově jsou smíšené. Vychovatelé však smíšenost rodinných skupiny neberou jako velkou překážku, protože rodinné skupiny mají fungovat podobně jako běžná rodina, ve které jsou většinou děti také v různém věku, a také se většina vychovatelů zmínila, že alespoň ty starší děti pomáhají těm mladším. O věku dítěte se také vychovatelé zmiňovali v souvislosti s mírou ovlivnitelnosti, co se týkalo ovlivnění volného času, pro mladší děti je o dost snazší vymyslet řízenou aktivitu, jelikož je pro ně spoustu věcí ještě nových a tím pádem je zaujme jakákoliv aktivita a také se mladší děti dají lépe „formovat“ a převychovávat. Naopak ty starší děti už tolik řízené aktivity nebaví, už je tolik věcí, či aktivit nezaujme a proto je vhodné starší děti do aktivity zapojit alespoň jako výpomoc. Vychovatelé se také zmínili, že starší děti nelze už tolik „formovat“ a převychovávat.

Druhá kategorie nese název „**Druh aktivity**“, a týká se volnočasových aktivit a podmínek, na základě kterých se odvíjí, jakým způsobem mohou vychovatelé ovlivnit volný čas dětí. Pod tuto kategorii spadají vychovatelem řízené aktivity, jelikož vychovatelé rozdělily aktivity na ty řízené, tedy ty, které jsou vedené pod jejich dohledem a na neřízené. Tato kategorie představuje tedy aktivity, které si vychovatelé nejčastěji připravují pro děti. Jako nejoblíbenější aktivita vyšla hra vybíjená, dále pak výlety a vycházky. Mezi další řízené činnosti vychovatelů patří sportovní aktivity, různé míčové hry, honičky, nebo štafety, které provozují venku, či v tělocvičně, dle počasí. Dále pak výtvarné aktivity, vychovatelé uváděli výrobu výrobků, dle ročního období, příležitostí, jako jsou Vánoce, Velikonoce a podobně. Vychovatelé s dětmi pracují s keramickou hlínou, ze které vyrábějí různé předměty, jelikož mají tuto hlínu, i keramickou pec k dispozici přímo v dětském domově. Jeden z respondentů uvedl, že s dětmi často chodí na zahradu, kde se snaží o pěstování bylinek, ovoce, zeleniny a také ten samý respondent uvedl, že s dětmi často chodí ke svému známému, který má dílnu, ve které má

k dispozici často auta a motorky, což mladší kluky velice baví a zajímá, jak uvedl respondent v rozhovoru.

Respondenti také uvedli, že děti do řízených aktivit nenutí, pokud se dítě nechce řízené aktivity účastnit, tak se ho nejdříve snaží správně namotivovat, ale nijak zvlášť dítě nenutí, jelikož ze zkušeností vyvozují, že když dítě na sílu nutí do aktivity, tak to ve výsledku nemá pozitivní vliv ani na dítě, ani na zbytek dětí, které se aktivity chtějí účastnit. Snaží se tedy volit pestré aktivity, aby měli děti velký výběr.

Dále do této kategorie tedy patří již zmíněné neřízené volnočasové aktivity. Jelikož dítě svůj volný čas tráví jinak, když jsou pod dohledem vychovatele a jinak, když si může aktivitu zvolit samo. Děti bez korigování vychovatele vždy volí jako volnočasovou aktivitu hraní počítačových her, nebo užívání mobilního telefonu, na kterém také hrají hry, nebo sledují aplikaci Youtube. Všichni respondenti tento fakt uvedli také jako jeden z největších problémů, co se týče plnohodnotného trávení volného času.

Dále se způsob, jakým mohou vychovatelé zasahovat do volného času dětí, odvíjí od prostředí, kde se dítě nachází. Vychovatelé volný čas dětí rozdělují na dvě části, na čas, kdy nad nimi mají kontrolu, kdy je dítě přítomné v dětském domově a mohou do jisté míry ovlivňovat, co dítě dělá a na čas, kdy je dítě mimo dětský domov a vychovatel nemá žádnou kontrolu nad dítětem, nemůže tedy ani ovlivnit, co dítě dělá v tomto čase.

Třetí kategorie byla pojmenovaná jako „Úskalí“ a tato kategorie se týká rizik, která vychovatelům narušují výchovné působení. Vychovatelé největší riziko spatřují v rodičích dětí, jelikož se vychovatelé snaží o převýchovu dětí a rodiče dětí dělají naprostý opak, tedy svým způsobem ovlivňují dítě a narušují vychovatelům výchovu. Děti jsou svými rodiči velice ovlivněny, jelikož jejich rodiče nemají žádný koníček, či zálibu, kterou by naplňovaly volný čas. Tento volný čas často vyplňují užíváním návykových látek, což nemá dobrý vliv na osobnost dítěte. Tudiž rodiče nejen, že ovlivňují děti, ale také zasahují do výchovy a práci vychovatelů.

Dále vychovatelé největší riziko spatřují v moderních technologiích, každý vychovatel zaznamenal, jak velkým způsobem dítě ovlivňují digitální technologie a jak velkou část svého volného času děti na těchto technologiích tráví. Pokud si mají sami zvolit aktivitu, pro vyplnění času, je to z velké části právě mobilní telefon, nebo hraní na počítači. Dále uvádí následky užívání moderních technologií, například zvyšování obezity, ztráta mezilidských vztahů, nebezpečné výzvy, při kterých mají děti za úkol plnit různé nebezpečné úkoly, které ohrožují

jejich zdraví, závažnost rozšiřování podvodů a zneužívání osobních údajů. Moderní technologie tedy velice ovlivňují nejen dítě, ale také práci vychovatelů. Respondenti uvádí, že není možné uhlídat a mít přehled o veškerém obsahu, který dítě sleduje na moderních technologiích, pouze jeden respondent uvedl, že nahlíží a kontroluje dětem historii vyhledávání v mobilním telefonu.

Čtvrtou kategorii jsem nazvala „**Výchovné působení**“ a tato kategorie zastupuje metody a postupy práce vychovatelů.

V první řadě pod tuto kategorii spadá způsob, jakým vychovatelé hledají inspiraci pro aktivity a práci s dětmi. Respondenti získávají inspiraci na internetu, od ostatních vychovatelů, z vlastních zkušeností, z aplikace pinterest, knížek a časopisů. Týká se také pomůcek, které využívají vychovatelé při volnočasových aktivitách. Nejčastěji využívají sportovní náčiní, jako například míče, pálky, rakety. Dále výtvarné pomůcky, jako jsou veškeré barvy, štětce, papíry, nůžky a další podobné potřebné věci pro výtvarné tvoření. Jeden respondent uvedl pomůcky, jako například rýče, motyky, kyblíky a náčiní, které je potřebné pro práci na zahradě. Všichni respondenti se shodli, že mají k dispozici veškeré pomůcky, které potřebují k vykonávání řízených aktivit.

Výchovné působení se také týká způsobu, jakým vychovatelé motivují děti pro plnohodnotné trávení volného času. Respondenti uvádí, že je při motivaci důležité k dětem přistupovat s pozitivním přístupem a základem je dětem vysvětlit, jaký je cíl dané aktivity. Děti velice motivují pochvaly z předchozích aktivit, tudíž se snaží děti často chválit, i za malé drobnosti. Děti se účastní více aktivit, když za ni mají slíbenou hmotnou odměnu. Na hmotné odměně se shodli všichni respondenti, že využívají nejčastěji sladkosti. Zároveň se však snaží děti motivovat spíše tím prvním přístupem a sladké odměny volí jen občas.

Při výchovném působení vychovatelů je neodmyslitelně velice důležitá komunikace, vychovatelé se o komunikaci při rozhovorech velice často zmiňovali a domnívají se, že je základem pro úspěšnou výchovu dětí. Vychovatelé využívají komunikaci při motivování dětí, při řešení kázeňských problémů, při přípravě dětí na budoucí život, při prohlubování emočního vztahu, při získávání důvěry, při vysvětlování řízených aktivit, při řešení osobních problémů, při rozšiřování povědomí o budoucím povolání, při prevenci rozvoji sociálně patologických jevů, při rozšiřování o povědomí o ovlivňování sociálními sítěmi, při zjišťování zpětné vazby od dětí. Respondenti uvádí, že komunikace je základem při jejich práci a dbají na kvalitní rozhovor a domluvu mezi ním a dítětem.

Pod tuto kategorii spadají i aktivity a způsob, jakým se vychovatelé snaží připravit děti na život po opuštění dětského domova. Pro přípravu dětí využívají komunikaci a názornou ukázkou, kdy se pomocí komunikace snaží rozšířit dětem povědomí o životě po opuštění, jako například základní věci o úřadech, poštách, lékařích, finanční gramotnosti, volbě povolání. Respondenti také uvedli, že při vyřizování důležitých věcí se snaží vždy nějakým způsobem dítě zapojit, alespoň tím, že například při vyřizování občanského průkazu dítě vezmou s sebou na úřad a popisují mu kroky, které se musí splnit, to stejné například při návštěvě pošty, či lékaře. Dále s dětmi probírají finance, které se týkají nákupu a obstarání potravin, následně společné nákupy a přípravy pokrmů. Dále se všichni respondenti shodli, že do přípravy zařazují úklid domácnosti, hygienu. Jeden z respondentů také uvedl, že využívá aktivity a hry na téma třídění odpadu. A jeden z respondentů uvedl, že do přípravy zařazuje již výše zmíněnou práci na zahrádce, či návštěvu autodílny.

Do této kategorie dále patří také způsob, jakým vychovatelé řeší některé situace. Nejčastější jimi užívanou metodou pro odměnu je slovní pochvala a hmotnou odměnou jsou sladkosti. Naopak nejčastější formou trestu je přidání domácí práce nebo odebrání mobilního telefonu. Nejdříve se snaží s dítětem jakoukoli situaci vyřešit domluvou, v případě potřeby volí trest.

Vychovatelé nadále uvedli, že při jejich práci, je velice důležitý vztah mezi vychovatelem a dítětem. Uvádí, že základem pro upevňování vztahu je komunikace, tedy kvalitní rozhovory s dětmi. Vztah a důvěru prohlubují tím, že informace, které jim děti sdělí, si nechávají pro sebe, nikomu je dále nesvěřují. Důvěru od dětí získávají plněním slibů, které slíbí, aby dítě nebylo zklamané.

A v neposlední řadě pod tuto kategorii spadají způsoby, kterými vychovatelé získávají zpětnou vazbu od dětí na řízené aktivity. Nejčastěji pro získání zpětné vazby využívají rozhovor, aby získali potřebné informace pro zhodnocení aktivity, nebo zpětnou vazbu vyhodnocují již při aktivitě, podle chování a výrazů dětí, přičemž se stejně na konci aktivity vždy dětí doptají.

Pátou a moji poslední kategorií ve výzkumu je „**Cíl výchovy**“ a tato kategorie se týká vplynutých cílů, kterých se vychovatelé snaží při výchově dosáhnout. V první řadě se vychovatelé snaží vybavit děti kompetencemi, díky kterým budou schopni trávit volný čas plnohodnotně, i bez jejich dohledu. Snaží se děti naučit základní pravidla, nastavit dětem hranice a vybavit děti kompetencemi, kdy na základě těchto zmíněných věcí bude dítě schopné zvolit vhodné aktivity. Dále vychovatelé v rozhovorech uvedli, že trávení volného času dítěte

má velký vliv na celkový rozvoj osobnosti a i na jejich pozdější život po opuštění dětského domova. Respondenti uvedli, že se snaží, aby každé dítě mělo nějaký koníček, který ho bude naplňovat a kterému se může věnovat i v pozdějším životě. Vychovatelé spatřují problém v tom, že pokud dítě nemá žádný koníček, začne volný čas vyplňovat nevhodnými aktivitami, proto je důležité, aby každé dítě mělo nějakou tu zálibu, které se ve svém volném čase bude moci věnovat. Respondenti také uvedli, že jim vhodné záliby mohou pomoci při zvládnutí těžkých životních situací. Kdy vhodná záliba jedinci pomůže při odreagování a podpoří pozitivní přístup k životu. Tudíž se vychovatelé snaží, aby každé dítě mělo nějakou zálibu, která ho bude naplňovat a pomáhat mu při těžších životních událostí.

Tabulka č. 3: Kategorie výzkumu

Název kategorie	Vlastnost	Příklady vět z rozhovorů
Věk	Rozhodující faktor pro volbu aktivity a práci s dítětem.	<p>Respondent č. 7: <i>„Záleží na věku, menší děti rádi staví třeba stavebnice, kluci si hrají hodně s legem, hrajeme deskové hry a baví je i hry v tělocvičně. Ty starší děti chodí hodně na vycházky ven se stejně starými dětmi.“</i></p> <p>Respondent č. 5: <i>„No tak hodně záleží na věku, ty mladší děti nemají problém skoro s žádnou aktivitou, ty zaujme skoro všechno a není ani tak těžké je namotivovat, horší je to se staršími dětmi, ty zas nezaujme už skoro nic a radši koukají na televizi nebo do telefonu na to Youtube.“</i></p> <p>Respondent č. 3: <i>„No tak musím jim vždy nabídnout nějakou činnost, což není</i></p>

		<p><i>úplně jednoduché zaujmout celou skupinu, když se věkově liší, ale snažíme se to vždy nějak skloubit, alespoň ti starší pomáhají těm mladším dětem. Hlavně je těžké je odtrhnout od toho telefonu, to jak se do toho ponoří, tak nevnímají, ani že na ně mluvím, ale vždy se snažím je namotivovat a nabídnout nějakou alternativu jako nějakou výtvarku, sportovní aktivitu, nebo je nalákám na menší výlet na nějakou vycházku, aby se trochu hýbli a odešli od těch placek.“</i></p>
<p>Druh aktivity</p>	<p>Volnočasové aktivity a podmínky, na základě kterých se odvíjí, jakým způsobem mohou vychovatelé ovlivnit volný čas dětí.</p>	<p>Respondent č. 1: <i>„Když jsme spolu a vybíráme společně aktivity, které bychom mohli dělat, tím pádem já jsem schopen je nějakým způsobem korigovat a trochu je navádět, co by bylo vhodné, tak ty aktivity jsou schopni si zvolit sami a vhodné, ale když zrovna s nimi nejsem a volba aktivit je čistě jen na nich, tak většinou sahají právě po těch telefonech, které už úplně vhodné podle mého názoru nejsou. A když jsou na vycházce, jakože úplně mimo domov, tak tam mé síly nesahají, tam si dělají, co sami uznají za vhodné.“</i></p> <p>Respondent č. 2: <i>„Tak na to jsem vlastně už odpověděla, když je dítě mimo domov, tak ho kontrolovat nemůžu, to nejde, můžu se ho pak zeptat, jakmile se</i></p>

		<p><i>vrátí, co dělal, ale jestli mi řekne pravdu, to já už nezjistím. V tom je velký problém, já mu můžu na domově připravovat jakékoliv výchovné a vhodné aktivity, ale to dítě pak odejde mimo domov a tam já na něj nemůžu.“</i></p> <p>Respondent č. 3: <i>„Když si mohou vybírat sami, tak telefon a počítač. A když se jedná o řízenou aktivitu, tak mají rádi ty sportovní věci, hodně hrají vybíjenou a chodíme na vycházky.“</i></p>
Úskalí	Rizika, která ohrožují nejen dítě, ale také výchovu a práci vychovatelů.	<p>Respondent č. 7: <i>„Je to aktuálně hodně probírané téma, asi nebude nic překvapivého, že to zmíním i tady, velkým problémem dnešní generace jsou bohužel mobilní telefony. Co se týká pak přímo našich dětí v domově, tak vidím problém v rodičích, opravdu je velice znát, když dítě přijde z návštěvy od rodičů, je pak jak vyměněné.“</i></p> <p>Respondent č. 2: <i>„Tady bych se asi opět opakovala, já největší problém vidím v těch rodičích, my na domově dětem plánujeme volný čas, snažíme se, aby ten čas trávil plnohodnotně, ale pak jdou k rodičům a tam vidí ty cigarety, alkohol a vysedávání a přijde jim to pak normální.“</i></p>

		<p><i>Další problém vidím určitě v telefonech a v sociálních sítích, v dnešní době ty děti tráví strašně moc času na telefonu a to je hodně ovlivňuje.“</i></p> <p>Respondent č. 5: <i>„No těch problémů je podle mě víc, první problém je určitě dnešní doba a telefony, děti opravdu na tom telefonu tráví hodně času, sledují tam různé lidi, se kterými se pak chtějí ztotožnit, ale ne vždy je to pro děti dobrý vzor. Pak taky dítě musí vědět jak se zabavit, co možná nejlépe. Když se dítě nudí, nemá co dělat, neví co má dělat, tak svůj čas začne vyplňovat a většinou právě špatně. Což my vychovatelé se snažíme v domově dělat, korigovat je a nabízet jim volnočasové aktivity a hlavně jít jim i příkladem, nepít před nimi nekouřit a dělat ve svém volném čase také aktivity, které jsou přínosné, problém nastává, když si děti vezmou na víkend rodiče, kde ty děti vidí, pravý opak toho, čeho je učíme.“</i></p>
<p>Výchovné působení</p>	<p>Metody, postupy, práce vychovatelů.</p>	<p>Respondent č. 1: <i>„Já se v první řadě snažím dětem vysvětlit, co je hlavním cílem dané aktivity. Přišel jsem na to, že když děti ví co, proč, kdy a jak děláme, tak pak jsou ochotnější se mnou spolupracovat. Také je hlavní přistupovat k dětem s pozitivní náladou a přístupem.</i></p>

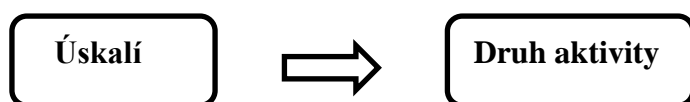
		<p><i>Takže mým hlavním nástrojem pro motivaci dětí je tedy vysvětlit jim cíl aktivity a dál se hodně snažím obměňovat činnosti a program, který je zaujme. Snažím se vymýšlet nové pestré aktivity a výlety aby je to zaujalo. Což se stává logicky postupem času těžší a těžší.“</i></p> <p>Respondent č. 7: <i>„Důvěru získávám stejně, jako u ostatních lidí v mém životě jsem k nim upřímná, nelžu jim a snažím se být spravedlivá.“</i></p> <p>Respondent č. 4: <i>„Tak třeba podle mě i ta práce na zahrádce je učí novým věcem, které by se jim mohli hodit v životě, i ty opravy a práce na motorkách, spoustu těch menších kluků už mi řeklo, že by chtěli jednou být mechanici, opraváři, což si myslím, že by pro ty kluky nebylo vůbec špatné. Pak taky spolu někdy vaříme, ale spíš ty lehké recepty, já na to vaření moc nejsem, ale chodíme spolu do obchodu na nákup, pak se musí starat o tu domácnost, aby uměli si uklidit, no něco uvařit. Snažím se je taky brát vždy sebou, když jdu vyřizovat nějaké důležité věci třeba na úřad, tak aby věděli, co se kde vyřizuje, nebo třeba i na poštu, aby věděli, jak si vyzvednout balíček, nebo ho poslat. Taky když jdeme k doktorovi, tak se snažím, aby věděli, co vše musí mít.“</i></p>
--	--	---

		<p>Respondent č. 6: „<i>Jak jsem říkala, já nerada křičím, takže se snažím vše vyřešit v klidu, bez zvyšování hlasu, vše jim vysvětlit, moje práce se bez dobré komunikace neobejde.</i>“</p>
<p>Cíl výchovy</p>	<p>Cíl, ke kterému směřuje výchova vychovatelů.</p>	<p>Respondent č. 3: „<i>Nijak, zkrátka nijak, ale to vlastně nemůže ani rodič v běžném životě, když dítě odejde ven, tak ho nijak vlastně kontrolovat nemůžete, můžete mu zavolat, ale jestli vám bude říkat pravdu, co zrovna dělá, je otázka druhá no. Takže je důležité dítěti předem nastavit a neustále opakovat nějaké pomyslné hranice, nebo spíš vybavit ho kompetencemi, abyste měli v něm důvěru, že nebude dělat nic hrozného.</i>“</p> <p>Respondent č. 7: „<i>To nejde, když je venku, tak je venku, tam já mu činnosti neřídím. Jediná moje taková pojistka je, že se s kolegy snažíme děti vybavit jakýmsi schopnostmi, nebo vědomostmi, nebo jak to říct, jakože aby dítě i bez našeho dohledu mělo tu stopku a bylo schopné usoudit, co už je za hranicí.</i>“</p> <p>Respondent č. 3: „<i>Já jako vychovatel mám za úkol to dítě vychovávat, naučit ho,</i></p>

		<p><i>jak zvládat i těžké životní situace a podle mého názoru se člověku zvládají lépe životní situace, když je dokáže nějakým způsobem kompenzovat příjemnou aktivitou. Například mně když se něco třeba v práci nedaří, tak jdu, vezmu si štětce, plátno a něco si namaluju, tím se uklidním a lépe pak vidím tu danou situaci a to přesně se snažím naučit i ty děti, aby si našly nějakou oblíbenou činnost, díky které budou zvládat svůj život. Tady bych se ale dostala asi k té problematice, že já se je to sice snažím naučit, ale když oni vyjdou z domova udělají si to podle sebe a často se nechají strhnout zpátky tou rodinou, která svoji životní situaci radši vyřeší alkoholem, než třeba sportem. Což tím nechci říct, že nějaký sport, či vhodná volnočasová aktivita vyřeší těžké životní situace, ale určitě budou schopni lépe řešit situace po běhání, či kreslení, než po flašce alkoholu, či drogách.“</i></p>
--	--	---

Následující obrázky znázorňují vlivy a vztahy mezi kategoriemi.

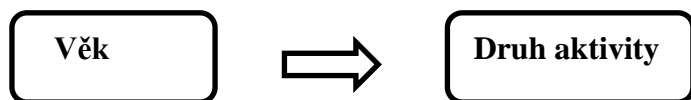
Vliv kategorie „Úskalí“ na kategorii „Druh aktivity“:

Obrázek č. 2: Vliv kategorie „Úskalí“ na kategorii „Druh aktivit“

Kategorie „Úskalí“ má vliv na kategorii „Druh aktivit“, jelikož rizika, která vyplynula z výpovědí respondentů ovlivňují aktivity a způsob, jakým dítě tráví volný čas. Mezi hlavní rizika patří ovlivňování dětí moderními technologiemi a velký vliv rodičů na děti. Respondenti se v rozhovorech zmínili, že děti velkou část svého volného času tráví na mobilních telefonech, nebo počítačích a pokud je volba aktivit pouze na dětech ve většině případů volí právě tuto aktivitu. Moderní technologie tedy ovlivňují druh aktivity, který si děti volí, jelikož obsah na sociálních sítích je natolik pohlť a ovlivní, že je následně pro vychovatele těžké namotivovat dítě k účasti na řízené aktivitě. Dalším vyplynutým rizikem jsou rodiče dětí, kteří nemají dobrý vliv na trávení volného času dítěte, jelikož jejich volný čas také nevyplňují plnohodnotně, čímž ovlivňují dítě, které následně tíhne také spíše k rizikovým aktivitám. Dále také když je dítě s rodičem, mimo dětský domov, nemůže vychovatel nijak zasahovat, ani ovlivňovat trávení volného času dítěte.

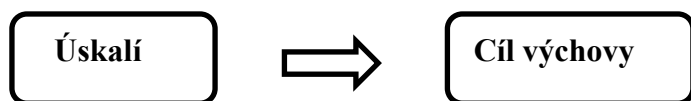
Vliv kategorie „Věk“ na kategorii „Druh aktivity“:

Obrázek č.3: Vliv kategorie „Věk“ na kategorii „Druh aktivity“

Kategorie „Věk“ má vliv na kategorii „Druh aktivit“, jelikož na základě věku dítěte a celkového věkového složení rodinné skupiny musí vychovatel zvolit vhodnou aktivitu. Z výpovědí respondentů také vyplynulo, že se od věku dětí odvíjí druhy a oblíbenost aktivit. Mimo hlavní oblíbenou aktivitu, kterou mají všechny děti stejnou a to užívání moderních technologií, se mezi nejoblíbenější hru řadí vybíjená a další sportovní hry, či společné výlety. Někdy může být obtížnější pro vychovatele skloubit aktivity, aby se zavděčily všem věkovým skupinám, tuto menší překážku řeší například zapojením starších dětí při výpomoci těm mladším, popřípadě, když se děti nechtějí nějaké aktivity účastnit, domluví se vychovatelé mezi sebou, že jeden vychovatel převezme zodpovědnost za dítě z jiné skupiny a tím pádem se dítě nemusí účastnit každé aktivity.

Vliv kategorie „Úskalí“ na kategorii „Cíl výchovy“:

Obrázek č.4: Vliv kategorie „Úskalí“ na kategorii „Cíl výchovy“

Kategorie „Úskalí“ má vliv na kategorii „Cíl výchovy“, jelikož jak jsem již výše zmínila, tak mezi hlavní rizika patří ovlivňování dětí skrze moderní technologie, přesněji řečeno přes sociální sítě, nebo média. Z výpovědí respondentů vyplynulo, jak celkově děti ovlivňují moderní technologie, na kterých často sledují nevhodný obsah, jako například hororové filmy, hrají nevhodné počítačové hry, kde se často objevuje násilí. Po sociálních sítích také kolují různé výzvy, kdy dítě má za úkol plnit úkoly, které ohrožují jeho zdraví. Často na sociálních sítích sledují nevhodné jedince, kteří nepodporují cíle výchovy vychovatelů. Dalším rizikem jsou rodiče dětí, kteří jak jsem již výše zmiňovala, se také nechovají dle základních výchovných pravidel, čímž opět narušují práci a cíle výchovného působení vychovatelů.

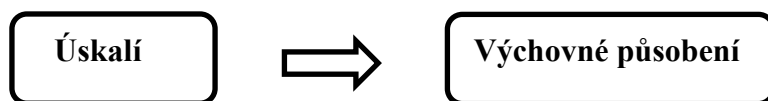
Vliv kategorie „Výchovné působení“ na kategorii „Cíl výchovy“:

Obrázek č.5: Vliv kategorie „Výchovné působení“ na kategorii „Cíl výchovy“

Kategorie „Výchovné působení“ má vliv na kategorii „Cíl výchovy“, jelikož vychovatelé svými metodami, celkovou prací a výchovným působením podporují své cíle výchovy. Snaží se zvolit takové metody a práci s dětmi, aby co nejlépe dosahovali stanovených výchovných cílů. Svým výchovným působením se snaží dítě podporovat a vést ho k plnohodnotnému trávení volného času a snaží se děti vybavovat, učit a užívat příslušné kompetence, na základě kterých budou schopni sami volit a rozhodovat nejen při vhodné volbě volnočasové aktivity, ale také při jakékoli životní situaci.

Vliv kategorie „Úskalí“ na kategorii „Výchovné působení“:

Obrázek č.6: Vliv kategorie „Úskalí“ na kategorii „Výchovné působení“

Kategorie „Úskalí“ má vliv na kategorii „Výchovné působení“, jelikož rizika, již výše zmíněná, tedy moderní technologie a rodiče mají velký vliv na děti a narušují tím výchovné působení vychovatelů, podobně jako v již výše zmíněném případě, kdy kategorie „Úskalí“ ovlivňuje kategorii „Cíl výchovy“. Sociální sítě, které děti sledují na moderních technologiích, mají na dítě velký vliv. Vychovatelé se při svém výchovném působení snaží o co nejlepší rozvoj osobnosti dítěte a nejen moderní technologie, ale i rodiče jim dané působení narušují. Sledování sociálních sítí ohrožuje nejen fyzické, ale také i psychické zdraví dětí. Kvůli sledování a užíváním moderních technologií, jako jsou hlavně mobilní telefony a počítače, dochází například k přibývání dětí, které mají problémy s obezitou a s pravidelným zdravým pohybem. Dále kvůli sociálním sítím se zhoršuje motivace dětí, dětem se nechtějí dělat běžné aktivity a jsou kolikrát zcela mimo realitu. Na moderních technologiích se často objevuje nevhodný obsah, který ukazuje dětem násilí, což se může odrážet i na již zmíněném psychickém zdraví dětí. Dalším velkým rizikem pro dítě jsou rodiče, jak jsem již výše zmiňovala, kteří nedodržují základní výchovná pravidla, jakými se řídí vychovatelé, čímž narušují výchovné působení vychovatelů.

Vliv kategorie „Výchovné působení“ na kategorii „Úskalí“:

Obrázek č.7: Vliv kategorie „Výchovné působení“ na kategorii „Úskalí“

Kategorie „Výchovné působení“ má do jisté míry vliv na kategorii „Úskalí“, jelikož vychovatelé se snaží svým výchovným působením zmírňovat míru vlivu rizik. Svým působením se snaží co nejvíce eliminovat konzumování nevhodného obsahu, který se k dětem dostává přes moderní technologie, dále se snaží zmírnit dobu trávení na těchto technologiích, zejména na mobilních telefonech a počítačích. I přes nevhodný vliv, který mají rodiče na děti, se vychovatelé snaží děti vést správným směrem. Snaží se děti motivovat, povzbuzovat,

komunikovat s nimi, vymýšlí pestré, zábavné aktivity, využívají vhodné pomůcky a v neposlední řadě se snaží rozšiřovat dětem povědomí a varovat je před nástrahami, které je mohou potkat v životě po opuštění dětského domova.

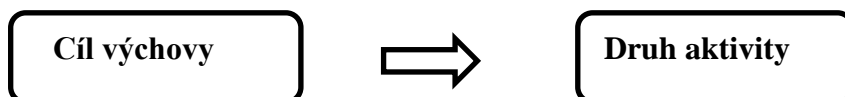
Vztah mezi kategoriemi „Výchovné působení“, a „Druh aktivity“:

Obrázek č.8: Vztah mezi kategoriemi „Výchovné působení“ a „Druh aktivity“

Kategorie „Výchovné působení“ má do jisté míry vliv na kategorii „Druh činnosti“, jelikož vychovatelé svými metodami, prací, výchovným působením se snaží ovlivňovat volný čas dítěte. Nejen tedy, že dítě přímo vychovávají a ovlivňují skrze řízené aktivity, ale pokud je dítě přítomné v dětském domově jsou do jisté míry schopni kontrolovat i trávení volného času dítěte mimo řízené činnosti, kdy se vychovatelé snaží korigovat a navádět děti vhodným směrem pro volbu volnočasové činnosti, nebo dětem do jisté míry mohou zasahovat a kontrolovat obsah, který sledují na moderních technologiích. Avšak, kategorie „Výchovné působení“, nemůže ovlivnit kategorii „Druh aktivity“, jelikož z výpovědí respondentů vyplynulo, že pokud je dítě mimo dětský domov, není možné mu nijak zasahovat, či kontrolovat trávení volného času. Čímž se vrátím zpět na začátek, jelikož jak je výše zmíněné, tak vychovatel sice má dítě více pod dohledem, pokud se nachází v dětském domově, ale z výpovědí z rozhovorů vyplynulo, že není možné uhlídat všechny děti a neustále kontrolovat, co které dítě dělá, jakým způsobem tráví volný čas a v první řadě, není v silách vychovatelů, aby měli neustálý přehled o obsahu, který dítě sleduje na moderních technologiích, především na jejich mobilních telefonech.

Vliv kategorie „Cíl výchovy“ na kategorii „Druh aktivity“:

Obrázek č. 9: Vliv kategorie „Cíl výchovy“ na kategorii „Druh aktivity“

Kategorie „Cíl výchovy“ má vliv na kategorii „Druh aktivity“, jelikož z výpovědí od respondentů vyplynulo, že mezi jejich hlavní cíle je vybavit dítě kompetencemi, na základě kterých bude schopné vhodně volit a rozhodovat se nejen o způsobu vyplnění volného času, ale díky kterým se bude vyhýbat rizikovému chování. Vychovatelé si také uvědomují, jak velký vliv má trávení volného času na dítě a celkově na jeho život, proto se snaží, aby si každé dítě našlo nějaký vhodný koníček, zálibu, které se bude moci věnovat nejlépe celý život a která mu dopomůže vyvarovat se rozvoji sociálně patologických jevů a při zvládání nelehkých životních situacích.

Vztah mezi kategoriemi „Věk“ a „Cíl výchovy“:

Obrázek č.10: Vztah kategorie „Věk“ a kategorie „Cíl výchovy“

Kategorie „Věk“, nemá vliv na kategorii „Cíl výchovy“, jelikož vychovatelé se snaží o naplnění cílů výchovy, v jakémkoli věku dítěte. Nezáleží na věku dítěte, vychovatelé se vždy snaží o maximální rozvoj a o směřování k výchovným cílům.

Vztah mezi kategoriemi „Věk“ a „Výchovné působení“:

Obrázek č. 11: Vztah kategorie „Věk“ a kategorie „Výchovné působení“

Kategorie „Věk“ nemá vliv na kategorii „Výchovné působení“, jelikož se vychovatelé vždy snaží k dítěti přistupovat individuálně, tudíž nezáleží na věku dítěte, jelikož vychovatelé komunikují, pracují, motivují, hodnotí, inspirují se a užívají podobné pomůcky, nehledě na věk dítěte. K dětem se snaží přistupovat spravedlivě, aby se žádné dítě necítilo ukřivděné. Vždy

volí spravedlivě možné odměny, či tresty a se všemi dětmi se snaží navazovat a následně prohlubovat vzájemnou důvěru a vztah.

V následujícím grafickém znázornění je vyobrazeno pět grafů, přičemž každých z grafů, se skládá z kódů, které ve výsledku tvoří celou jednu hlavní kategorii a každý kód je znázorněný jinou barvou. Grafy spojují šipky, které znázorňují vztahy mezi kategoriemi. Přesně jsou tyto vztahy popsány výše nad grafickým znázorněním, přesně v obrázcích č. 1 – 10. Černé šipky značí vliv jedné kategorie na tu další, červená šipka znázorňuje vztah, pokud na sebe příslušné kategorie nemají vliv a modrá šipka značí vztah, když na sebe dané kategorie mají vliv jen z části.

První graf se týká kategorie „Druhu aktivity“, tuto kategorii utváří kódy „Řízené VČ aktivity“, které zastupují řízené volnočasové aktivity, které mají pod dohledem vychovatelé, tudíž mohou ovlivňovat, jakým způsobem dítě tráví volný čas. Dále tuto kategorii tvoří „Neřízené VČ aktivity“, které zastupují aktivity, které nejsou řízené pod dohledem vychovatelů, jsou to aktivity, které si volí děti samy a posledním jevem, který utváří danou kategorii je „Prostředí aktivity“ a tento kód zastupuje prostředí, ve kterém se dítě nachází, což ovlivňuje míru dohledu vychovatele. Pokud se dítě nachází mimo dětský domov, nemůže vychovatel nijak ovlivňovat, ani kontrolovat, co dítě v tomto čase dělá.

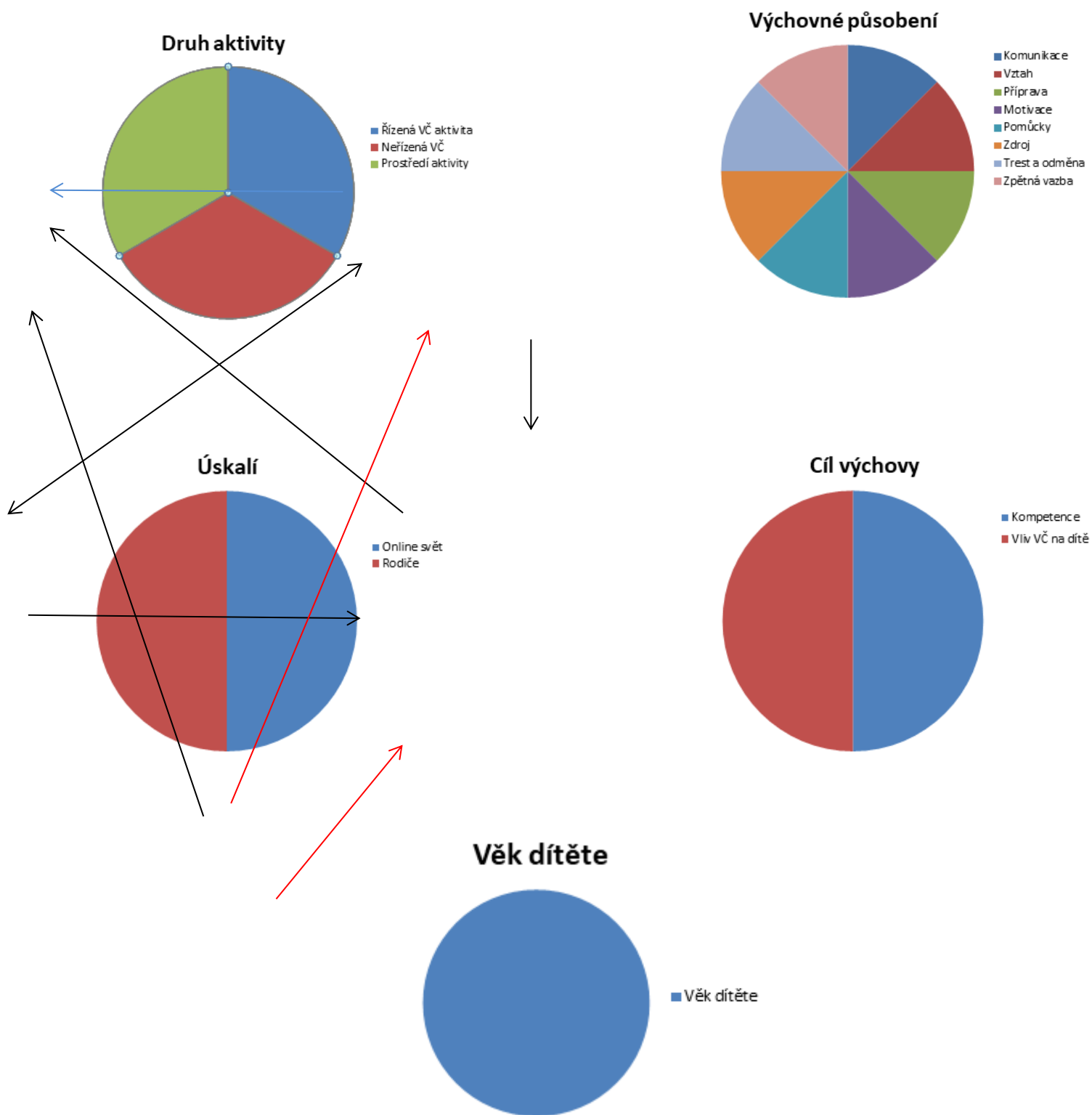
Druhý graf znázorňuje kategorii „Výchovné působení“, tuto kategorii dotváří následující kódy. Prvním kódem je „Komunikace“, tento kód zastupuje nejčastější způsob, jakým se snaží vychovatelé ovlivňovat dítě. Druhým kódem je „Vztah“ a tento kód v mém výzkumu označuje metody, jakými si vychovatelé získávají důvěru od dětí a také jakým způsobem prohlubují vztah mezi dítětem a vychovatelem. Kód nazvaný „Příprava“ je zástupcem pro metody, které vychovatelé využívají při přípravování dětí na život po opuštění dětského domova. Dalším kódem je „Motivace“, kdy dané označení zastupuje způsoby, jakými vychovatelé motivují děti. „Pomůcky“ jsou označením pro veškeré náčiní, a pomůcky, které vychovatelé využívají při volnočasových aktivitách s dětmi. „Zdroj“ zastupuje inspiraci vychovatelů, veškeré zdroje, které vychovatelé užívají pro sbírání inspirace. Kód „Trest a odměna“ je označení pro metody, jaké vychovatelé užívají při řešení rozmanitých situacích a posledním kódem je „Zpětná vazba“ a tento kód se týká způsobů, kterými vychovatelé získávají zpětnou vazbu od dětí na volnočasové aktivity.

Třetí graf znázorňuje kategorii „Úskalí“, tato kategorie se týká vyplynutých rizik, které ovlivňují nejen trávení volného času dětí, ale také výchovné působení vychovatelů. Tuto

kategorii utváří kód „Online svět“, který zastupuje ve výzkumu vliv moderních technologií a sociálních sítí na dítě a také kód „Rodiče“, který zastupuje vliv rodičů na dítě.

Čtvrtý graf zastupuje kategorii „Cíl výchovy“, který znázorňuje ve výzkumu cíle, kterých se snaží vychovatelé pomocí metody dosáhnout a tuto kategorii tvoří dva jevy. První kód je nazvaný „Kompetence“ a tento kód zastupuje cíl výchovy, jelikož cílem výchovy je vybavit dítě příslušnými kompetenci a pomyslnými hranicemi, na základě kterých bude dítě schopné zvolit vhodnost nejen volnočasové aktivity, ale i vhodnost ostatních činností. Druhým kódem je „Vliv VČ na dítě“ a tento kód zastupuje cíl výchovy, jelikož se vychovatelé snaží směřovat k tomu, aby každé dítě mělo nějakou oblíbenou volnočasovou aktivitu, které se bude moci věnovat i po opuštění dětského domova a bude pro něj jakousi prevencí proti rozvoji sociálně patologickým jevům.

Pátý graf znázorňuje kategorii „Věk dítěte“, tuto kategorii netvoří žádné kódy, jelikož moje práce nebyla specificky zaměřená na věk dítěte, jelikož rodinné skupiny v dětských domovech jsou věkově smíšené, tudíž nebylo možné se vychovatelů ptát pouze na určité ohraničené věkové rozmezí.

Obrázek č. 11: Grafické znázornění kategorií a kódů (zdroj vlastní)

5.3 Diskuze

V diskuzi bych chtěla shrnout vyplynuté výsledky z diplomové práce a tím také odpovědět na vedlejší otázky výzkumu. První otázka, na kterou jsem chtěla pomocí výzkumu nalézt odpověď, se týkala způsobu trávení volného času dětí v dětských domovech. Odpověď na tuto otázku nelze zobecnit na všechny děti vyrůstající v dětském domově, jelikož trávení volného času se liší dle věku dětí. Výzkum jsem ale nemohla soustředit pouze na určitou věkovou skupinu, jelikož rodinné skupiny v dětských domovech jsou věkově smíšené a jsou smíšené z toho důvodu, jelikož se vychovatelé snaží tyto skupiny uspořádat takovým způsobem, aby mohli být sourozenci pohromadě. Je zcela pochopitelné, že mladší děti zaujmou jiné aktivity, než ty starší děti. Na základě této informace mě ihned napadne otázka, jakým způsobem si mají vychovatelé připravovat aktivity pro věkově smíšené skupiny. Z výsledků mého výzkumu však vyplynulo, že vychovatelé smíšenost rodinných skupin neberou jako překážku, vždy se snaží najít alternativu, aby aktivita byla zajímavá pro každého účastníka, nebo starší děti zapojí do aktivity tím způsobem, že mají za úkol pomáhat těm mladším. Na základě této informace mě napadá otázka, zda je tento způsob ideální a efektivní pro plnohodnotné trávení volného času pro starší děti, když vlastně pouze při aktivitě dopomáhají těm mladším dětem. Na druhou stranu pro vychovatele je to asi jediným možným způsobem, jak občas vyřešit tuto situaci.

Pokud bych se vrátila zpět ke způsobu trávení volného času dětí, pak velice záleží, zda mají volný čas organizovaný vychovateli, nebo si volí činnost sami. Z výpovědí respondentů vyplývá, že nejoblíbenější řízenou aktivitou u dětí je hra vybíjená, kterou hrají děti ve svém volném čase velice často. Mezi oblíbené řízené činnosti mladších dětí dále patří hraní deskových her s vychovatelem, stavění stavebnic a výroba předmětů z keramické hlíny. Starší děti nejraději svůj volný čas tráví mimo dětský domov. Bohužel však z výpovědí respondentů vyplynulo, že pokud nemají děti vyloženě volný čas řízený vychovateli, pak svůj volný čas nejčastěji tráví na mobilních telefonech a počítačích, kde sledují videa na internetové stránce Youtube, sociální síť a hrají různé virtuální hry. Čímž se dostávám k velkému riziku, které ovlivňuje nejen plnohodnotné trávení volného času dětí, ale také velkým způsobem narušuje práci vychovatelů.

V dnešní moderní době, upadá zájem o volnočasové aktivity a děti svůj volný čas nejraději tráví na mobilních telefonech, či počítačích. Z výsledků výzkumu vyplynulo, že pokud je pouze na dítěti, jak stráví svůj volný čas, zvolí si ve většině případů mobilní telefon. Děti na moderních technologiích tráví příliš času, tyto technologie, přesněji řečeno obsah na internetových sítích velmi ovlivňují nejen volný čas dětí, ale celkový rozvoj osobnosti. Na internetu často sledují

nevhodný obsah, který podporuje násilí, děti jsou kvůli těmto technologiím často zcela mimo realitu a obsah je navržený tak, aby dítě co nejvíce pohltilo. Internetový algoritmus dítěti podsouvá obsah, který je pro dítě zajímavý, pro vychovatele pak může být velmi náročné, vymyslet natolik zajímavou aktivitu, aby dítě zaujala.

Z daného rizika vyplývají i další rizika, jako například nárůst obezity u dětí, či ztráta mezilidských vztahů. Zkrátka online svět a celkově moderní technologie velkým způsobem nepříznivě ovlivňují nejen volný čas dětí, ale i jejich celkový rozvoj. Avšak v dnešní moderní době není možné, dítě zcela udržet mimo moderní technologie, jelikož dnešní doba bez technologií již není schopna fungovat a dítě by mělo být vybavené alespoň základními dovednostmi pro práci na počítači. Pouze je nutné ohlídat obsah, který se dětem na těchto technologiích objevuje. I přes to, že se vychovatelé snaží sledovat a hlídat, co dítě na mobilním telefonu, či počítači sleduje, není v jejich silách mít neustále pod kontrolou všechny děti a obsah, který právě sledují.

Další vedlejší otázka, se týkala způsobu, jakým mohou vychovatelé v dětském domově ovlivňovat volný čas dětí. Vychovatelé v dětských domovech mohou řídit dětem volný čas pouze do jisté míry, jakmile dítě odejde mimo dětský domov, vychovatel nad dítětem ztrácí veškerou kontrolu a trávení volného času je v rukou pouze dítěte. Avšak i pokud je dítě přítomné v dětském domově, vychovatel může jeho volný čas opět ovlivnit pouze do jisté míry, může mu nabídnout aktivitu pro plnohodnotné trávení volného času, ale dítě nemůže do aktivity žádným způsobem nutit, tudíž je na vychovateli, aby dítě vhodně namotivoval.

Pokud však dítě odejde mimo domov, na „vycházku“, nebo na návštěvu ke svým biologickým rodičům, vychovatel nemůže nijak ovlivnit způsob, jakým dítě tento čas stráví. Rodiče těchto dětí žijí nevhodným způsobem pro správný vývoj dítěte, vlastně dělají pravý opak toho, čehož se snaží vychovatel u dítěte vyvarovat. Svůj volný čas vyplňují nevhodnými aktivitami, často užívají různé návykové látky, což zajisté není vhodné, aby se s tímto způsobem života dítě vůbec setkalo.

Úkolem vychovatelů je tedy dítě nasměrovat vhodným směrem, aby co možná nejméně tíhly ke stejnému způsobu života, jako vedou jejich rodiče. I přes veškerou snahu vychovatelů mají stále rodiče na děti velký vliv, děti ke svým rodičům často shlíží více, než právě k vychovatelům a většina dětí se chce po opuštění dětského domova vrátit zpět ke svým biologickým rodinám. Čímž vlastně veškerá snaha vychovatelů o převýchovu dětí může přijít nazmar. Vychovatelé se

shodli na faktu, že když se dítě vrátí z návštěvy od rodiny, má větší sklony tíhnout k rizikovému a nevhodnému chování. Tudíž rodiče jsou pro děti v tomto směru velkým rizikem.

Vychovatelé se proto snaží vybavit děti příslušnými kompetencemi a nastavit dětem hranice, na základě kterých budou děti volit nejen vhodné volnočasové aktivity, ale díky kterým se budou vyhýbat rizikovému chování. Snaží se s dětmi co nejvíce komunikovat, což jak vyplynulo z výpovědí od respondentů, komunikace je základem při výkonu jejich profese. Pomocí komunikace dětem rozšiřují povědomí o životě po opuštění dětského domova a snaží se je varovat a seznamovat je s riziky, které je mohou po opuštění čekat a připravují je takovým způsobem, aby byli co nejlépe schopni tyto rizikové situace zvládat.

Vychovatelé dbají na to, aby si děti vyzkoušeli běžné situace, které budou muset řešit po opuštění dětského domova, jako například vyřizování dokladů na úřadech, návštěvy lékařů, shánění bydlení, či práce. S dětmi vedou rozhovory na téma o různých povoláních, zjišťují, co by děti následně v životě mohlo bavit. S dětmi chodí na běžné nákupy potravin, aby dítě mělo představu o cenách, a společně se věnují rozvoji finanční gramotnosti. Děti mají rozdělené služby na úklid společných prostorů, mytí nádobí, musí si udržovat pořádek ve svých pokojích, perou si prádlo, společně se věnují vaření, a celkovému principu fungování domácnosti.

Základem pro získání důvěry a navazování hlubšího vztahu je pro vychovatele opět komunikace. Vychovatelé veškeré individuální situace řeší kvalitní komunikací, snaží se dětem aktivně naslouchat a být pro ně oporou. Snaží se děti nezklamat, plnit a dodržovat vše, co jim slíbí. Veškeré věci, se kterými se děti svěří vychovateli, si vychovatel nechá pouze pro sebe, dále je nikomu nepředává, u tedy dětí prohlubuje pocit, že mu mohou důvěřovat. Čímž jsem odpověděla na další vedlejší otázky, které se týkaly metod, prostředků, navazování hlubších vztahů a způsobu získávání důvěry.

Dále z výsledků také vyplývá, že si vychovatelé uvědomují, jak důležitý je způsob trávení volného času dětí, tudíž se snaží, aby každé dítě našlo koníček, zálibu, kterou bude moci vyplňovat svůj volný čas i v pozdějších letech a tím opět zabraňovat, či předcházet rizikovému a nevhodnému chování.

Závěrem této diskuze bych chtěla zmínit, že z výsledků mého výzkumu tedy vyplynulo, že vychovatelé se snaží dětem nabízet vhodné aktivity pro trávení volného času, podporují děti při nalézání osobních zájmů, snaží se předcházet rizikovému chování, směřují dítě vhodným směrem, vybavují děti kompetencemi pro úspěšné zvládnání těžších životních situací, avšak tuto práci jim narušují výše zmíněná hlavní rizika, mezi která patří vliv rodičů a moderních

technologií. Pro vychovatele může být velice frustrující, že veškerá snaha o převýchovu může přijít nazmar, když se dítě po opuštění dětského domova stejně vrátí zpět ke své biologické rodině, což potvrzuje náročnost vykonávání dané profese.

Zmíněné výsledky, vplynuly z odpovědí respondentů na vedlejší otázky, které mi pomohly pro dosažení odpovědi na hlavní výzkumnou otázku, která se týkala hlavních faktorů které, ovlivňují práci vychovatele v dětském domově a myslím si, že díky výše zmíněné interpretaci výsledků, se mi podařilo na tuto hlavní otázku dostatečně odpovědět.

5.4 Závěr

Cíl diplomové práce byl naplněn, podařilo se mi zhodnotit hlavní faktory, které ovlivňují práci vychovatelů. Zjistila jsem, jakým způsobem tráví děti v dětských domovech volný čas, jakým způsobem mohou vychovatelé tento čas ovlivňovat, jaké využívají metody při práci s dětmi a z výzkumu vplynuly hlavní rizika, která se týkají daného tématu.

Avšak při psaní teoretické části jsem měla velký problém nalézt aktuální literaturu, v mnohých případech jsem musela využívat starší zdroje, jelikož dle mého názoru se danému tématu nevěnuje dostatek pozornosti. V literatuře jsem našla výchovné styly, pedagogické zásady, výchovné zásady, avšak veškeré zmíněné věci jsou zaměřené spíše pro běžné pedagogy, nikoli přímo pro vychovatele v dětských domovech. Nalézt zdroj, který se vyloženě zaměřuje na práci vychovatelů v dětských domovech, pro mě bylo až nemožné. Přitom právě děti z dětských domovů, které pochází z nefunkčních rodin, jsou skupinou, která patří k nejohroženějším jedincům, se zvýšenou mírou tíhnutí k rizikovému chování a rozvoji sociálně patologických jevů.

Má diplomová práce potvrdila náročnost vykonávání profese vychovatele v dětském domově, vychovatelé se snaží děti připravovat na život po opuštění, směřovat děti vhodným směrem, předcházet rizikovému chování, zkrátka vychovat dítě takovým způsobem, aby mohlo dítě žít plnohodnotný život a netíhlo k podobnému způsobu života, jaký vedou jejich rodiče. Avšak i přes veškerou snahu vychovatelů dětí vzhlíží spíše ke svým rodičům a nechávají se jimi ovlivňovat. Mě samotnou by zajímal důvod, proč tomu tak je, proč děti vidí vzor spíše ve svých rodičích, kteří se jim nevěnovali a právě oni jsou důvodem, který zapříčil, že dítě dostalo do dětského domova, než ve vychovatelích, se kterými vyrůstají a kteří se jim pravidelně věnují. Zda je to pro člověka přirozené, tedy přirozeně tíhne ke své rodině, nebo zda je to z důvodu, že podpora státu pro tyto děti není dostatečně propracovaná a pro dítě je nejjednodušší se vrátit zpět k rodině, jelikož nemá dostatek financí pro start plnohodnotného dospělého života. Jsem

si vědoma, že se dané problematice již věnuje pozornost, avšak dle mého názoru je tento poznatek klíčový a by bylo vhodné tohle téma prozkoumat ještě více do hloubky.

Zdroje

Seznam odborných zdrojů

BITTNER, Petr et al. Děti z ústavů!: právní a psychologické dopady ústavní výchovy z pohledu ochrany rodiny a nejlepšího zájmu dítěte. Brno: Liga lidských práv, c2007. 72 s. Práva v souvislostech. ISBN 978-80-903473-4-2. Dostupné také z: https://www.llp.cz/wp-content/uploads/Deti_z_ustavu.pdf VKOL nemá ústavní výchova – Česko * ústavní výchova - - psychologické aspekty * sociálně-právní ochrana dětí * monografie

BENDL, Stanislav. Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4248-9.

BUREŠOVÁ, Pavla, POLÁCHOVÁ VAŠŤATKOVÁ, Jana a Pavla VYHNÁLKOVÁ, ed. Rodina a náhradní rodinná péče. Olomouc: Hanex, 2008. ISBN 978-80-7409-013-4.

DOLEŽALOVÁ, P. Sborník z mezinárodní konference k problematice ústavní a ochranné výchovy. Tišnov: Sdružení SCAN, 2010. ISBN 978-80-86620-29-9.

GOLDING, S. Kim. Nurturing attachments: supporting children who are fostered or adopted. Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers, 2008. ISBN 978-1843106142.

GULOVÁ, Lenka a Tomáš ČECH. Teoreticko-metodická propedeutika pro edukační činnosti s dětmi a mládeží: na pomoc romským pedagogickým asistentům. Brno: Katedra sociální pedagogiky Pedagogické fakulty MU, 2003. ISBN 80-86633-06-3.

HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1.

HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času. Vyd. 2., aktualiz. [i.e. 3. vyd.]. Praha: Portál, 2011.

HOFBAUER, Břetislav. Děti, mládež a volný čas. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

JANSKÝ, Pavel. Problémové dítě a náhradní výchovná péče ve školských zařízeních. Hradec Králové: Gaudeamus, 2004. ISBN 80-7041-114-7.

KACHLÍK, Petr, Věra VOJTOVÁ a Karel ČERVENKA. Edukační přístupy k dětem v riziku, s problémy a s poruchami v chování: Educational attitudes towards children at risk,

children with behavioural problems and children with behavioural disorders. Brno: Masarykova univerzita, 2017. ISBN 978-80-210-8916-7.

KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.

KEBZA, V., ŠOLCOVÁ, I., 2003. *Syndrom vyhoření*. 2. rozš. a dop. vyd. Praha: Státní zdravotní ústav. ISBN 80-7071-231-7.

KŘIVOHLAVÝ, J., 2012. *Hořet, ale nevyhořet*. 2. přeprac. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství. ISBN 978-80-7195-573-3

MAROON, I., 2012. *Syndrom vyhoření u sociálních pracovníků*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0180-9.

MARTÍNEK, Zdeněk. 2015. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada. Pedagogika. ISBN 978-80-247-5309-6.

PASTERŇÁKOVÁ, L., ROMANOVSKÁ, V. *Najčastejšie výchovné problémy v detských domovoch*. *Vychovávateľ*, listopad 2007, roč. 55, č 3, s. 8-10. ISSN 0139-6919.

PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-295-5.

POSCHKAMP, T., 2013. *Vyhoření: rozpoznání, léčba, prevence*. 1.vyd. Brno: Edika. ISBN 978-80-266-0161-6.

PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.

RIEGER, Zdeněk. *Návrat k rodině a domů*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-544-8.

SCHMIDBAUER, Wolfgang. *Psychická úskalí pomáhajících profesí*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-312-9.

SEKERA, Ondřej. *Identifikace profesních aktivit vychovatelů výchovných ústavů a dětských domovů*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2009. ISBN 978-80-7368-728-1.

SMYKE, T. Anna a kol. *Attachment disturbances in young children. I: The continuum of care taking casualty*. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 2002, 48(2), 210-218.

STRAUSS, Anselm L. a Juliet CORBIN. Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. SCAN. ISBN 80-85834-60-X.

ŠKOVIERA, Albín. Dilemata náhradní výchovy: [teorie a praxe výchovné péče o děti v rodině a v dětských domovech]. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-318-5.

ŠKOVIERA, Albín. Vychovatelství a výchova. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2022. ISBN 978-80-7560-416-3.

VAŠUTOVÁ, Jaroslava. Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-082-4.

VOCILKA, M. a kol. *Náplň činnosti středisek výchovné péče pro děti a mládež*. Praha: Tech-market, 1996. ISBN 80-902134-5-6.

ZEMAN, Petr. Praxe v oblasti rozhodování o nařízení ústavní výchovy a uložení ochranné. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009. ISBN 978-80-7338-081-6.

ŽUFNÍČEK, Jan, PACNEROVÁ, Helena a Adéla ZELENDA KUPCOVÁ, ed. Vybraná témata vychovatelské praxe: inspirace pro vychovatele v zařízeních ústavní a ochranné výchovy. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012. ISBN 978-80-87652-59-6.

Seznam elektronických zdrojů

GUDBRANDSSON, Bragi. Children in institutions: prevention and alternative care. Final Report as approved by the European Committee for Social Cohesion (CDCS) at its 12th meeting (Strasbourg, 17-19 May 2004). Strasbourg: Council of Europe, 2004. [online]. Dostupné z: <https://bettercarenetwork.org/library/the-continuum-of-care/residential-care/children-in-institutions-prevention-andalternative-care>.

KOZOŇ, Antonín a kol.: NÁVRAT PEDAGOGIKY DO DETSKÝCH DOMOVŮV. Trenčín : SpoSoIntE, 2019. ISBN 978-80-89533-22-0. <http://www.slpk.sk/eldo/public/9788089533220.pdf>

Web. 1 Vnitřní řád dětského domova [online]. [cit. 2023]. Dostupné z: <https://www.zsadd-zabreh.cz/index.php/domov-zabreh>

Web. 2 Národní soustava povolání [online]. [cit. 2023]. Dostupné z <https://nsp.cz/jednotka-prace/vychovatel>

Legislativní dokumenty

ČESKO. Úmluva o právech dítěte č. 104/1991 Sb., ze dne 6. Února 1991. Dostupné z : <https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/%C3%9Amluva+o+pr%C3%A1vech+d%C3%ADt%C4%9Bte+%2B+Op%C4%8Dn%C3%AD+protokoly.pdf/c16c9289-c329-d088-1c1f-d8b7db3c26c1>

ČESKO. Zákon č. 563/2004 Sb., ze dne 24. září 2004, Zákon o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. Dostupné z: https://ppropo.mpsv.cz/zakon_563_2004

ČESKO. Zákon č. 109/2002 Sb., ze dne 5. února 2002, Zákon o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/zakon-c-109-2002-sb-o-vykonu-ustavni-vychovy-nebo-ochranne>

ČESKO. Vyhláška č. 438/2006 Sb., kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních, ze dne 1. června 2006. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty/vyhlasiky-k-zakonu-o-vykonu-ustavni-vychovy-nebo-ochranne-vychovy>

Články

KUDLÁČOVÁ, B. Psychologické faktory vplývající na vychovávatele. Vychovávateľ, únor 2000, roč. 44, č 5-6, s. 8-9. ISSN 0139-6919

A) Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Výzkumný vzorek

Tabulka č. 2: Kódy výzkumu

Tabulka č. 3: Kategorie výzkumu

B) Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Grafické znázornění postupu výzkumu

Obrázek č. 2: Vliv kategorie „Úskalí“ na kategorii „Druh aktivity“

Obrázek č. 3: Vliv kategorie „Věk“ na kategorii „Druh aktivity“

Obrázek č. 4: Vliv kategorie „Úskalí“ na kategorii „Cíl výchovy“

Obrázek č. 5: Vliv kategorie „Výchovné působení“ na kategorii „Cíl výchovy“

Obrázek č. 6: Vliv kategorie „Úskalí“ na kategorii „Výchovné působení“

Obrázek č. 7: Vliv kategorie „Výchovné působení“ na kategorii „Úskalí“

Obrázek č. 8: Vztah mezi kategoriemi „Výchovné působení“ a „Druh aktivity“

Obrázek č. 9: Vliv kategorie „Cíl výchovy“ na kategorii „Druh aktivity“

Obrázek č. 10: Vztah mezi kategoriemi „Věk“ a „Cíl výchovy“

Obrázek č. 11: Vztah mezi kategoriemi „Věk“ a „Výchovné působení“

Obrázek č. 12: Grafické znázornění kategorií

C) Seznam zkratk

DD – Dětský domov

VČ – Volný čas

VO – Výzkumná otázka

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Rozhovor s respondentem č. 1

Příloha č. 2 – Rozhovor s respondentem č. 2

Příloha č. 3 – Rozhovor s respondentem č. 3

Příloha č. 4 – Rozhovor s respondentem č. 4

Příloha č. 5 – Rozhovor s respondentem č. 5

Příloha č. 6 – Rozhovor s respondentem č. 6

Příloha č. 7 – Rozhovor s respondentem č. 7

Příloha č. 8 – Rozhovor s respondentem č. 8

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Šárka Killarová
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Mgr. Iva KORIBSKÁ, Ph.D.
Rok obhajoby:	2023

Název práce:	Problematika trávení volného času dětí v dětských domovech očima vychovatele
Název práce v angličtině:	The issue of children's leisure time in children's homes through the eyes of an educator
Anotace práce:	<p>Práce je zaměřena na metody práce vychovatele v dětském domově a na problematiku, která se týká trávení volného času dětí v dětských domovech.</p> <p>V teoretické části popisují ústavní výchovu a možná rizika při pobytu v dětském domově. Dále popisují vychovatele, který pracuje v dětském domově, kvalifikační přípravu, kompetence, pracovní povinnosti a možná rizika spojená s vykonáváním této profese. Dále se věnují problematice trávení volného času, charakterizují volný čas, organizaci času v dětském domově a volnočasové aktivity, které mohou působit jako prevence proti rozvoji sociálně patologickým jevům. Poslední kapitola je věnovaná přístupu vychovatele k dítěti, kde jsou zmíněné styly výchovy, výchovné zásady a obsah výchovy mimo vyučování.</p> <p>V praktické části se snažím zhodnotit hlavní faktory, které ovlivňují práci vychovatele v dětském domově.</p>
Klíčová slova:	Ústavní péče, vychovatel, volný čas

<p>Anotace v angličtině:</p>	<p>The thesis focuses on the methods of work of an educator in a children's home and on the issues related to the leisure time of children in children's homes.</p> <p>In the theoretical part I describe institutional education and possible risks of staying in a children's home. Furthermore, I describe the educator who works in a children's home, the qualification training, competences, job duties and possible risks associated with this profession. I also discuss the issue of leisure time, characterize leisure time, the organization of time in the children's home and leisure activities that can act as a prevention against the development of socially pathological phenomena. The last chapter is devoted to the educator's approach to the child, where styles of education, educational principles and the content of education outside the classroom are mentioned.</p> <p>In the practical part I try to evaluate the main factors that influence the work of an educator in a children's home.</p>
<p>Klíčová slova v angličtině:</p>	<p>Congregate care, educator, leisure time</p>
<p>Přílohy vázané v práci:</p>	<p>Příloha č. 1 – Rozhovor č. 1</p> <p>Příloha č. 2 – Rozhovor č. 2</p> <p>Příloha č. 3 – Rozhovor č. 3</p> <p>Příloha č. 4 – Rozhovor č. 4</p> <p>Příloha č. 5 – Rozhovor č. 5</p> <p>Příloha č. 6 – Rozhovor č. 6</p> <p>Příloha č. 7 – Rozhovor č. 7</p> <p>Příloha č. 8 – Rozhovor č. 8</p>
<p>Rozsah práce:</p>	<p>81 stran</p>
<p>Jazyk práce:</p>	<p>Čeština</p>

Rozhovor s respondentem č. 1

1. Jakým způsobem tráví děti v DM svůj VČ?

Jaké činnosti jsou u dětí nejvíce oblíbené v jejich VČ?

Já si myslím že hodně záleží na věku dětí, těm mladším dětem musím volný čas řídit, musím jim plánovat aktivity, a ještě když jim připravím nějaký program, nebo jim návrhu nějakou aktivitu, tak ne všechny ty činnosti umí a zvládají, takže jim to nejdříve musím vysvětlit, popřípadě je to naučit. Když se jedná o ty starší děti, kdy to dítě už umí číst a psát, tak v tu chvíli se to dítě dokáže zabavit i samo, ne teda vždy úplně dobrým způsobem, protože většinou pro vyplnění volného času volí telefon nebo televizi. Já když vymyslím nějakou aktivitu, tak prostě lépe se mnou spolupracují ty mladší děti, ty starší musím hodně motivovat až přemlouvat abych je donutil něco dělat. Je těžší pro ně i vymyslet aktivity, protože ne všechno je zaujme a spoustu věcí je nebaví, naopak ty mladší děti zaujme skoro vše a do aktivit se zapojují dobrovolně. Takže když bych se vrátil zpátky přímo k otázce, tak u mladších dětí jsou nejvíce oblíbené pohybové aktivity, většinou chodíme hodně ven, na zahradu a když venku prší, nebo v zimě tak chodíme do tělocvičny. Co se týče těch pohybových her, tak je zaujme jakákoliv honička, hry s balónem, štafety a úplně nejoblíbenější hra je vybíjená, to když navrhnou že budeme hrát vybíjenou tak u této hry vydrží klidně dvě hodiny, hrajeme vybíjenou tím způsobem, že se děti po vybití mohou i vrátit zpět, tím pádem se nenudí, nikdo nesedí dlouho na lavičce a to je hodně baví. U těch starších dětí je to těžší, jak už jsem říkal, protože je moc věcí nezaujme a radši svůj volný čas tráví u telefonu anebo u televize.

Jsou dle Vás aktivity, které děti volí vhodné, z hlediska plnohodnotného trávení VČ?

Když jsme spolu a vybíráme společně aktivity, které bychom mohli dělat, tím pádem já jsem schopen je nějakým způsobem korigovat a trošku je navádět, co by bylo vhodné, tak ty aktivity jsou schopni si zvolit sami a vhodné, ale když zrovna s nimi nejsem a volba aktivit je čistě jen na nich, tak většinou sahají právě po těch telefonech, které už úplně vhodné podle mého názoru nejsou. A když jsou na vycházce, jakože úplně mimo domov, tak tam mé síly nesahají, tam si dělají, co sami uznají za vhodné.

Jakým způsobem můžete ovlivnit, co dítě bude dělat ve svém volném čase?

No tak jak už jsem říkal předtím, já když jsem s nimi, jsou semnou na domově, tak ty aktivity volíme společně, tak už je vlastně ovlivňuji, jelikož když začnou vymýšlet nějaké kraviny, tak je stopnu hned v začátku a navedu je tím vhodným směrem, aby zvolili vhodnou aktivitu, ale problém nastává, když jim do té volby nemůžu vstupovat, když jsou venku, mimo domov, třeba na vycházce, tak tam s jejich volným časem neudělám nic. Jelikož nejsem na domově veškerý čas, tak jim logicky nemůžu ani ovlivňovat ten volný čas. Tudíž je důležité děti celkově vést ke zdravému životnímu stylu a nastavovat jim určité hranice v životě, aby i bez mé přítomnosti byli schopni zvolit vhodnou aktivitu. Je to stejně jako v běžné fungující rodině, rodič není věčně se svým dítětem a v podstatě rodič taky neví, co jeho dítě přesně dělá ve svém volném čase, ale pokud to dítě má nastavené správně ty hranice a ví co už je přes čáru, tak dokáže i sám zvolit vhodnou aktivitu

Jakým způsobem můžete kontrolovat, co dítě dělá ve svém volném čase mimo dětský domov?

Já ho kontrolovat zkrátka nemůžu, není v mých silách, abych kontroloval každé dítě každou minutu jeho života. Když dítě odejde mimo domov, tak nad ním zkrátka kontrolu nemám, čímž se zase vracím k těm kompetencím a hranicím, prostě když to dítě nenaučím jak se má správně a vhodné chovat mimo moji kontrolu tak to neumí a právě tyto děti tíhnou k rizikovému chování. To je prostě můj úkol, já přebírám zodpovědnost za rodiče a můj úkol je to dítě vychovat a ty hranice mu nastavit tak abych tomu rizikovému chování předešel a to dítě se pak i venku chovalo slušně.

V čem vidíte největší problém, co se týká plnohodnotného trávení VČ?

Tak určitě v rizikovém chování, ty děti ještě nerozpoznají riziko, nemají ty hranice, můžu jim stokrát říkat, pálí to nesahej na to, ale dokud si na to nesáhnou a skutečně se nespálí, nepoznají, že to skutečně pálí. Zkrátka zase jsme u těch hranic, je důležité u dítěte správně nastavit ty hranice, vybavit ho kompetencemi, na základě kterých on sám bude vědět co je pro něj dobře a co je špatně. Čímž se zase vracím na začátek, jelikož u mladších dětí se tyto hranice nastavují snadněji, protože jsou více ovlivnitelné, ale čím je dítě starší tím je horší u něj ty hranice nastavit a pokud se dítě dostane ve starším školním věku až pubertálním do dětského domova, tím je horší ho převychovat a přenastavit ty hranice. Jelikož když se dítě dostane do

dětského domova, tak z toho vyplývá že jeho biologická rodina asi nefungovala zcela dobře, tudíž ty hranice nebude mít skoro žádné a mým úkolem vlastně je ho vychovat a naučit ho těm zmíněným kompetencím, aby se chovaly co nejvíce přijatelně.

Jaké činnosti jsou u dětí naopak nejméně oblíbené?

Nejméně oblíbené jsou u dětí takové ty klasické domácí povinnosti, úklid si po sobě, vynes koš, umyj nádobí. A úplně nejvíc nesnáší, když musí dělat aktivity za někoho jiného, například máme rozdělené služby právě na kuchyň, kde dítě, které má službu, zkrátka uklízí nádobí i za ostatní děti, a to všichni vyloženě nesnáší, když dělají věci za někoho jiného. Takže nejméně oblíbená činnost je úklid a domácí práce.

To úplně není asi volnočasová aktivita, ale i do volného času patří nějaké povinnosti, ale kdybychom zůstali zcela u toho volného času, tak to je jaká činnost?

No nejhorší asi jsou nějaké komplikované až moc logické hry, u kterých musí až moc přemýšlet, tak to je nebaví.

Jakým způsobem ovlivňuje užívání digitálních technologií plnohodnotné trávení VČ?

No technologie jim ovlivňuje celkový život. Co se týká toho volného času, tak například já když za nimi přijdu a oni zrovna jsou u nějaké té televize nebo na telefonu tak je hrozně těžký je od toho odtrhnout a zaujmout je nějakou normální aktivitou, kolikrát jsou tak ovlivnění tím přístrojem, že mě ani nevnímají, co jim říkám, natož abych je přemluvil aby šli se mnou hrát nějakou hru. Jednou jsem přišel ke chlapci do pokoje a ten zrovna hrál nějakou počítačovou hru, já jsem na něj mluvil a ten mě vůbec neposlouchal, pouze křičel do monitoru a vůbec si nevšiml, že na něj mluvím, musel jsem se dotknout jeho ruky na myši, aby mě začal vnímat, vysvětlil jsem mu, že potřebuju, aby vynesl koše, on mi to odkýval a dál pokračoval ve hraní her. Když jsem tam došel asi potřetí, jelikož koše nevynesl, musel jsem odpojit počítač, abych ho zkrátka od něj odtrhnul a vrátil ho do normálního světa. Tudíž si myslím, že technologie ovlivňuje děti velmi.

A myslíte si, že je reálné v dnešním světě udržet děti mimo moderní technologie?

No to rozhodně reálné není, v dnešním světě potřebuje každý telefon, zjednodušeně bez moderních technologií ti nezaloží ani účet v bance, takže by ti ani nevyplatili výplatu. Je důležité děti učit, jak využívat technologie, protože až opustí dětský domov tak se bez nich určitě neobejdou a je důležité, aby znali nějaké základy, ale je určitě vhodné nějakým způsobem to užívání korigovat, aby technologie využívali ve svůj prospěch a ne, jen pro zábavu, kdy kolikrát ten obsah a ty věci co děti na internetu sledují nejsou vůbec vhodné a jen je vyčerpávají a negativně ovlivňují.

Jaké digitální technologie mají děti k dispozici v DM?

Mají televizi, rádio, měli jsme i počítač. V osobním vlastnictví mají některé děti svůj počítač a svůj telefon. Někdy dětem půjčím svůj notebook.

Jakým způsobem můžete ovlivnit obsah, který dítě sleduje na digitálních technologiích?

No tak třeba na té televizi, která patří domovu nenabízíme nevhodný obsah a když na něco takového koukají a my to zjistíme tak to prostě vypneme a snažíme se zabránit tomu, aby na nevhodný obsah koukali co nejméně. Vlastně technologie, které patří domovu já mužu korigovat a lépe hlídat, ale už nezjistím, na co se děti koukají na svých osobních počítačích. Já, když jim půjčím notebook tak si je posadím vedle vychovatelny a slyším, či vidím na co se koukají, tudíž mám nad nimi dohled, ale prostě nelze ohlídat všechny děti a jejich telefony. Ale zase se snažím s nimi mluvit o tom obsahu a snažím se opět co nejvíce eliminovat nevhodný obsah, aby měli povědomí o tom, co je reálné nereálné či vhodné nevhodné.

2. Jakým způsobem ovlivňují vychovatelé volný čas dítěte v DM?

Jaké aktivity si pro děti připravujete pravidelně a nejčastěji?

Já si nejraději pro děti připravuju výlety, mám rád turistiku a poznávací výlety.

Jakých aktivit se musí děti povinně účastnit?

Tak například vánoční besídky, tam se musí účastnit všechny děti a většinou nějakých větších výletů se účastní také všechny děti, ale je to hodně otevřené, vyloženě nejsou stanovené aktivity, které jsou povinné. Děti jezdí na tábory, lyžáky, cyklistické pobyty, vodácké pobyty, což vlastně je povinné, jelikož nemůžeme nechat jedno dítě na domově, pouze pokud se dítě domluví s rodičem, že bude moci být přes tu pobytovou akci u něj, tak pak nemusí jet.

Jakým způsobem (metodou) děti motivujete, aby se účastnily připravených aktivit?

Já se v první řadě snažím dětem vysvětlit, co je hlavním cílem dané aktivity. Přišel jsem na to, že když děti ví co, proč, kdy a jak děláme, tak pak jsou ochotnější se mnou spolupracovat. Také je hlavní přistupovat k dětem s pozitivní náladou a přístupem. Takže mým hlavním nástrojem pro motivaci dětí je tedy vysvětlit jim cíl aktivity a dál se hodně snažím obměňovat činnosti a program, který je zaujme. Snažím se vymýšlet nové pestré aktivity a výlety aby je to zaujalo. Což se stává logicky postupem času těžší a těžší.

Jaké formy trestů či odměn využíváte, když mají děti kázeňské problémy, netráví svůj čas plnohodnotně a nechtějí se účastnit aktivit?

Já děti nerad trestám, vždy se snažím s nimi o všem mluvit a domluvit se s nimi ústní domluvou, ale jsou i případy, kdy to jen pomocí ústní domluvy nelze a tak využiju formu trestu takovou, že jim třeba přidám nějaký úkol, například že musí umýt chodbu, umýt nádobí, zakážu jim koukat na televizi, zkrátím jim vycházky, kdy mohou zůstat kratší dobu venku a mladším dětem zkrátím večerku, zkrátka když mladší děti zlobí, tak chodí dřív spát. Jako odměna je pro ně nejlepší nějaká sladkost, stačí i menší bonbon, abych je úplně nepřecpával sladkostmi a taky se je snažím za dobře odvedenou práci, či když se snaží při nějaké aktivitě hodně chválit, je na nich vidět, že jsou rádi a jsou hrdí sami na sebe, když je pochválím, což si myslím, že je daleko lepší odměnou než sladkost.

Kde získáváte inspiraci při plánování aktivit pro děti?

Snažím se bavit hodně s kolegy, využívám taky hodně internet, nějaké knížky, kde jsou aktivity pro děti teď mě napadá zrovna jedna kniha Špalíček her. Co mi trochu schází je nějaká taková ženská zručnost, třeba moc neumím navlékat korálky, nejsem moc kreativní, co se týká

výtvarných aktivit, radši dětem plánuju aktivity venku, ty sportovní a ty turistické výlety, jelikož jak už jsem říkal, mám turistiku hodně rád, tudíž se snažím dětem hodně ukazovat věci venku a brát je nová místa.

Jaké metody využíváte, abyste předcházel(a) nevhodnému trávení volného času a rozvoji sociálně patologických jevů?

Často se setkávám se situacemi, kdy děti mezi sebou vtipkují, třeba na téma alkohol, jakmile nějaké takové vtipky zaslechnu, tak se hned snažím reagovat a mluvit s nimi, ptát se, zda tomu rozumí, začnu jim vysvětlovat, že alkohol není zdravý a upozorním je na následky, které mohou vyplývat z užívání alkoholu. Takže zase se snažím s dětmi hodně mluvit a upozorňovat na rizika nevhodného chování.

Jakým způsobem získáváte zpětnou vazbu od dětí na řízené aktivity?

Snažím se s nimi mluvit, snažím se, aby to vyptávání bylo co nejpřirozenější, abych dostal bezprostřední a upřímnou odpověď. Když mi dítě odpoví, že se mu nějaká aktivita či výlet nelíbil, snažím se zjistit příčinu. Je také důležité rozpoznat z výrazu a z tónu hlasů, jestli to myslí upřímně, nebo chce na sebe jen upozornit, často se totiž stává u pubertálních dětí, že naschvál říkají na všechny aktivity, že se jim nelíbí, ale to může být pouze touha po pozornosti, takže je důležité ty děti pozorovat, jak se tváří a jakým tónem mi odpovídají.

Jakým způsobem získáváte povědomí o oblíbených/neoblíbených aktivitách u dětí?

Tak tady bych se asi opakoval, zkrátka se jich vyptávám, doptávám, nejlepší je však se děti ptát ihned po aktivitě, dokud jsou plní dojmů z dané činnosti.

3. Jaké prostředky využívají vychovatelé k plnohodnotnému trávení volného času dětí z dětského domova?

Jaké pomůcky máte k dispozici v dětském domově?

Všelijaké sportovní náčiní na florbal, ping pong, různé míče, páčky na badminton, věci na kreslení jako barvy, fixy, pastelky, vodovky, hlínu na keramiku, dokonce i pec. V domově máme i saunu, tělocvičnu, deskové hry, dostihy, člověče nezlob se, pomůcek máme k dispozici opravdu hodně. Dokonce máme i boxovací rukavice a pytel, což se hodí pro vybití energie u starších kluků.

Jaké pomůcky nejčastěji využíváte?

Tak já jako chlap, jak už jsem říkal nejsem moc na tu výtvarku, takže já hodně využívám to sportovní náčiní. Nejčastěji tedy míče na basket, volejbal, fotbal, florbal.

Jaké pomůcky Vám schází pro realizaci volnočasových aktivit v dětském domově?

Mně by se hodně líbilo, kdybychom měli na domově k dispozici horolezeckou zeď, kde by se děti mohli naučit lézt a sloužila by také pro vybití nějaké přebytečné energie a určitě je to aktivita, ke které se děti jen tak nedostanou, což by je mohlo zaujmout, ale tohle je hodně individuální, to říkám sám za sebe, nevím, jak by na to děti reagovaly.

Jaké využíváte hmotné odměny za účast na aktivitě?

Snažím se je spíš hodně chválit, než je zvykat na hmotné odměny, ale když už využívám hmotnou odměnu tak je to ta sladkost.

Účastní se děti více aktivit, když mají slíbenou hmotnou odměnu?

Ty mladší děti ano, když se společně vydáme na menší výlet, třeba na procházku do města a jde se mnou pár dětí, tak jim vždy po cestě slíbím nějakou sladkou tečku, což neberu úplně jako věc, na kterou je namotivuji, ale spíš jim chci udělat radost.

Jak často využíváte při motivaci dětí odměny a tresty?

No tak jelikož já využívám často jako odměnu tu slovní pochvalu, tak prakticky při každé činnosti, vždy se děti snažím i za jakoukoliv maličkost pochválit, jelikož právě to je motivuje do příštích činností. A tresty se snažím využívat co nejméně, jak jsem říkal snažím se spíše o slovní domluvu a tresty využívám pouze ve výjimečných situacích a těmi tresty jsou ty úkoly navíc, jak jsem už říkal.

4. Jaké metody využívají vychovatelé k přípravě dětí na život po opuštění dětského domova?

Jaký má vliv trávení volného času dítěte na život po opuštění dětského domova?

Tak čím víc já jako vychovatel učím dítě trávit jeho volný čas plnohodnotně a aktivně, tím méně času se dítě nudí a když se dítě nenudí, tak alespoň nevymýšlí kraviny. Já když ho v domově naučím, jak ten čas využít, tak je i větší šance, že takto bude svůj volný čas trávit i po opuštění a myslím si, že kvalitní trávení volného času slouží také jako nějaká terapie pro zvládnutí těžších životních situací. Zkrátka když dítě umí trávit čas kvalitně, tak se umí i odreagovat a tím lépe je pak schopné zvládat náročné situace. Snažím se volit hlavně aktivity, u kterých vím, že se jim budou moci věnovat i po opuštění, právě například se snažím je učit chodit pěšky na výlety, jelikož to moc peněz nestojí, když si vyjdeš do přírody. Neříkám, že finančně náročnější aktivity jsou zbytečné, myslím si že je super, když dítě v domově zažije lyžák, vodák, zajdeme na motokáry, ale těmto aktivitám se děti nebudou moci věnovat z dlouhodobého hlediska, jelikož si myslím, že je to finančně náročné a nebudou si to s velkou pravděpodobností moci dovolit.

Jaké metody využíváte k přípravě dětí na život po opuštění dětského domova?

Tak v první řadě se snažím, aby zvládali základní domácí práce, takže úklid, prádlo, vaření jídla, hygienické návyky, zkrátka aby si vše obstarávali sami. Třeba o víkendu společně vaříme, takže se učí nové recepty a uklízí si pravidelně pokoje. Před vařením chodíme společně na nákup, aby měly přehled, co kolik stojí a zakládáme jim i bankovní účty, kde s nimi vše probíráme, aby měli přehled i o těchto věcech. A budu se zase opakovat, ale důležité je s dětmi mluvit, nejen jim říkat co mají dělat, ale opravdu jim vysvětlit, proč je zdravé jíst zeleninu,

ovoce, aby pochopili tu podstatu. Taky se jim snažím jít příkladem, že sám před nimi jím ovoce a zeleninu, nebo se snažím třídit odpad, aby názorně viděli, že to dělám také a ne že jim pouze něco vykládám.

Jaké aktivity zařazujete do programu, aby byly děti připravené na život po opuštění dětského domova?

No tak to vaření, společný nákup, hry na rozvoj finanční gramotnosti, hry na téma zdravý životní styl, takže hry, co se týkají volby zdravého jídla. Snažím se i volit hry, aby měli povědomí o životním prostředí, takže hry na téma třídění odpadů, snažím se je vést, aby nebyly příliš konzumní, aby přemýšleli nad tím, co si kupují, co jedí.

Jaké metody využíváte při rozvíjení povědomí u dětí o důležitosti volby povolání?

Hodně důležité je, aby si vyzkoušeli pracovat, aby si vyzkoušeli nějakou brigádu, a opět rozhovor a vysvětlení následků, které je čekají, když si vyberou práci, která je nebude bavit.

Jakých přednášek se děti účastní na téma volba povolání?

To mají ve školách.

5. Jakým způsobem získáváte důvěru a hlubší emoční vztah mezi Vámi a dítětem?

Jakým způsobem si získáváte důvěru u dětí?

Důvěru si získávám naplněním jejich očekáváním, když jim něco slíbím, tak se snažím to vždy dodržet, abych je nezklamal.

Jaký má vliv vztah mezi vychovatelem a dítětem na trávení volného času dítěte?

Má velký vliv, když já sám jsem jim příkladem, když vidí, že já opravdu dělám ty aktivity, ke kterým je, nutím, pak je snadnější je přesvědčit, aby je dělali se mnou. Když mám s dětmi dobrý vztah, tak pak mě mohou brát jako vzor a zase je pro mě snadnější je přesvědčit na aktivity.

Jakým způsobem s dítětem komunikujete, pokud se nechce účastnit řízených aktivit?

Komunikace je základ všeho, ať už chci dítěti cokoliv vysvětlit, nebo chci předcházet kázeňským problémům, nebo řešit jakýkoliv jejich osobní problém, nebo je chci namotivovat, získat zpětnou vazbu, základem je vždy dobrá komunikace. Takže opět, snažím se s nimi mluvit, vysvětlit jim cíl dané aktivity, aby pochopili, proč to děláme, pořád dokola s nimi mluvím a dokola opakuju.

Jakým způsobem s dítětem komunikujete, když je deprivované?

Snažím se najít rovnováhu mezi všemi propojenými věcmi, aby se dítě dobře a bezpečně cítilo ve svém prostředí, ve škole, mezi vrstevníky, se všemi vychovateli nejen se mnou ale i ostatními vychovateli. Také se snažím o příjemné klima, nenutím ho dělat věci, které jsou mu nepříjemné. Zde je důležité, abych to dítě více znal, jelikož každé dítě je individuální a je zde také důležitý právě individuální přístup.

Jak často s dítětem komunikujete individuálně?

Kdykoliv kdy je to potřeba, snažím se s dětmi hodně komunikovat.

Jakým způsobem řešíte s dítětem kázeňské problémy?

Vždy se vše snažím vyřešit ústní domluvou.

Jaké metody využíváte při navazování hlubšího emočního vztahů?

Snažím se dětem jít příkladem, aby viděli, že to co spolu děláme a to co jim říkám, dělám i ve svém osobním životě, například když jim budu říkat, že je zdravé jíst zeleninu, ale pak před nimi budu jíst pouze hranolky, tak to nedává smysl. A vždy se snažím chodit do práce s pozitivní náladou, i když to nejde vždycky, ale strašně to pomáhá, protože když mám já dobrou náladu tak to přenáším i na děti.

6. Jakým způsobem se vychovatelé průběžně vzdělávají?

Máme nabídku kurzů. A potom každý se vzdělává, jak potřebuje.

Jaké máte dosažené vzdělání, abyste mohl(a) vykonávat profesi vychovatele?

Mám pedagogické magisterské vzdělání.

Jakým způsobem obnovujete vzdělání?

Snažím se dohledávat informace k tématu, které potřebuji. Když potřebuji vařit sáhnou po kuchařce. Když potřebuji prád, podívám se do návodu na pračku. Můžu i využít nabídky zaměstnavatele. Hodně využívám rozhovorů s kolegy a porovnávání zkušeností i když případ od případu.

Jakých kurzů se musíte účastnit?

Všech, na kterých se domluví s vedením.

Jaké schopnosti a dovednosti musí mít vychovatel?

Musí být kreativní, aktivní, samostatný a odpovědný a musí to dělat autenticky, diskrétně, důvěryhodně a profesionálně.

Jaké kompetence musí podle Vás mít vychovatel?

Hodně je to o správném rozhodování a s tím souvisí i zkušenost. Když jsem zkušenější můžu se lépe rozhodovat. A taky je to o zázemí. Někdy v práci pomáhá, když se třeba můžu poradit s kolegou. Je to ale nějaký mix toho co vím, toho co umím, toho čeho jsem schopen a taky postoje a životní hodnoty do toho patří. Všechno, co mi umožňuje jít dál.

Co je podle Vás nejtěžší na profesi vychovatele?

Moc se nezabývat tím, jak se k dětem, se kterými pracuji ten svět otočil zády.

Rozhovor s respondentem č. 2

1. Jakým způsobem tráví děti v DD svůj VČ?

Jaké činnosti jsou u dětí nejvíce oblíbené v jejich VČ?

Hodně záleží na věku dítěte, jiné aktivity mají rádi menší děti a jiné mají zase rádi ty starší děti, takže musíme volit vždy nějaký střed a když tak ty starší děti pomáhají těm mladším.

Když si mají vybírat sami, co budou dělat, tak volí telefony, nebo počítače. Když se jedná o řízené aktivity, tak mají rádi sportovní hry, hlavně vybíjenou.

Jsou dle Vás aktivity, které děti volí vhodné, z hlediska plnohodnotného trávení VČ?

Já se snažím dětem opravdu hodně věnovat, takže většinu volného času jim organizuji já, když jsem na domově, takže se snažím volit vhodné aktivity, které jsou výchovné, rozvíjející.

Jakým způsobem můžete ovlivnit, co dítě bude dělat ve svém volném čase?

Když je na domově, tak to ovlivnit do jisté míry můžu, právě nějakou řízenou aktivitou, ale jakmile dítě opouští dětský domov, tak ho nijak korigovat nebo ovlivňovat nemůžu. A taky

tady záleží hodně na vztahu mezi tím daným dítětem a vychovatelem, když mají mezi sebou dobrý vztah, tak to dítě si nechá poradit, je ochotný s tím chovatelem spolupracovat a dělat sním ty aktivity.

Jakým způsobem můžete kontrolovat, co dítě dělá ve svém volném čase mimo dětský domov?

Tak na to jsem vlastně už odpověděla, když je dítě mimo domov, tak ho kontrolovat nemůžu, to nejde, můžu se ho pak zeptat, jakmile se vrátí, co dělal, ale jestli mi řekne pravdu, to já už nezjistím. V tom je velký problém, já mu můžu na domově připravovat jakékoliv výchovné a vhodné aktivity, ale to dítě pak odejde mimo domov a tam já na něj nemůžu.

V čem vidíte největší problém, co se týká plnohodnotného trávení VČ?

Tady bych se asi opět opakovala, já největší problém vidím v těch rodičích, my na domově dětem plánujeme volný čas, snažíme se, aby ten čas trávily plnohodnotně, ale pak jdou k rodičům a tam vidí ty cigarety, alkohol a vasedávání a přijde jim to pak normální. Další problém vidím určitě v telefonech a v sociálních sítích, v dnešní době ty děti tráví strašně moc času na telefonu a to je hodně ovlivňuje.

Myslíte si, že je problém, že jsou rodinné skupiny namíchané, plánují se Vám pro ně pak aktivity hůře?

To záleží na vychovateli, mě osobně to ani nijak nevádí, jelikož někdy ti starší mohou pomáhat těm mladším a ani to nijak udělat nejde, aby ty rodinné skupiny nebyly namíchané, jelikož se snažíme dávat sourozence vždy do jedné skupiny. Vychovatel musí být schopen aktivitu vést a vyhodnocovat tak, aby to sedělo všem dětem, musí být hodně empatický a citlivý.

Jaké činnosti jsou u dětí naopak nejméně oblíbené?

Tak jako u všech dětí jsou to povinnosti do školy.

Jakým způsobem ovlivňuje užívání digitálních technologií plnohodnotné trávení VČ?

Ovlivňuje je to velmi, tráví na tom spoustu času, já největší problém vidím v těch hrách, to jsou samé střílečky, vraždění, násilí a to rozhodně pro dítě dobré není. V televizi dávají už odpoledne samé kriminálky, nechápu, proč by děti měly na tyto věci koukat. Jediné co já využívám, je Youtube, tam si s dětmi pouštíme nějaká videa, když jim chci třeba něco ukázat, co se týká názorných ukázek, tak mi to hodněkrát pomohlo. Když se ale na ediné co já využívám, je Youtube, tam si s dětmi pouštíme nějaká videa, když jim chci třeba něco ukázat, co se týká názorných ukázek, tak mi to hodněkrát pomohlo. Když se ale na Youtube koukají sami, tak se tam stejně zase koukají na nějaká hororová videa a střílení, takže to se snažíme hlídat, ale není v našich silách ohlídat každý telefon na domově.

A myslíte si, že je reálné v dnešním světě udržet děti mimo moderní technologie?

Ne to určitě nejde, já si myslím, že by i dítě mělo umět pracovat s počítačem, ale jak říkám, je důležité pohlídat, na co tam ty děti koukají, a to je v podstatě nemožné, já nemůžu běhat jen po pokojích a sledovat každému telefon, či počítač, na co zrovna kouká.

Jaké digitální technologie mají děti k dispozici v DM?

Mají televizi, telefony, playstation, kopírku, tiskárnu.

Kdy dítě dostane svůj první telefon?

To je individuální, většinou jim nějaký telefon koupí třeba rodiče, klidně už od 7 dmi let.

Můžete dát dětem rodičovské zámky do telefonu?

To neděláme, snažíme se jim vysvětlit a mluvit s nimi, aby nesledovali nic nevhodného, ale stejně sledují, tohle se uhlídat nedá.

Slyšela jste o výzvách, co kolují na internetu?

Ano to jsem slyšela, zrovna o té, jak se děti nějak dusily, či škrtily a měly to vydržet co nejdéle, až nějaké dítě dokonce omdlelo, to mi opravdu nepřijde normální. Snažím se děti před tímto varovat, mluvit s nimi, ale jelikož já tolik ty sítě nesleduji, tak nemám povědomí o všech těch výzvách.

Jak to, že někteří mají počítače a někteří ne, jak se k němu dítě dostane?

To mají od rodičů no, nebo si na něj našetří.

Jakým způsobem můžete ovlivnit obsah, který dítě sleduje na digitálních technologiích?

Mluvím s nimi o tom, takže pouze tímto způsobem, vím, že se dají nastavit nějaké hranice na těch účtech, podle věku, ale ty děti to stejně nějak obejdou a když chtějí sledovat nějaké ty střílečky, tak si to pustí u staršího dítěte na telefonu, tohle prostě ohlídat úplně nejde. Třeba na

televizi co je na domovč, tam jim ty nevhodné věci vypnu, ale jak jsem říkala, že nemůžu u každého stát a hlídat co zrovna sleduje.

2. Jakým způsobem ovlivňují vychovatelé volný čas dítěte v DM?

Jaké aktivity si pro děti připravujete pravidelně a nejčastěji?

Já často s dětmi vyrábím, takže výtvarné činnosti, pak spolu hrajeme společenské hry, děti mají rádi, když s nimi hraju ty hry, zapojím se do nich s nimi. Mají rádi hodně vybíjenou a taky výlety.

Jakých aktivit se musí děti povinně účastnit?

Těch delších, když jedeme na víc dní, pak besídek Vánočních a větších výletů.

Jakým způsobem (metodou) děti motivujete, aby se účastnily připravených aktivit?

Tak nejdřív jim tu aktivitu představím, vysvětlím, co budeme dělat a co je cílem, pak když ví, proč to mají dělat, tak jsou ochotnější, nebo jim za to něco slíbím.

Co například jim slíbíte?

Většinou nějakou sladkost, ale jen občas.

Jaké formy trestů či odměn využíváte, když mají děti kázeňské problémy, netráví svůj čas plnohodnotně a nechtějí se účastnit aktivit?

Pracovní tresty, úklid práce navíc, umytí nádobí, podlahy, nebo odeberu to co má rádo. Jako odměnu se snažím používat pochvaly, které je hodně motivují, jelikož ty děti nemají rodiče, kteří by je pohladili, pochválili, takže když je někdo pochválí, mají velkou radost. Pak ještě jako odměnu používám ty sladkosti, třeba jen malý bonbon, nevidím nic špatného, když si dítě

dá klidně i každý den jeden malý bonbon. Nebo třeba jim slíbím za odměnu, že pak mohou si dělat, co mají rádi, většinou si pak zalezou na playstation, nebo počítač.

Kde získáváte inspiraci při plánování aktivit pro děti?

Poslední dobou už tak nějak z vlastních zkušeností, už vím co mají děti tak nějak rádi, volím to na základě jejich oblíbených činností. Rádi třeba chodí na bazén, tak často chodíme na bazén.

Jaké metody využíváte, abyste předcházeli(a) nevhodnému trávení volného času a rozvoji sociálně patologických jevů?

Využívám komunikaci a snažím se vybudovat kvalitní vztah mezi dítětem a mnou.

Jakým způsobem získáváte zpětnou vazbu od dětí na řízené aktivity?

Tak to vidím, jak se u té aktivity tváří, poznám, co je bavilo a co ne a kdyžtak se pak doptávám, takže komunikací.

Jakým způsobem získáváte povědomí o oblíbených/neoblíbených aktivitách u dětí?

Sleduji to, sleduju děti při aktivitách

3. Jaké prostředky využívají vychovatelé k plnohodnotnému trávení volného času dětí z dětského domova?

- sportovní náčiní, papíry, stolní hry, malování, kreslení, weby, vaření potravin

Jaké pomůcky máte k dispozici v dětském domově?

Veškeré sportovní náčiní, papíry, výtvarné pomůcky, saunu máme, věci na keramiku. Pomůcek máme dostatek, nic nám tu nijak neschází.

Jaké pomůcky nejčastěji využíváte?

Ty sportovní, stolní hry, materiál na hraní a výroby, stříhání a kreslení

Jaké pomůcky Vám schází pro realizaci volnočasových aktivit v dětském domově?

Žádné, pomůcek máme hodně, možná by s ehodilo více peněz, abychom mohli s dětmi více jezdit někam na větší výlety.

Jaké využíváte hmotné odměny za účast na aktivitě?

Ty sladkosti, jak jsem už říkala.

Účastní se děti více aktivit, když mají slíbenou hmotnou odměnu?

Ano, sladkosti zaberou vždy.

Jak často využíváte při motivaci dětí odměny a tresty?

Docela často, buďto zabere ta menší sladkost, nebo jim pohrozím, že kdo nebude celý den nic dělat užitečného, tak bude bez telefonu, a to zabere skoro vždy.

4. Jaké metody využívají vychovatelé k přípravě dětí na život po opuštění dětského domova?

Jaký má vliv trávení volného času dítěte na život po opuštění dětského domova?

Myslím si že velký, pokud má dítě nějaký koníček, který ho naplňuje a vyplňuje ním i svůj volný čas, pak nemá právě potřebu vysedávat v parku s cigaretou a s alkoholem a raději se věnuje té činnosti, o to my se v domově snažíme, aby dítě mělo nějakou svoji oblíbenou činnost. Ale jak jsem říkala, problém nastává, když ty děti pak vidí u rodičů, že žádný koníček nemají a jejich oblíbená činnost ve volném čase je kouření cigaret a pití piva, nebo užívání i horších věcí. Většina dětí se po opuštění domova stejně vrátí ke své rodině, takže tady nastává ten kámen úrazu.

Jaké metody využíváte k přípravě dětí na život po opuštění dětského domova?

Tak hlavně rozhovor, praktické zkoušení, nákupy, řeší věci na poště, zařizování různých věcí při naší asistenci.

Jaké aktivity zařazujete do programu, aby byly děti připravené na život po opuštění dětského domova?

Podporu, snažím se děti motivovat, podporovat, hodně spolu mluvíme, chodíme na různé prohlídky.

Jaké metody využíváte při rozvíjení povědomí u dětí o důležitosti volby povolání?

Zase hodně důležitá komunikace a názorné příklady, například jsme byli se podívat u místních hasičů, mluvíme spolu o různých povoláních, chci aby děti měli přehled o tom, co jaké povolání vykonává za práci a snažím se, aby sami zjistili, co by je v životě bavilo dělat.

komunikace názorný příklad, hasič hasí a má peníze, vzory

Jakých přednášek se děti účastní na téma volba povolání?

To mají ve škole, tyhle přednášky.

5. Jakým způsobem získáváte důvěru a hlubší emoční vztah mezi Vámi a dítětem?

Jakým způsobem si získáváte důvěru u dětí?

Podle mého názoru důvěra i hlubší emoční vztah se hodně odvíjí od charakteru vychovatele a taky záleží na tom, kdy dítě přišlo do domova, jestli už zde vychovatel byl, či přišel později.

Jaký má vliv vztah mezi vychovatelem a dítětem na trávení volného času dítěte?

To opravdu silně ovlivňuje, musím mít dobrý vztah s dítětem, aby semnou mělo vůbec zájem plnit ty aktivity, když mě dítě nebude mít rádo, nebude semnou chtít ani trávit čas, tím pádem nebude chtít se účastnit mých řízených aktivit.

Jakým způsobem s dítětem komunikujete, pokud se nechce účastnit řízených aktivit?

Snažím se k němu přistupovat direktivním přístupem.

Jakým způsobem s dítětem komunikujete, když je deprivované?

Tady je to spíš o tom, že musím znát osobnost toho dítěte, každé dítě je jiné a na každé dítě platí něco jiného, takže musím to dítě opravdu dobře znát. Ale jak už jsem říkala, to dítě nemá rodiče, kteří ho pohladí, obejmou, takže to se snažím aspoň tomu dítěti nahradit, dát mu pohlázení, objetí, aby cítil, že je v bezpečí.

Jak často s dítětem komunikujete individuálně?

Stále, každý den.

Jakým způsobem řešíte s dítětem kázeňské problémy?

Zase snažím se s nimi komunikovat, nejradši mám, když to jde po domluvě, domluvit se sním, zeptat se, co ho vedlo k tomu, co udělal, proč to udělal, vysvětlit mu, proč se to nedělá, zase záleží na dítěti, každé dítě je jiné na někoho platí domluva, na někoho musím trochu přitvrdit, takže nějaký trest, jako třeba přidání domácí práce, sebrání telefonu, nebo počítače, i ten trest je individuální, protože pro každé dítě je trestem něco jiného.

Jaké metody využíváte při navazování hlubšího emočního vztahů?

Snažím se o pozitivní přístup, aby bylo celkově pozitivní klima ve třídě, snažím se, aby spolu vycházely i děti mezi sebou, když mají nějaký konflikt, snažím se ho s nimi vyřešit, abychom měli mezi sebou dobré vztahy. Snažím se také o to, že když mi dítě sdělí, co ho trápí, nebo jakoukoliv jinou věc, tak to nikomu dál neříkat. Často na sebe děti žalují, takže neříkám

ostatním kdo na koho, co žaloval, ale raději si je svolám a snažím se, aby si to vyříkali mezi sebou s mojí pomocí. A taky tu záleží na věku dítěte, ty menší děti potřebují více toho objetí a hlazení, ti starší už to tolik nevyžadují.

6. Jakým způsobem se vychovatelé průběžně vzdělávají?

Jaké máte dosažené vzdělání, abyste mohl(a) vykonávat profesi vychovatele?

Já mám vysokoškolské vzdělání.

Jakým způsobem obnovujete vzdělání?

Jezdíme na kurzy, které nám nařídí nadřízený

Jakých kurzů se musíte účastnit?

No těch, které nám nařídí

Jaké schopnosti a dovednosti musí mít vychovatel?

Hlavní je empatie, ohleduplnost, důslednost, porozumění, vytrvalost, trpělivost, vnitřní vytrvalost, odolnost, no je toho spousta, není to lehké.

Jaké kompetence musí podle Vás mít vychovatel?

Měl by mít určitě vzdělání dostatečné, povědomí o výchově a o celkově o vychovatelství, všestrannost, všeobecný přehled, aby byl schopný dítě připravit na život a zručnost, aby děti naučil i věci, které se týkají běžného života.

Co je podle Vás nejtěžší na profesi vychovatele?

Být vychovatelem není jednoduché, ze dne na den můžete skončit ve vězení, vychovatel se nesmí hroudit z každé blbosti, musí být odolný a nebrat si věci tolik k srdci. Nejtěžší na profesi vychovatele je asi to obrovské množství požadavků, které by měl splňovat, což prostě nejde být

vždy stoprocentní, člověk by to měl přijmout a nehrouřit se z toho. Hodně lidí si to na nějakou dobu vyzkouší a zjistí, že to není práce pro ně, a to je v pořádku, vzít to, přijmou to a opět nehrouřit se tolik ze všeho, kdybych se měla já ze všeho, co se děje na domově hrouřit, tak už se asi zblázním.

Rozhovor s respondentem č. 3

1. Jakým způsobem tráví děti v DM svůj VČ?

Jaké činnosti jsou u dětí nejvíce oblíbené v jejich VČ?

Když si mohou vybírat sami, tak telefon a počítač. A když se jedná o řízenou aktivitu, tak mají rádi ty sportovní věci, hodně hrají vybíjenou a chodíme na vycházky.

Jsou dle Vás aktivity, které děti volí vhodné, z hlediska plnohodnotného trávení VČ?

Ne nejsou, tráví svůj čas na telefonu, já bych to zakázala, to je strašné, kolik času oni na to jsou schopni koukat.

Jakým způsobem můžete ovlivnit, co dítě bude dělat ve svém volném čase?

No tak musím jim vždy nabídnout nějakou činnost, což není úplně jednoduché zaujmout celou skupinu, když se věkově liší, ale snažíme se to vždy nějak skloubit, alespoň ti starší pomáhají těm mladším dětem. Hlavně je těžké je odtrhnout od toho telefonu, to jak se do toho ponoří, tak nevnímají, ani že na ně mluvím ale vždy se snažím je namotivovat a nabídnout nějakou alternativu jako nějakou výtvarku, sportovní aktivitu, nebo je nalákám na menší výlet na nějakou vycházku, aby se trochu hýbli a odešli od těch placek.

Jakým způsobem to tedy vždy skloubíte, když ty děti jsou různě staré?

Jak říkám, ty starší děti kdyžtak pomáhají těm mladším.

Jakým způsobem můžete kontrolovat, co dítě dělá ve svém volném čase mimo dětský domov?

Nijak, zkrátka nijak, ale to vlastně nemůže ani rodič v běžném životě, když dítě odejde ven, tak ho nijak vlastně kontrolovat nemůžete, můžete mu zavolat, ale jestli vám bude říkat pravdu, co zrovna dělá, je otázka druhá no. Takže je důležité dítěti předem nastavit a neustále opakovat

nějaké pomyslné hranice, nebo spíš vybavit ho kompetencemi, abyste měli v něm důvěru, že nebude dělat nic hrozného.

V čem vidíte největší problém, co se týká plnohodnotného trávení VČ?

Já ten problém vidím v internetu, ty děcka to hrozně ovlivňuje, je to čím dál horší, děti na tom tráví čím dál víc času, a když na tom netráví čas, tak se o tom neustále baví. Takže za mě rozhodně internet, telefony a počítače, má to na ně negativní vliv, sledují tam pořád nějaké hlouposti, několikrát jsem jim zakázala se dívat na nějakého hororového klauna a podobné blbosti. Nehledě na to, že se pak vůbec nehýbou, nemají pohyb a spoustu z dětí může pak trpět na obezitu.

Jaké činnosti jsou u dětí naopak nejméně oblíbené?

To asi nedokážu říct, oni mektají a nadávají na každou činnost, ale ve finále pak když se nedáte a do té činnosti je donutíte nebo jakože přemluvíte, protože vyloženě nutit je nemůžu, tak je to pak baví.

Jakým způsobem ovlivňuje užívání digitálních technologií plnohodnotné trávení VČ?

No jak jsem již říkala, děti to hodně ovlivňuje, jak já pozoruji, tak se neustále i baví o těch youtuberech, vidí v něm svůj vzor, chtějí být jako oni, napodobují různé věci po nich, no mě se to nelíbí, já bych to dala do latě, zakázala bych to, celý internet, děcka jsou pak pomatení, vidí něco v online světě, ale realita je úplně jiná, každý teď chce být youtuber, představují si, jak budou jen točit videa a budou mít spousty peněz a nebudou muset normálně pracovat, ale realita je opravdu někde jinde.

A myslíte si, že je reálné v dnešním světě udržet děti mimo moderní technologie?

To bych musela asi všem ty telefony vyházet, takže není, v dnešním světě se nic bez internetu pomalu neobejde, takže úplně mimo ně je udržet nemůžu, ale snažím se jim to hodně omezovat.

Jaké digitální technologie mají děti k dispozici v DM?

PC,TV,Telefon, Rádio

Jakým způsobem můžete ovlivnit obsah, který dítě sleduje na digitálních technologiích?

Ovlivňuju jim to hodně, já jsem na to vysazená docela hodně, na televizi, co je ve společenské místnosti, tam jim to vypnu prostě když koukají na nějaké blbosti, a v telefonu se jim klidně i dívám do historie, prostě se podívám, na co koukali. Snažím se jim vždy vysvětlit, když najdu něco nevhodného, abych to podchytila co nejdříve, mluvím s nimi, aby chápali, že to, co vidí na internetu není vždy pravda.

2. Jakým způsobem ovlivňují vychovatelé volný čas dítěte v DM?

Děláme jim program, snažíme se jim nabízet alternativy, střídat činnosti, aby byly pestré a hlavně, o co já se snažím, to dítě vychovat, aby mělo každé dítě nějaký koníček, není nic horšího, než když se dítě nudí, pak kouří tady za rohem v parku a vymýšlí blbosti.

Jaké aktivity si pro děti připravujete pravidelně a nejčastěji?

Hodně výtvarku, sauna, i podle ročního období, brusle, lyže, bobování, kolo, míčové hry

Jakých aktivit se musí děti povinně účastnit?

Práce na DD, úklid, pomoc s přípravou jídla, péče o prádlo, pobyty, kultura a sport

Jakým způsobem (metodou) děti motivujete, aby se účastnily připravených aktivit?

Vždy jim musím říkat bude to super, spoustu aktivit a her si zahraju s nimi, a to mají děcka rádi, když s nimi vyloženě hraju cokoliv. Důležité je také nadšení a pozitivní přístup.

Jaké formy trestů či odměn využíváte, když mají děti kázeňské problémy, netráví svůj čas plnohodnotně a nechtějí se účastnit aktivit?

No někdy používám hubování, řeknu jim, jakou jsem si dala práci s tím, vymyslet pro ně aktivitu, a že oni teď nechtějí nic dělat, tomuto se snažím ale předejít i domluvou, přesvědčením a hodně pomůžou, když vědí, proč to mají, či nemají dělat. Co se týká těch kázeňských problémů, tam se snažím vždy taky se s nimi domluvit, vysvětlíme si, co bylo špatně, jak to udělat příště lépe, a když nezabírá domluva, tak jim seberu telefon, zkrátím večerku, přidám jim službu na nádobí.

Kde získáváte inspiraci při plánování aktivit pro děti?

Hlavně internet a kolegové jsou mojí inspirací.

Jaké metody využíváte, abyste předcházeli(a) nevhodnému trávení volného času a rozvoji sociálně patologických jevů?

Komunitní sezení, kde si povídáme o následcích rizikového chování pak používám názornou ukázkou příběhů, třeba na YouTubku mají různá videa, a právě jim říkám, že když už na to pořád koukají, tak ať aspoň koukají na něco pořádného.

Jakým způsobem získáváte zpětnou vazbu od dětí na řízené aktivity?

Hlavně používám rozhovor, vidím, co dělají a jak se chovají, komentují to no ty průběžné komentáře od dětí

Jakým způsobem získáváte povědomí o oblíbených/neoblíbených aktivitách u dětí?

Zeptám se jich nebo mi to řeknou kolikrát i sami

3. Jaké prostředky využívají vychovatelé k plnohodnotnému trávení volného času dětí z dětského domova?

Jaké pomůcky máte k dispozici v dětském domově?

Sportovní vybavení, výtvarné pomůcky, sauna a hrnčířský kruh a pec

Jaké pomůcky nejčastěji využíváte?

Kruh a hrnčířská pec

Jaké pomůcky Vám schází pro realizaci volnočasových aktivit v dětském domově?

Mám všechno, nenapadá mě nic, co by mi scházelo

Jaké využíváte hmotné odměny za účast na aktivitě?

Sladkosti no jak jsem říkala, ale zase né moc, kvůli té obezitě

Účastní se děti více aktivit, když mají slíbenou hmotnou odměnu?

Mladší ano, na ty zabere vždy čokoláda, těm starším je nějaká čokoláda už nějak jedno, záleží na věku no čím mladší tím tvárnější, čím starší tím horší tvárnost u těch dětí je

Jak často využíváte při motivaci dětí odměny a tresty?

To záleží na situaci, když na nich vidím, že jsou ten den hodně znudění, tak jim za to něco slíbím, když naopak vycítím, že dneska by to šlo i bez odměny, tak to jde i bez toho. Tresty nevyužívám při motivaci, když dítě opravdu nechce, tak ho nechám, nemá smysl ho nutit, stejně by ta činnost ve finále nestála za nic.

4. Jaké metody využívají vychovatelé k přípravě dětí na život po opuštění dětského domova?

Jaký má vliv trávení volného času dítěte na život po opuštění dětského domova?

Já jako vychovatel mám za úkol to dítě vychovávat, naučit ho, jak zvládat i těžké životní situace a podle mého názoru se člověku zvládají lépe životní situace, když je dokáže nějakým způsobem kompenzovat příjemnou aktivitou. Například mně když se něco třeba v práci nedaří, tak jdu, vezmu si štětce, plátno a něco si namaluju, tím se uklidním a lépe pak vidím tu danou situaci a to přesně se snažím naučit i ty děti, aby si našly nějakou oblíbenou činnost, díky které budou zvládat svůj život. Tady bych se ale dostala asi k té problematice, že já se je to sice snažím naučit, ale když oni vyjdou z domova udělají si to podle sebe a často se nechají strhnout zpátky tou rodinou, která svoji životní situaci radši vyřeší alkoholem než třeba sportem. Což tím nechci říct, že nějaký sport, či vhodná volnočasová aktivita vyřeší těžké životní situace, ale určitě budou schopni lépe řešit situace po běhání, či kreslení než po flašce alkoholu, či drogách.

Takže si myslíte, že děti po opuštění nebudou svůj volný čas trávit plnohodnotně bez vychovatele?

No já si myslím, že když já jako vychovatel se snažím jim jít příkladem a ty děti vidí, že svůj volný čas se snažím trávit plnohodnotně a nabízím jim vhodné alternativy, tak oni i ten volný čas tráví plnohodnotně, ale za mojí pomoci. Ale většina dětí, co opustí dětský domov tak se chtějí vrátit zpět k rodině a u té rodiny už vidí, že jejich rodiče raději ve svém volném čase sáhnou po flašce alkoholu a tím pádem je velká šance, že to udělá i to dítě.

Jaké metody využíváte k přípravě dětí na život po opuštění dětského domova?

Tak tady jsme zase u té komunikace, mluvím s nimi, hodně dávám příklady ze života, snažím se jim poradit, navrhnout, diskutovat s nimi. rozhovor, mluvení o mé zkušenosti, návrh a poradím

Jaké aktivity zařazujete do programu, aby byly děti připravené na život po opuštění dětského domova?

Chodíme na společné nákupy, mluvíme o penězích, co kolik stojí, už právě při tom nákupu, nebo jim dám určitý počet peněz a nějaký recept, a děti musí nakoupit suroviny, aby jim ty peníze vyšly. Mluvím s nimi i o domácnosti, o třídění odpadu, nedávno se děti divily, že se platí i poplatky za popelnice, o energiích, děcka neměli vůbec ponětí o tom, kolik stojí třeba voda. Taky je důležité je seznámit s úřady, kde si co mají vyřídit a celkově ve městě, co kde je.

Jaké metody využíváte při rozvíjení povědomí u dětí o důležitosti volby povolání?

Komunikace, mluvení, neustálé opakování, že vzdělání je základ a snažím se jim vždy pomáhat s výběrem střední školy, a aby měli povědomí co jaké povolání dělá, aby si vybrali nějak aspoň co je bude bavit, ale většina dětí mají učňáky no, tak to moc na výběr nemají.

Jakých přednášek se děti účastní na téma volba povolání?

To mají ve škole u výchovné poradkyně

5. Jakým způsobem získáváte důvěru a hlubší emoční vztah mezi Vámi a dítětem?

Jakým způsobem si získáváte důvěru u dětí?

Co mi řeknou nepouštím dál, děti tomu říkají nepodělávám je

Jaký má vliv vztah mezi vychovatelem a dítětem na trávení volného času dítěte?

Tak když mě mají rádi, tak se mnou jsou i více ochotni spolupracovat a dělat různé činnosti, lépe se mi s nimi pracuje

Jakým způsobem s dítětem komunikujete, pokud se nechce účastnit řízených aktivit?

Snažím se je přemluvit, a popíšu jim následky, co se stane, když nebudou nic dělat, třeba tou obezitou. A když se jim nechce nic dělat delší dobu, tak seberu telefon

Jakým způsobem s dítětem komunikujete, když je deprivované?

Snažím se jim dát víc citu, pohlazení, hodně s ním komunikuji

Jak často s dítětem komunikujete individuálně?

pořád, každý den

Jakým způsobem řešíte s dítětem kázeňské problémy?

Nejdříve domluva, když nepomůže tak trest, vezmu telefon třeba zas a opět. Pokud dojde ke zlepšení, tak pochválím a povzbudím.

Jaké metody využíváte při navazování hlubšího emočního vztahů?

Už jsme zmiňovali přece výše

6. Jakým způsobem se vychovatelé průběžně vzdělávají?

Jaké máte dosažené vzdělání, abyste mohl(a) vykonávat profesi vychovatele?

Středoškolské

Jakým způsobem obnovujete vzdělání?

Hodně mluvím s kolegy, pak něco na internetu, ale já mám radši ty knížky, takže knihy, časopisy, občasníky

Jakých kurzů se musíte účastnit?

Na rozkaz zaměstnavatele, to nám vždy přikáže nadřízený

Jaké schopnosti a dovednosti musí mít vychovatel?

Pevné nervy, trpělivost, tolerance, emoce, asertivita, otevřené srdce, empatie, být splachovací, sociální inteligence

Jaké kompetence musí podle Vás mít vychovatel?

To stejné jako ty schopnosti je to hodně podobné

Co je podle Vás nejtěžší na profesi vychovatele?

Nezpůsobit křivdu, aby si žádné dítě nepřipadalo ostrčené, že s jinými dětmi zacházíme jinak, to se nesmí stát.

Rozhovor s respondentem č. 4

1. Jakým způsobem tráví děti v DM svůj VČ?

Jaké činnosti jsou u dětí nejvíce oblíbené v jejich VČ?

Tak zajisté, na prvním místě mají telefony, hlavně teda ti starší, u kluků pak ještě více počítač a playstation, kde hrají ty jejich hry, to je jako zajisté na prvním místě. Ty mladší děti, které ještě nemají telefon, mají rádi telku, rádi koukají na pohádky v televizi, ale já se snažím jim to hodně jako skrouhávat a taky chtějí pořád půjčovat telefon, aby mohli koukat na Youtube, takže Youtubko a telka vede. Jak ale říkám, to jsou jejich oblíbené věci, neříkám, že nic jiného nedělají, protože já je nenechám jen s telefonem, nebo u televize, já jim to vždy včas stopnu a když bych měl říct činnosti mimo ten telefon jakoby ty řízené činnosti, které děláme společně, tak ty menší děti mají nejradši stavebnice, lego, rádi si staví, hlavně teda kluci a já mám ve skupině jen kluky, takže víc Vám asi nepovím. No a u těch starších to je těžký už v tom pubertálním věku, tam se jim nechce dělat skoro nic, tam prostě si chodí ven na vycházky, kde já těžko se dovím, co tam dělají, nebo jako jo, ptám se jich vždy, co dělali, jak se měli, ale delší odpovědi, než že se měli dobře se většinou nedočkám.

Je pro Vás ztížení, že máte rodinné skupiny namíchané, z hlediska volby aktivity?

Asi ani není, zkrátka vymyslím aktivitu a kdyžtak ty starší děti pomáhají těm mladším, ono to ani jinak udělat nejde, ty skupiny musí být namíchané, jelikož dáváme vždy sourozence do jedné skupiny a dětský domov má fungovat podobně jako rodina, v rodině musí rodič také vymyslet aktivity pro různě staré děti, takže se s tím musíme poprat i my jako vychovatelé, aby to vždy nějak fungovalo.

Jsou dle Vás aktivity, které děti volí vhodné, z hlediska plnohodnotného trávení VČ?

No nejsou, jako to oni by nejradši seděli jen u těch mobilů, televize a co úplně nesnáším, tak když hrajou ten playstation, to na ně můžu mluvit, a to jako je jinej svět, úplně jinej svět, to ani neví, že jsem přišel do pokoje, jako to není možný.

A máte přehled, jaké hry na tom playstationu hrají?

Nejde ty děti vždy uhlídat, to není v mých silách, vždy ohlídat, co zrovna hrají, nebo na co koukají. Ale už jsem jim jednu hru sebral, to když jsem viděl, co tam dělají, samá krev, střílečka, nože, mačety, no to jsem málem vybuchl, jak jsem to viděl, jako neexistuje, to jsem jim hned sebral, takže teďka mají jen nějaké hry s autama, motorky, závody a to já mám zas rád, já sám mám doma motorku, takže to mi zas tak nevádí, že hrají, to jsem s nimi dokonce párkrát hrál taky, což se mi teda hodně hodilo, protože jsme u toho docela s klukama si popovídali, a dozvěděl jsem se o nich něco z té jiné stránky, asi při té hře zapomněli, že vlastně jsem jejich vychovatel a svěřovali se mi jako kamarádovi, a o to mi vlastně celou dobu jde, chci aby mě brali jako svého blízkého a ne jen jako vychovatele, co jim zakazuje, přikazuje.

Jakým způsobem můžete ovlivnit, co dítě bude dělat ve svém volném čase?

Tady to je těžký no, já vlastně můžu ovlivnit jen určitou část jo, protože vlastně děti mají svůj volný čas, ale jim se dost jako dělí jo, oni mají vlastně volný čas, kdy jsou na domově, což já ovlivnit můžu, tam já můžu přijít a říct hotovo, konec počítačů, telefonů a jdeme ven si zahrát já nevím co třeba vybíjenou. Pak je čas, kdy prostě jsou venku, na vycházce, mimo dětský domov, no a tam co já zmůžu, tam nezmůžu nic že jo, prostě jsou někde venku, musí se do nějaké doby vrátit, ale nevím, co dělají, tady to není vězení, abych já jako je sledoval, nebo hlídal, navíc to bych asi ani nemohl jít spát, kdybych měl každého hlídat a sledovat, to se týká i těch mobilů jako jo, nemůžu každému stát za zadkem a prostě kontrolovat co dělá na mobilu že, no ale to jsem odbočil. No takže, když je venku já nemůžu nic. Jako vždycky když pak přijdou z té vycházky, tak se jich ptám, co dělali, kde byli, s kým byli, ale jak jsem říkal, u těch starších už dětí se toho moc nedozvíte. Jediné co ještě se snažím dělat, tak vždy když odchází, jim připomenout, takové naše pravidla slušného chování, aby se nezapomněli venku chovat slušně, ale jestli se pak podle toho chovají, to já nevím že. Takže v tomto bezmoc no, jak říkám, nejsme vězení, no ale co teda mě dokáže vždy hodně znepokojit, tak když mají jít za rodičem jo, no tak to přesně vím, že se podle toho, co je učím určitě chovat nebudou, u těch rodičů to jako se vždy vrátí jak vyměnění, a to myslím k tomu horšímu, tak vidí prostě jak ty rodiče žijí a přijde jim to normální a pak s tím, co je učíme my na domově jim přijdeme otravní.

A co když děti opravdu nechtějí ty řízené činnosti dělat? Můžete je nějakým způsobem nutit?

Tak třeba já dětem hodně plánuji výlety, když někdo z těch starších dětí nechce jet, tak si musí vzít vycházku a musí být venku, nemůže sám zůstat na domově, jediné, když je někdo z vychovatelů ještě na domově, a je ochoten za něj převzít odpovědnost, ale jinak prostě musí jít ven na vycházku, no a když je sám na vycházku, místo našeho výletu, tak nad tím dítětem nemám žádnou kontrolu, venku si dělá, co chce.

Jakým způsobem můžete kontrolovat, co dítě dělá ve svém volném čase mimo dětský domov?

No nijak prostě to nejde, to fakt nejde, jako můžu mu zavolat, napsat, ale to jako když bude chtít cokoli zatajit, tak zatají že. Ale my máme prostě mezi sebou daná pravidla, podle kterých chci, aby se ty děti chovali, to se jim snažím prostě opakovat co nejčastěji, abych jim to vtloukl do hlavy a pak právě aby i když nebudu s nimi, nebudu na ně dohlížet, tak aby se tak chovali. Jo snažím se jim říkat, a ukazovat názorné příklady ze života, jak dopadají lidi, co užívají drogy, kteří chlastají alkohol, pardon, pijí alkohol, co kouří cigarety, že prostě vysedáváním v parku ničeho nedosáhnou. Jo zkrátka takové ty základy jim snažím opakovat často a právě i předtím než odchází, ať pamatují na slušné vychování. Takže se snažím, aby měli v hlavě ty pravidla a pak v tom čase, co je nemůžu kontrolovat, aby aspoň trochu věděli, co už je moc, co by neměly, protože od těch rodičů se to nedozví že, když přesně to, co já jim těm dětem říkám, ať nedělají, tak přesně to ty rodiče dělají.

V čem vidíte největší problém, co se týká plnohodnotného trávení VČ?

No tak já těch problémů vidím hned několik, v první řadě to jsou ty rodiče, jako nevím, jestli už vám to tu někdo řekl, ale rodiče nám ty děti prostě kazí, dítě se vrátí od rodiče a je jak vyměněné jo to prostě je hrozný. To, co já děti učím ty naše pravidla a základy, tak ty rodiče dělají přesný opak jo, a to dítě co že jo, rodiče vidí jako toho nejlepšího, takže dělá to, co ten rodič, no a když vidí, že rodič kouří pije, tak pak to dělá taky že, protože to dělá i maminka. Takže první problém rodiče. Další problém hodně aktuální v dnešní době, telefony, jo nejde uhlídat, co tam ty děti sledují, prostě tam je to samá střílečka, vražda jako to nechci aby děti sledovali, no ale to neuhlídám, takže vím, že i tohle je ovlivňuje a nejen že je to ovlivňuje ale celkově že jo, není zdravé aby dítě koukalo celý den do telefonu, kazí jim to oči a celkově

zdraví prostě, nehýbou se pak tloustnou, ty telefony jako to vidím jako velký problém dnešní společnosti, asi se budu opakovat, ale my když jsme byli malé děcka, tak jsme běhali venku, neustále na hřišti, po stromech v lese jsme lezli jo prostě pořád venku, když mi máma zakázala jít ven tak jako to byl největší trest, teď jim zakážu jít ven a těm dětem to nevadí, to je daleko větší trest, že jim zakážu telefon že, což je strašné opravdu. A já pak ten problém vidím i jako ale to se týká přímo domova teda a to že ty rodinné skupiny máme namíchané a kolikrát je fakt těžké vymyslet aktivitu, kterou budou chtít dělat všechny děti, nebo i výlet, je těžké vymyslet, jaký výlet se bude líbit 15ti letému dítěti a i třeba 6 ti letému, ale zase vím, že tohle se nedá moc řešit, ty rodinné skupiny budou namíchané vždy, jelikož dáváme sourozence dohromady, aby byli v jedné rodinné skupině spolu, což je logické, když už nemají u sebe rodiče, tak alespoň toho sourozence.

Jaké činnosti jsou u dětí naopak nejméně oblíbené?

Tak asi jako každé dítě, nemají rádi povinnosti, což taky vlastně spadá do volného času, ve svém volném čase musíte taky splnit ty povinnosti, které se netýkají volného času, jako právě obsluhu domácnosti, věci do školy, příprava, úkoly. Pak nemají rádi ty věci do té domácnosti, to využívám právě i jako trest, když zlobí, přidám jim službu třeba na nádobí, nebo musí umýt koupelny, či chodbu.

Jakým způsobem ovlivňuje užívání digitálních technologií plnohodnotné trávení VČ?

Je to úplně pohltí jak jsem už říkal, prostě oni jsou mimo sebe, mimo realitu, prostě nevnímají, sice je to zabaví, to dítě nezlobí, když má ten telefon, nebo počítač, no ale co by z nich vyrostlo jako, když bych je nechal celý den hledět do telefonu, to jako neexistuje, ale kdyby mohli, tak u toho klidně celý ten den sedí. Takže to je jeden z největších problémů ty telefony, to jim bere hodně volného času, který my jako malé děti jsme trávili venku, běhali jsme, trávili ho s kamarády, tak oni raději prostě koukají do toho telefonu a koukají na Youtubery a hrají ty pošahané hry.

A myslíte si, že je reálné v dnešním světě udržet děti mimo moderní technologie?

To by jsme je museli zavřít do klece, to jako nejde už bohužel jsme v takovém stádiu, že bez technologií a internetu se dnes neobejde nic, jako teď nedávno jsem byl s jedním chlapcem

z domova v bance mu založit účet bankovní no a kdyby neměl telefon, tak mu to ani neudělají jo, takže to zkrátka nejde, ale jako jak říkám já jim to vždy skrouhnu, prostě je vytáhnu na zahradu, jako neexistuje celý den na telefonu nebo u počítače.

Jaké digitální technologie mají děti k dispozici v DM?

Většina už mají telefon, na a ten si šetří peníze, nebo rodiče mu nějakou záhadou nějaký koupí, a to pak pro ně jsou rodiče hnedka nejlepšími lidmi na světě že, jakmile mu dají telefon. To stejné s počítačem, to si děcka taky buď našetří, nebo od rodičů a pak mají televizi na domově no společnou a rádio ale to nikoho nezajímá.

Jakým způsobem můžete ovlivnit obsah, který dítě sleduje na digitálních technologiích?

Nelze, to bych mu musel lozit do jeho soukromí a mě také nikdo neleze do telefonu a ani bych to nechtěl, snažím se i těm děčkám dát trochu soukromí. Takže já jim jako do telefonu nelezu, takže obsah jim neovlivním. Jen když třeba na společné televizi koukají na něco nevhodného, tak jim to zakážu, nebo když zrovna přijdu do pokoje a vidím, že koukají nebo hrají nějaké ty střílečky, tak jim to vypnu, ale prostě nevím, na co koukají, když já tam nejsem.

Slyšel jste někdy o nebezpečných výzvách, které kolují po internetu?

To asi neslyšel, vím, že třeba internet nebo ty sociální sítě dítě ovlivní nebo spíš pohltí natolik, že jim pak právě to násilí a střílení přijde normální a pak jsou slyšet ve zprávách třeba útoky na učitele, ale o výzvách jsem neslyšel.

2. Jakým způsobem ovlivňují vychovatelé volný čas dítěte v DM?

Jaké aktivity si pro děti připravujete pravidelně a nejčastěji?

Já s děčkama nejradši chodím na výlety, mají rádi taky když chodíme na bazén a ty menší kluky rád беру za svýma známýma, jak jsem už říkal mám totiž rád motorky a auta, ve svém volném čase se tomu hodně věnuji, jezdím na motorce a ty malé kluky to baví taky. Takže sem tam je vezmu ke kamarádovi do dílny, kam se projdeme a spojíme to s takovou menší prohlídkou, vždycky vidí nějaké nové motorky a jsou z toho nadšení.

Jakých aktivit se musí děti povinně účastnit?

To, co nařídí škola, my bychom se měli řídit dle Plánu kulturně sportovních akcí, pak dle Minimálního preventivního programu a dle ročního plánu výchovně vzdělávací činnosti. Těchto programů bych se měl držet, ne všechno z nich spadá do volného času, ale některé aktivity do toho volného času přesahují. Jako snažím se toho držet, ale spíš se řídím podle svých zkušeností.

Jakým způsobem (metodou) děti motivujete, aby se účastnily připravených aktivit?

Ty mladší děti není tolik potřeba motivovat, ty zaujme skoro vše, ti mají radost z každé aktivity, když se jim někdo věnuje, u těch starších je to těžší, tam je musím prostě víc přemlouvat, když je to aktivita na domově a nechcou ji dělat, tak je nechám, stejně nemá cenu je vyloženě nutit, aby semnou něco hráli, kdy nechcou, protože se pak u toho tváří kysele a ve finále jim ta aktivita nic nedá, jelikož k tomu mají prostě odpor a když je to třeba nějaký výlet a ty starší děti nechcou semnou jít, tak se musím domluvit s jiným vychovatelem, který zůstává na domově, jestli za ně převezme zodpovědnost a pohlídá je, když je ochotný, tak můžou zůstat na domově, ale když tam třeba zrovna nikdo není, tak prostě musí jít buď na vycházku někam ven, nebo musí jít s námi.

Jaké formy trestů či odměn využíváte, když mají děti kázeňské problémy, netráví svůj čas plnohodnotně a nechtějí se účastnit aktivit?

Odměnu nejvíce používám pochvalu, na těch dětech jde vidět, že mají radost, když se jim něco povede a když je někdo chválí, vlastně to má rád každý člověk že, když je někdo pochválen, pak u těch mladších hodně zabírají sladkosti, prostě nějaký gumový bonbonek, nebo malá čokoládka. Tresty využívám hodně to sebrání telefonu anebo zkracuju večerku, co je hodně štvete je, když jim třeba dám navíc to umývání nádobí, nebo jinou práci navíc na domově. Minule kluci zlobili, tak šli sbírat odpadky okolo domova na zahradu a prostě po okolí. Ty tresty jsou taky hodně individuální, protože každému vadí jiný trest, takže vždy zvolím trest na základě toho, co provedli a na základě toho, co jim nejvíce vadí, třeba jeden chlapec nesnáší vytírat podlahy, takže když zlobí hodně, tak mu přikážu vytřít chodbu a podobně.

Kde získáváte inspiraci při plánování aktivit pro děti?

Hodně z vlastních zkušeností a od kolegů, povídáme si, kde s dětma byli, co dělali a jak se to dětem líbilo, podle toho se řídím hodně. Pak mě ovlivňuje taky počasí že, když je hnusně tak jdeme třeba do tělocvičny a když je hezky tak se snažím být v létě a na jaře s dětma na zahradě, kde se snažíme o pěstování různé zeleniny, bylinek. S mladšíma klukama chodíme hodně do tělocvičny, protože ti potřebují hodně se vyběhat, vybit energii a mají rádi vybíjenou, tak hrajeme vybíjenou, to s nimi hraju i já, pak je to baví ještě víc, když se zapojím do aktivity s nimi.

Jaké metody využíváte, abyste předcházeli(a) nevhodnému trávení volného času a rozvoji sociálně patologických jevů?

To bych se asi vrátil k těm našim pravidlům, hodně spolu mluvíme a já jim připomínám ty naše pravidla, mezi které patří to slušné chování, zákaz cigaret, alkoholu, následky drog, sprostá slova, takové ty základy. Hodně s klukama komunikuju, a říkám jim ty následky těch návykových látek, aby věděli, že to není určitě vhodná zábava, že to má na ně devastující následky. Takže komunikace a varování před následky.

Jakým způsobem získáváte zpětnou vazbu od dětí na řízené aktivity?

To se jich vždy ptám a už ze zkušeností tak nějak vím, co děti baví a co ne a když to je nějaká nová aktivita, tak se jich ihned po aktivitě zeptám, co se jim líbilo, ale taky to poznám podle jejich výrazů už v průběhu aktivity a na zbytek se doptám, kolikrát jsem i využil takovou anonymnější metodu, že jsme si pak společně sedli a děti zavřeli oči a ukázaly na ruce od jedničky do pětky vlastně na prstech, jak moc se jim aktivita líbila, ale z toho se moc nedozvím ty detaily, takže se raději ptám.

Jakým způsobem získáváte povědomí o oblíbených/neoblíbených aktivitách u dětí?

Tak zase zeptám se, mluvíme spolu a vidím v průběhu

3. Jaké prostředky využívají vychovatelé k plnohodnotnému trávení volného času dětí z dětského domova?

Jaké pomůcky máte k dispozici v dětském domově?

Sportovní, výtvarné, pak vím že máme i věci na keramiku i tu pec, pak saunu, ale hodně hlavně toho sportovního, míče, pálky, pro kluky máme i boxovací rukavice a pytel, což mi přijde super, že se můžou takto vybit, to užívají občas ti starší kluci. Pak máme i věci na zahradu, jako lopaty, rýče, motyky, to využívám hodně já, protože mám klíče od zahrady a ve svém volném čase taky jezdím na zahrádku si pěstovat různé bylinky a zeleninu, tak se to snažím naučit i ty děti, ne všechny to ale baví že, ale to je se vším.

Jaké pomůcky nejčastěji využíváte?

Já mám klíče od té zahrady a já s děckama hodně chodím ven na tu zahradu, kde se v létě a na jaře učíme starat o půdu, ryjeme záhony, pěstujeme zeleninu, snažím se je vést k zahradničení, aby alespoň něco na zahradě uměli udělat.

Jaké pomůcky Vám schází pro realizaci volnočasových aktivit v dětském domově?

Já mám hodně rád motorky, auta, motokáry, takže pro mě by bylo nejideálnější mít vlastní dráhu na motokáry na domově, což je ale asi nereálné.

Jaké využíváte hmotné odměny za účast na aktivitě?

Sladkosti asi nejvíc

Účastní se děti více aktivit, když mají slíbenou hmotnou odměnu?

Ano sladkosti jsou velká motivace, máme tu jednu holku, která umí dělat palačinky, a ta nám jako odměnu za nějakou sportovní aktivitu dělá právě palačinky

Jak často využíváte při motivaci dětí odměny a tresty?

Docela často, já mám taky rád, když za odvedenou práci dostanu odměnu a nevidím nic špatného dát dětem malou sladkost. A tresty využívám spíš u těch kázeňských problémů, nebudu trestat někoho, jen když se mu nechce jít hrát vybijená například.

4. Jaké metody využívají vychovatelé k přípravě dětí na život po opuštění dětského domova?

Jaký má vliv trávení volného času dítěte na život po opuštění dětského domova?

Za mě teda velký, protože já když jsem byl malý kluk, tak můj táta jezdil na motorce a mě se to hrozně líbilo, kdykoliv něco tátu naštvalo, nebo měl volnou chvíli, tak sedl na motorku a odjel se projet, nebo vzal mě a jeli jsme společně na výlet no a já to po něm převzal. Motorcky jsem si fakt oblíbil a teď ve svém čase taky rád jezdím na motorce a vyplňuji tím svůj volný čas a přesně tohle se snažím dosáhnout i u těch dětí, aby každý měl to svoje, to něco, co mu pomůže se zabavit a vyplnit ten volný čas. Nedovedu si představit, že bych neměl motorku a místo výletů a projíždění se na motorce bych seděl doma. Já jsem to hodně přirovnal k té motorce, ale zkrátka chci vychovat ty děti tak, aby každý měl svůj koníček, kterým vyplní ten volný čas a bude se mu věnovat i sám od sebe, ne jen že to po něm chci já, nebo jiný z vychovatelů, protože jakmile najde něco, co ho baví, tak pak nebude mít potřebu vysedávat támhle někde na lavce a chlastat, pardon, pít alkohol.

Jaké metody využíváte k přípravě dětí na život po opuštění dětského domova?

Tak třeba podle mě i ta práce na zahrádce je učí novým věcem, které by se jim mohli hodit v životě, i ty opravy a práce na motorkách, spoustu těch menších kluků už mi řeklo, že by chtěli jednou být mechanici, opraváři, což si myslím, že by pro ty kluky nebylo vůbec špatné. Pak taky spolu někdy vaříme, ale spíš ty lehké recepty, já na to vaření moc nejsem, ale chodíme spolu do obchodu na nákup, pak se musí starat o tu domácnost, aby uměli si uklidit, no něco uvařit. Snažím se je taky brát vždy sebou, když jdu vyřizovat nějaké důležité věci třeba na úřad, tak aby věděli, co se kde vyřizuje, nebo třeba i na poštu, aby věděli, jak si vyzvednout balíček, nebo ho poslat. Taky když jdeme k doktorovi, tak se snažím, aby věděli co vše musí mít.

Jaké aktivity zařazujete do programu, aby byly děti připravené na život po opuštění dětského domova?

Beru je k těm důležitým věcem děláme je spolu, na to jsem vlastně odpověděl při předchozí otázce.

Jaké metody využíváte při rozvíjení povědomí u dětí o důležitosti volby povolání?

Snažím se je donutit a vysvětlit jim, aspoň aby měli ten učňák a výuční list ale taky se to někdy nepodaří a děcka odejdou bez vzdělání ve chvíli kdy mají 18, což je docela na prd, ale ne vždy se to prostě podaří to dítě nasměrovat tím dobrým směrem, protože vidí, že rodič je na

pracáku, pobírá dávky, nepracuje a žije si život s cigaretou a alkoholem a ty děti to pak dělají taky, no to je prostě realita těchto dětí. Ale jako snažím se no aby i měli povědomí, co je hrubá a čistá mzda, aby nebyli úplně mimo v těchto věcech.

Jakých přednášek se děti účastní na téma volba povolání?

To mají asi ve škole nějaké ty přednášky.

5. Jakým způsobem získáváte důvěru a hlubší emoční vztah mezi Vámi a dítětem?

Jakým způsobem si získáváte důvěru u dětí?

Snažím se být k nim fér, nelhat jim, vše řešit na rovinu. A asi tolik věci nehrotím, já se snažím být fakt spíš jejich kamarád.

Jaký má vliv vztah mezi vychovatelem a dítětem na trávení volného času dítěte?

Ta třeba já klukům vždy říkám, že když se dostanou do nějakého problému, tak ať se nebojí mi zavolat, říct mi to, že to raději vyřešíme spolu v klidu, než abych se to dostalo pak někam třeba až k policii, kde už jim nebudu moci pomoci. Abychom si v případě krize mohli zavolat a třeba v případě nějaké krize si vzpomene na nějaký postup co jsme spolu řešili.

Jakým způsobem s dítětem komunikujete, pokud se nechce účastnit řízených aktivit?

Nehrotím to, pokud se mu zrovna ten den nechce, tak se mu bude chtít jiný den, pokud bych ho nutil, tak mu to ještě více zhnusím a nebude chtít dělat už vůbec nic

Jakým způsobem s dítětem komunikujete, když je deprivované?

Jako s ostatními ale třeba dávám tomu víc času, netlačím na něj.

Jak často s dítětem komunikujete individuálně?

Pořád spolu mluvíme někdy děti chtějí mít soukromí a u rozhovoru potřebuje, mít víc klidu, tak si ho zavolám do vychovatelny.

Jakým způsobem řešíte s dítětem kázeňské problémy?

Domluvou nejvíc domluvou, fakt se snažím to nejvíce vyřešit klidnou domluvou.

Jaké metody využíváte při navazování hlubšího emočního vztahu?

To musí přijít samo, s někým si sednete víc a pro někoho jste autorita, a tak se vám nesevěří, ale jak říkám já se snažím být pro ně kamarád, zahraju si s nimi i sem tam nějakou tu hru, což se mi osvědčilo, že ten náš vztah tak trochu prohloubilo.

6. Jakým způsobem se vychovatelé průběžně vzdělávají?

Jaké máte dosažené vzdělání, abyste mohl(a) vykonávat profesi vychovatele?

Já mám vysokou školu

Jakým způsobem obnovujete vzdělání?

Čtu si, dohledávám informace, komunikuji s kolegy, chodím na povinné vzdělávání

Jakých kurzů se musíte účastnit?

Ty od zaměstnavatele poslední kurz se týkal bezpečnosti,

Jaké schopnosti a dovednosti musí mít vychovatel?

Empatie, trpělivost, nadhled,

Jaké kompetence musí podle Vás mít vychovatel?

Dodržet slovo, nebýt falešný, nebonzovat, jak říkají děti a nepodělavat, taky jejich oblíbený výraz.

Co je podle Vás nejtěžší na profesi vychovatele?

Tady je vše lehké na všem se dohodneme, ono to nějak vždycky jde.

Rozhovor s respondentem č. 5

1. Jakým způsobem tráví děti v DM svůj VČ?

Jaké činnosti jsou u dětí nejvíce oblíbené v jejich VČ?

No tak hodně záleží na věku, ty mladší děti nemají problém skoro s žádnou aktivitou, ty zaujme skoro všechno a není ani tak těžké je namotivovat, horší je to se staršími dětmi, ty zas nezaujme už skoro nic a radši koukají na televizi nebo do telefonu na to YouTube.

Jsou dle Vás aktivity, které děti volí vhodné, z hlediska plnohodnotného trávení VČ?

Dle mého názoru nevolí vhodné aktivity, pokud za nimi já sama nepřijdu a neřeknu jim pojďte, jdeme ven hrát nějakou hru, nebo něco vyrábět, tak oni sami to nezačnou dělat. Jak jsem už říkala, kdykoliv mají volnou chvíli, tak si vezmou telefon a koukají do něj.

Jakým způsobem můžete ovlivnit, co dítě bude dělat ve svém volném čase?

Tak když jsem na domově tak to do jisté míry ovlivnit můžu, jelikož si pro ně snažím připravovat vhodné aktivity, druhý úkol je, děti přesvědčit, aby semnou tu činnost chtěli dělat, protože vyloženě nutit je nechci, jelikož by to stejně nemělo smysl, protože když je budu nutit do činnosti, která je nebaví, tak budou znudění a celkově to bude postrádat smysl. Ale když mají náladu, tak společně vybereme nějakou aktivitu, která se jim líbí. Takže se vždy snažím děti svolat a společně vybíráme zábavnou aktivitu, na kterou mají náladu a tím už je vlastně ovlivňuji, jelikož je u toho vybírání vhodně směřuji, aby nevymýšleli nějaké vyloženě kraviny. Problém je ten, že nejsem s nimi každý den, takže je ovlivňuji a směřuji vlastně jen občas a tam je pak důležité, aby i moji kolegové je směřovali dobrým směrem, je důležité, abychom s kolegy v tomto táhly za jeden provaz a snažili se děti dobře vychovávat. Jedna věc je, když jsem s dětmi a můžu je jak jsem již říkala směřovat a druhá stránka je děti vychovat tak, aby byli schopni si zvolit vhodnou volnočasovou aktivitu i sami, když zrovna s nimi nebude vychovatel.

Jakým způsobem můžete kontrolovat, co dítě dělá ve svém volném čase mimo dětský domov?

No tak to úplně kontrolovat nemůžu, já nemůžu pořád jen běhat a kontrolovat každé dítě, co právě dělá, navíc jak jsem říkala, nejsem na domově pořád a moje úlohy výchovy si dělím se svými kolegy a je důležité, abychom v tomto táhli za jedno.

V čem vidíte největší problém, co se týká plnohodnotného trávení VČ?

No těch problémů je podle mě víc, první problém je určitě dnešní doba a telefony, děti opravdu na tom telefonu tráví hodně času, sledují tam různé lidi, se kterými se pak chtějí ztotožnit, ale ne vždy je to pro děti dobrý vzor. Pak taky dítě musí vědět jak se zabavit, co možná nejlépe. Když se dítě nudí, nemá co dělat, neví, co má dělat, tak svůj čas začne vyplňovat a většinou právě špatně. Což my vychovatelé se snažíme v domově dělat, korigovat je a nabízet jim volnočasové aktivity a hlavně jít jim i příkladem, nepít před nimi nekouřit a dělat ve svém volném čase také aktivity, které jsou přínosné, problém nastává, když si děti vezmou na víkend rodiče, kde ty děti vidí, pravý opak toho, čeho je učíme.“

Jaké činnosti jsou u dětí naopak nejméně oblíbené?

No děti mají komentáře vždy skoro ke každé činnosti, nic se jim zpočátku nechce, důležité je zůstat v pozitivní náladě a správně je namotivovat. Ale jako každé dítě nemají rádi povinnosti co se týkají úklidu a domácích prací a taky nesnáší až moc logické a těžké úkoly, jelikož je pro ně těžké je pochopit.

Jakým způsobem ovlivňuje užívání digitálních technologií plnohodnotné trávení VČ?

Tak to už jsem vlastně říkala, já, když jim nenabídnu nějakou aktivitu, tak oni by u toho telefonu seděly klidně celý den, takže si kazí oči, tím, jak rostou, tak se potřebují hýbat a sezením u telefonu nebo u televize se nijak nehýbou a hodně dětí může taky přibírat na váze že. Navíc prostě ty věci, co tam sledují se týkají pořád nějakých střileček nebo nějakých hororů a podle mě není dobré, aby dítě sledovalo, jak se někde střílí, podřezávají si krky, pak jim to přijde normální i v reálném světě a vzbuzuje to v nich agresi.

Slyšela jste například o challengích, které kolejí po internetu?

Ted' přesně nevím, co znamená challengích

Ano, pardon, challenge je nějaká výzva, kterou si lidé mezi sebou posílají a musí plnit různé úkoly

Já tomu úplně nerozumím, ale četla jsem někde, o challengi, jakvy říkáte, že lidé se nějak museli škrtit co nejdéle a vyhrál ten, co to vydržel nejdéle a nějaké dítě dokonce omdlelo, či umřelo ted' přesně nevím a přesně tohle je ten problém, k takovým věcem by se dítě vůbec nemělo dostat.

A myslíte si, že je reálné v dnešním světě udržet děti mimo moderní technologie?

To asi není, jelikož v dnešním světě je nutné, aby dítě mělo telefon, nebo počítat už kvůli škole, ale je důležité jim to kontrolovat, co tam sledují, což u dítěte v dětském domově může být problém, jelikož každé dítě neuhlídáme natolik, jako když třeba v běžné rodině mají dítě jedno, nebo dvě, mohou si tam dát ty rodičovské zámky a více dětem hlídat telefony, ale my v domově tohle prostě neuhlídáme natolik.

Jaké digitální technologie mají děti k dispozici v DM?

Televizi, telefony, rádio, které teda nepoužívají už skoro vůbec to už asi není v módě a mají počítače někteří.

Jakým způsobem můžete ovlivnit obsah, který dítě sleduje na digitálních technologiích?

Tak na televizi, co je na domově jim to můžu zakázat, protože je ve společných prostorách, ale to, co děti sledují na pokojích na telefonech to uhlídat nemůžu, jak jsem už říkala není v mých silách lítat po domově a hlídat co sleduje každé dítě. Navíc já ani neumím dát nějaký rodičovský zámek nebo tak něco to by musel asi nějaký můj kolega udělat.

2. Jakým způsobem ovlivňují vychovatelé volný čas dítěte v DM?

Jaké aktivity si pro děti připravujete pravidelně a nejčastěji?

Často volíme procházky, pobyt venku a co děti milují, tak je vybíjená, tu dokážou hrát i klidně dvě hodiny, takže když je nouze, tak vždy vybíjená zabere. Anebo mají rádi, když si můžou něco vyrobit z keramiky, máme na domově pec, takže to je baví, že si něco vyrobí a pak si to vystavují na pokojích třeba nějaké ozdoby, nebo třeba hrníčky, talíře.

Jakých aktivit se musí děti povinně účastnit?

No to jsou spíš ty besídky, co se týkají Vánoc, pak ty delší pobyty, jako je třeba vodák, tak to je povinné, jelikož na domově nemůžou zůstat sami, takže jediné, když dítě nechce jet, tak musí k rodičům na tu délku toho pobytu.

Jakým způsobem (metodou) děti motivujete, aby se účastnily připravených aktivit?

Já už si přišla na to, právě jak jsem říkala už, za ty roky mám ozkoušené, že funguje dobrá nálada, nenechat se otrávit jejich komentáři, stále zůstat pozitivní a vysvětlit jim, co je cílem té aktivity, nalákat je vlastně na to, že když to splní, tak že z toho něco budou mít. Třeba u té keramiky vidí, že z toho budou mít výrobek, takže to chtějí dělat, pak u té vybíjené, nebo u sportovních aktivit, se jim snažím vysvětlit, že když se nebudou hýbat, tak nebudou zdraví a že můžou přibírat na váze a u holek tato motivace docela funguje, že právě mají vzory z těch internetů tam ty jejich modelky, tak jim vždy řeknu, že určitě ta jejich modelka taky něco dělá a sportuje a neváli se jen u telefonu a proto má takovou postavu (smích)

Jaké formy trestů či odměn využíváte, když mají děti kázeňské problémy, netráví svůj čas plnohodnotně a nechtějí se účastnit aktivit?

Mladším dětem zkrátím večerku, nebo funguje jako trest právě odebrání telefonu, nebo jim přidám nějaký úkol v domácnosti a jako odměna může být prodloužení večerky, odměna je i to co jsem zmiňovala, ten výrobek z té keramiky a taky sladkosti no, ty fungují vždy dobře.

Kde získáváte inspiraci při plánování aktivit pro děti?

Hodně se bavím s kolegy o tom, co děti bavilo a pak na internetu.

Jaké metody využíváte, abyste předcházeli(a) nevhodnému trávení volného času a rozvoji sociálně patologických jevů?

Snažím se dětem hodně povídat následky a reálné příběhy lidí, kteří nedopadli dobře a taky jsme jim pouštěla i dokumenty na tohle téma, aby viděli ty následky, že drogy, alkohol a tyhle podobné věci nejsou pro život dobré a lidé nedopadnou nikdy dobře.

Jakým způsobem získáváte zpětnou vazbu od dětí na řízené aktivity?

Hnedka po aktivitě se vždy bavíme, co se jim líbilo a co nelíbilo, ale opravdu až na konci, protože komentáře a brblání na začátku mají prostě vždy (smích)

Jakým způsobem získáváte povědomí o oblíbených/neoblíbených aktivitách u dětí?

No bavím se s nimi snažím se celkově s dětmi hodně komunikovat.

3. Jaké prostředky využívají vychovatelé k plnohodnotnému trávení volného času dětí z dětského domova?

Jaké pomůcky máte k dispozici v dětském domově?

Tak toho máme hodně, veškeré míče, na výtvarku všechno potřebné, ty věci na tu keramiku, saunu máme, opravdu hodně toho je.

Jaké pomůcky nejčastěji využíváte?

Hodně ty balony na tu jejich vybíjenou a pak hodně ty věci na tu keramiku, to je baví.

Jaké pomůcky Vám schází pro realizaci volnočasových aktivit v dětském domově?

Asi nic je tam toho dost.

Jaké využíváte hmotné odměny za účast na aktivitě?

Ty sladkosti no.

Účastní se děti více aktivit, když mají slíbenou hmotnou odměnu?

Jo ty mladší děti rozhodně.

Jak často využíváte při motivaci dětí odměny a tresty?

Ty sladkosti se snažím omezovat, aby se pořád jen necpali sladkým, ale kromě hmotné odměny se snažím je chválit a povzbuzovat, a to dělám po každé činnosti, vždy se snažím děti za cokoli pochválit.

4. Jaké metody využívají vychovatelé k přípravě dětí na život po opuštění dětského domova?

Jaký má vliv trávení volného času dítěte na život po opuštění dětského domova?

Tak jak jsem říkala, když se dítě nudí vymýšlí kraviny a ten čas vyplňuje nevhodně, my je musíme naučit, jak ten čas trávit dobře, aby prostě potom jen nechodili z práce do práce a zbytek volného času jen nekoukali na televizi nebo v horších případech nepili alkohol nebo se netoulali někde v parku.

Takže si myslíte, že je důležité, jak dítě tráví svůj volný čas a zaměřujete se na tohle?

Tak určitě je to důležité, já si nedovedu představit, že bych ve svém volném čase neměla co dělat.

Myslíte si, že trávení volného času jim v pozdějším životě může pomoci i při celkovém zvládnutí životních situací?

To si myslím že teda rozhodně, mě hodně pomáhá, když si můžu přečíst nějakou knížku a je důležité, aby si každý člověk našel něco, co ho bude bavit a naplňovat.

Jaké metody využíváte k přípravě dětí na život po opuštění dětského domova?

Chodíme na nákupy, mluvíme o penězích, co kolik stojí, mluvíme o lékařích, kam si zajít a podobně. Dál pak o úřadech, co se kde vyřizuje a mluvíme o povoláních, kdo co dělá a tak. Takže s nimi mluvím a ty věci co se týkají domácnosti, ty si dělají na domově sami, mají služby na nádobí, uklízí si pokoj, perou si pak i prádlo a společně i vaříme.

Jaké aktivity zařazujete do programu, aby byly děti připravené na život po opuštění dětského domova?

No ten nákup, vaření, úklid, a dělala jsem s nimi i různé hry na třeba složení jídelníčku, nákupu, rozdělení peněz na týden.

Jaké metody využíváte při rozvíjení povědomí u dětí o důležitosti volby povolání?

Mluvím s nimi, ptám se jich, co by jednou chtěli dělat, jestli je baví škola, do které chodí, teda u těch starších, co už chodí na tu střední školu.

Jakých přednášek se děti účastní na téma volba povolání?

To mají ve školách.

5. Jakým způsobem získáváte důvěru a hlubší emoční vztah mezi Vámi a dítětem?

Jakým způsobem si získáváte důvěru u dětí?

Nesmím je zklamat, to, co si řekneme spolu, to zůstane mezi námi a musím dodržovat co jim slíbím, když jim něco slíbím a nedodržím, tak bývají naštvaní a zklamaní, takže neslibuji nic, co nemůžu splnit.

Jaký má vliv vztah mezi vychovatelem a dítětem na trávení volného času dítěte?

Musí mít semnou dobrý vztah, aby semnou měli zájem trávit ten čas a dělat ty aktivity, co jim naplánuju

Jakým způsobem s dítětem komunikujete, pokud se nechce účastnit řízených aktivit?

Jak jsem říkala pozitivní nálada, dobrá motivace a vysvětlení záměru aktivity.

Jakým způsobem s dítětem komunikujete, když je deprivované?

Opatrně, citlivě, aby ze mě cítilo důvěru, že mi může cokoliv říct.

Jak často s dítětem komunikujete individuálně?

Každý den, hodně s dětmi mluvím, ptám se jich, jak se mají, co zažily ve škole, v průběhu dne.

Jakým způsobem řešíte s dítětem kázeňské problémy?

Domluvou, komunikace je základ, pokud nepomůže, tak nějaký ten trest, zkrácená večerka, vezmu telefon, domácí práce navíc.

Jaké metody využíváte při navazování hlubšího emočního vztahů?

Důvěra základ, co mi řeknou nepovím dál a snažím se plnit co slíbím, což mě naučil kolega, všimla jsem si, že má s dětmi hezký vztah, tak jsem se ho ptala jednou u oběda, jak to dělá a řekl přesně, co po něm teď opakuji já, zkrátka plním co slíbím a věci co mi říkají si nechávám pouze pro sebe.

6. Jakým způsobem se vychovatelé průběžně vzdělávají?

Vedení nám nabízí kurzy a semináře různé

Jaké máte dosažené vzdělání, abyste mohl(a) vykonávat profesi vychovatele?

Pedagogické magisterské vzdělání.

Jakým způsobem obnovujete vzdělání?

Těmi kurzy, kterých se účastním

Jakých kurzů se musíte účastnit?

Těch, kterých řekne vedení

Jaké například?

Ted' se omlouvám, ale nevzpomenu si

Jaké schopnosti a dovednosti musí mít vychovatel?

Trpělivý, spravedlivý, nesmí na sobě dát vidět špatnou náladu, jelikož to ty děti hodně ovlivňuje, což je na tom asi to nejtěžší.

Jaké kompetence musí podle Vás mít vychovatel?

Musí být komunikativní, jak jsem už říkala spravedlivý, trpělivý, aktivní, kreativní no je toho opravdu dost není to jednoduchá profese

Co je podle Vás nejtěžší na profesi vychovatele?

Asi to, že si nesmím připouštět, jak je život nespravedlivý, že ty děti to mají těžší, než my ostatní, co jsme měli rodinu a taky umět oddělovat svůj osobní život, často jsem tak vyfluslá, že nemám náladu se vídat už s nikým dalším.

Rozhovor s respondentem č. 6

1. Jakým způsobem tráví děti v DM svůj VČ?

Jaké činnosti jsou u dětí nejméně oblíbené v jejich VČ?

Mě přijde, že žádné, zajímají je jen telefony a hry na počítači.

Jsou dle Vás aktivity, které děti volí vhodné, z hlediska plnohodnotného trávení VČ?

Tak jestli podle Vás jsou telefony vhodné, tak jo, podle mě teda ne.

Jakým způsobem můžete ovlivnit, co dítě bude dělat ve svém volném čase?

Já už to docela vzdávám, já jsem se snažila neustále něco vymýšlet, ale je to nezajímá, takže když nechcú tak já je nechávám, ten, kdo chce tak s nimi třeba něco vyrábíme, anebo jediné, co je ještě zaujme je vybíjená.

A co když děti opravdu nechtějí ty řízené činnosti dělat? Můžete je nějakým způsobem nutit?

Já je nenutím, když nechcú, tak nechcú, já nikoho nutit nebudu.

Jakým způsobem můžete kontrolovat, co dítě dělá ve svém volném čase mimo dětský domov?

Vlastně nijak, já jim můžu neustále do hlavy tlouct, ať nekouří, nevysedávají na lavičkách, ať se raději jdou projít někam do přírody, ale to je zbytečné, stejně si ty cigarety koupí a na těch lavičkách vysedávají, já už nevím, jak jim to vysvětlit.

V čem vidíte největší problém, co se týká plnohodnotného trávení VČ?

Ve všem, děti v dnešní době nic nebaví, nic je nezajímá, jenom telefony.

Jaké činnosti jsou u dětí naopak nejméně oblíbené?

Mě přijde, že je nebaví nic.

Jakým způsobem ovlivňuje užívání digitálních technologií plnohodnotné trávení VČ?

Jak říkám, je to jejich celý svět, to je snad to jediný, co je baví, věčně to mají v rukách a koukají do toho.

A myslíte si, že je reálné v dnešním světě udržet děti mimo moderní technologie?

Ne, děti ten telefon dostanou od rodiče, klidně už v sedmi letech, a to já neovlivním, já jim ho úplně vzít nemůžu.

Jaké digitální technologie mají děti k dispozici v DM?

Počítače mají, telefony, televizi, my máme kopírku a tiskárnu.

Jakým způsobem můžete ovlivnit obsah, který dítě sleduje na digitálních technologiích?

Nemůžu, já jim pořád opakuji, ať nekoukají na ty horory a tyhle podobné strašidelné věci a stejně na to koukají, to nemá cenu stejně se budou za rohem, kde je já nevidím koukat na to, na co chtějí.

2. Jakým způsobem ovlivňují vychovatelé volný čas dítěte v DM?

Jaké aktivity si pro děti připravujete pravidelně a nejčastěji?

Já nejradši s dětmi něco vyrábím, vždy něco tematického, ale to zaujme jen vždy ty menší děti, ty starší to nezajímá, ty nezajímá nic jen ten mobil.

Jakých aktivit se musí děti povinně účastnit?

Já je do ničeho nenutím, jen máme nějaké besídky, tak to mají povinné, ale jinak nic.

Jakým způsobem (metodou) děti motivujete, aby se účastnily připravených aktivit?

Nejllepší motivace je pro děti, když jim něco slíbím, třeba nějakou sladkost, tak to pak udělají většinou co chci.

Jaké formy trestů či odměn využíváte, když mají děti kázeňské problémy, netráví svůj čas plnohodnotně a nechtějí se účastnit aktivit?

Nejvíce ty sladkosti jako odměnu a trest je pro ně nejhorší, když jim zabavím telefon.

Kde získáváte inspiraci při plánování aktivit pro děti?

Asi nejvíce na internetu a na pinterestu, tam je hodně nápadů na výrobky.

Jaké metody využíváte, abyste předcházeli(a) nevhodnému trávení volného času a rozvoji sociálně patologických jevů?

Asi jim říkám nějaké případy lidí, co špatně dopadly a co by neměly dělat, aby také špatně nedopadly.

Jakým způsobem získáváte zpětnou vazbu od dětí na řízené aktivity?

To já na nich už poznám, co je nebaví a slyším ty jejich poznámky, co neustále brblají.

Jakým způsobem získáváte povědomí o oblíbených/neoblíbených aktivitách u dětí?

Za ty roky už vím, co je baví a nebaví, kdyžtak se zeptám, co chtějí dělat.

3. Jaké prostředky využívají vychovatelé k plnohodnotnému trávení volného času dětí z dětského domova?

Jaké pomůcky máte k dispozici v dětském domově?

Pomůcek máme dost, ty na domově nechybí, na co si vzpomenete, to tam je.

Jaké pomůcky nejčastěji využíváte?

Nejvíce asi věci na to vyrábění, na tu výtvarku.

Jaké pomůcky Vám schází pro realizaci volnočasových aktivit v dětském domově?

Nic mě nenapadá

Jaké využíváte hmotné odměny za účast na aktivitě?

Sušenky asi

Účastní se děti více aktivit, když mají slíbenou hmotnou odměnu?

Rozhodně, jakmile jim něco slíbím, že něco za to dostanou, tak už se jim chce hnedka víc.

Jak často využíváte při motivaci dětí odměny a tresty?

No říkám, za sladkost, udělají, co potřebuju.

Jaké metody využívají vychovatelé k přípravě dětí na život po opuštění dětského domova?

Praktické zkušenosti z mého života.

Jaké přesně zkušenosti?

Tak co se týká úklidu, vaření, obstarání jídla, papírování, osobní hygieny, lékařů, úředních věcí, zkrátka se snažím jim předávat mé osobní životní zkušenosti a rady.

4. Jaké metody využívají vychovatelé k přípravě dětí na život po opuštění dětského domova?

Jaký má vliv trávení volného času dítěte na život po opuštění dětského domova?

Tak zajisté že velký, proto mě i mrzí, že ty děti jen zajímá telefon.

Takže zastáváte názor, že kdyby měli nějaký koníček, tak třeba v pozdějším životě se budou mít lépe?

Každý člověk potřebuje mít něco, co ho baví, a při čem přijde na jiné myšlenky, co ho uklidní. Moje maminka měla velkou zálibu v pletení, ve svém volném čase ráda pletla a já to u ní viděla a začala jsem se také zajímat o pletení, šití a do teď mi to zůstalo, ráda šiju, navrhuji si nějaké skromnější šaty, nebo pletu ponožky a baví mě to. Bohužel ty děti z dětského domova u rodičů vidí jiné záliby a často je pak napodobují, což je vlastně přirozené každému tvorů, napodobovat své předky.

Jaké záliby máte na mysli, u těch rodičů?

Většinou když dítě skončí u nás v dětském domově, tak záliby rodičů nejsou moc dobré, většina rodičů je a nebo byla závislá na alkoholu, či drogách.

Jaké metody využíváte k přípravě dětí na život po opuštění dětského domova?

Vařím s nimi, uklízíme a veškeré ty věci, co jsem již zmínila u předchozí otázky.

Jaké aktivity zařazujete do programu, aby byly děti připravené na život po opuštění dětského domova?

Myslím, že jsem na to již odpověděla.

Jaké metody využíváte při rozvíjení povědomí u dětí o důležitosti volby povolání?

Hlavní je komunikace, ptám se jich, co by je bavilo, bavíme se o povolání, co jaké povolání dělá, co mají za úkol.

Jakých přednášek se děti účastní na téma volba povolání?

To nevím teda

5. Jakým způsobem získáváte důvěru a hlubší emoční vztah mezi Vámi a dítětem?

Jakým způsobem si získáváte důvěru u dětí?

Mluvím s nimi v klidu, nekřičím, ale důvěra se buduje dlouhodobě, snad mi některé z dětí důvěřuje.

Jaký má vliv vztah mezi vychovatelem a dítětem na trávení volného času dítěte?

Velký, když budu neoblíbená jako vychovatelka a nebudou mě poslouchat.

Jakým způsobem s dítětem komunikujete, pokud se nechce účastnit řízených aktivit?

Jak jsem říkala, já nikoho nenutím.

Jakým způsobem s dítětem komunikujete, když je deprivované?

Tady jsou deprivované snad všechny děti, podle mě to zasáhne každého člověka, vyrůstat bez rodičů.

Jak často s dítětem komunikujete individuálně?

Snažím se hodně, ale moc z těch starších dětí nedostanu.

Jakým způsobem řešíte s dítětem kázeňské problémy?

Jak jsem říkala, já nerada křičím, takže se snažím vše vyřešit v klidu, bez zvyšování hlasu, vše jim vysvětlit, moje práce se bez dobré komunikace neobejde.

Jaké metody využíváte při navazování hlubšího emočního vztahů?

Snažím se být milá, nekřičet.

6. Jakým způsobem se vychovatelé průběžně vzdělávají?

Jaké máte dosažené vzdělání, abyste mohl(a) vykonávat profesi vychovatele?

Já mám střední pedagogickou školu.

Jakým způsobem obnovujete vzdělání?

Hodně si čtu knížky, máme povinné kurzy.

Jakých kurzů se musíte účastnit?

Všelijakých, poslední kurz se týkal bezpečnostních opatřeních, co se týká požárů a tak dále.

Jaké schopnosti a dovednosti musí mít vychovatel?

Spoustu věcí, nároky na vychovatelé jsou obrovské.

Jaké například?

Musí být hodný, milý, zároveň budít respekt, pravdomluvný, empatický, zároveň se nebrat moc věci k srdci, aktivní, pozitivní, no je toho dost.

Jaké kompetence musí podle Vás mít vychovatel?

Rozhodovací, komunikativní, organizační, poradenské.

Co je podle Vás nejtěžší na profesi vychovatele?

Všechno, je to těžké, já sama jsem poslední dobou hodně demotivovaná.

Rozhovor s respondentem č. 7

1. Jakým způsobem tráví děti v DM svůj VČ?

Jaké činnosti jsou u dětí nejvíce oblíbené v jejich VČ?

Záleží na věku, menší děti rádi staví třeba stavebnice, kluci si hrají hodně s legem, hrajeme deskové hry a baví je i hry v tělocvičně. Ty starší děti chodí hodně na vycházky ven se stejně starými dětmi.

Jsou dle Vás aktivity, které děti volí vhodné, z hlediska plnohodnotného trávení VČ?

Jakože kdyby netrávili tolik času na tom telefonu tak i docela asi jo. Já když je pak vytáhnu na nějakou aktivitu, tak se snažím ji zvolit vhodně.

Jakým způsobem můžete ovlivnit, co dítě bude dělat ve svém volném čase?

Tak jen z části to můžu ovlivnit, když jdou ven na vycházku, tak tam si můžou dělat, co chtějí, když jsou mimo domov, tak je kontrolovat, ani ovlivňovat nemůžu.

Co děláte, když děti opravdu nechtějí ty řízené činnosti dělat? Můžete je nějakým způsobem nutit?

To bych neměla je nutit, měla bych je namotivovat, takovým způsobem, abych tu řízenou činnost dělat chtěli a nebo si připravit natolik zajímavý program, že třeba ani motivace nebude tolik potřeba.

Jakým způsobem můžete kontrolovat, co dítě dělá ve svém volném čase mimo dětský domov?

To nejde, když je venku, tak je venku, tam já mu činnosti neřídím. Jediná moje taková pojistka je, že se s kolegy snažíme děti vybavit jakýmsi schopnostmi, nebo vědomostmi, nebo

jak to říct, jakože aby dítě i bez našeho dohledu mělo tu stopku a bylo schopné usoudit, co už je za hranicí.

V čem vidíte největší problém, co se týká plnohodnotného trávení VČ?

Je to aktuálně hodně probírané téma, asi nebude nic překvapivého, že to zmíním i tady, velkým problémem dnešní generace jsou bohužel mobilní telefony. Co se týká pak přímo našich dětí v domově, tak vidím problém v rodičích, opravdu je velice znát, když dítě přijde z návštěvy od rodičů, je pak jak vyměněné.

Jaké činnosti jsou u dětí naopak nejméně oblíbené?

Nemají rádi, když je vyloženě do něčeho někdo nutí, to se jim ta činnost ještě více znelíbí a nechtějí ji už vůbec dělat.

Jakým způsobem ovlivňuje užívání digitálních technologií plnohodnotné trávení VČ?

Jak jsem již vypověděla, dle mého názoru je to aktuální téma, řeší to všichni, nejen my jako vychovatelé na dětském domově. Digitální technologie poslední dobou vládnu světu a má to i velký vliv na volný čas nejen dětí, ale všech lidí. Často slýchávám, jak děti v dnešní době tloustnou a velkou příčinou jsou právě technologie. Dítě radši kouká na pohádku, nebo hraje hru, než aby šel s kamarádem ven, nemají potřebu se setkávat v reálném světě, když jim k tomu stačí sedět pohodlně doma na gauči a zavolat si, nebo si psát přes telefon, nemají pak žádný důvod k tomu, chodit ven, neschází jim sociální kontakt, protože ho dostávají přes ten telefon.

A myslíte si, že je reálné v dnešním světě udržet děti mimo moderní technologie?

To si nemyslím, v dnešní době, kdo nemá telefon, je divný, děti se navzájem mezi sebou posmívají tomu, kdo nemá telefon, nebo navzájem sebe hodnotí dle druhu, nebo typu telefonu, není možné již dítě udržet zcela mimo tuto moderní techniku.

Jaké digitální technologie mají děti k dispozici v DM?

U nás máme televizi, děti mají telefony a počítače, někteří teda.

Jakým způsobem můžete ovlivnit obsah, který dítě sleduje na digitálních technologiích?

Vím, že existují různé rodičovské zámky, na ty různé aplikace, kde má pak dítě povolený jen určitý obsah, ale to nastavit neumím, snažím se to dané téma, tedy sociální sítě a podobný obsah v tom moderním online světě s dětmi rozebírat, varovat je před nevhodným obsahem, aby třeba nenaletěly nějakému podvodníkovi.

Slyšel jste někdy o nebezpečných výzvách, které kolují po internetu?

Ano slyšela, a také jsem slyšela, jak se teď hrozně rozšířily ty různé podvody, rozesílají se různé emaily, člověk si pak myslí, že vyhrál nějakou cenu, zadá své osobní údaje a podvodníci ho můžou okrást, nebo ty osobní údaje zneužít, před tímto se snažím děti hodně varovat.

2. Jakým způsobem ovlivňují vychovatelé volný čas dítěte v DM?

Jaké aktivity si pro děti připravujete pravidelně a nejčastěji?

Já mám ráda aktivity, u kterých si s dětmi můžu i popovídat, sbližovat se s nimi, takže my hrajeme různé deskové hry, nebo společně něco vyrábíme, ale to spíš s těmi mladšími, ti starší už si jedou spíš to svoje.

Je pro vás překážkou, že jsou rodinné skupiny namíchané?

No někdy není lehké naplánovat aktivitu pro děti, které nejsou v přibližném věku, takže většinou pracuji s těmi mladšími a ti starší už moc o ty aktivity stejně nemají zájem a raději si naplánují svůj program a nebo je zapojím do aktivity, že pomáhají těm mladším.

Jakých aktivit se musí děti povinně účastnit?

Povinné jsou besídky o Vánocích, jinak o ničem jiném nevím.

Jakým způsobem (metodou) děti motivujete, aby se účastnily připravených aktivit?

Tak určitě dobře zvolenou činností, to je hlavní, musí být zábavná pestrá a musí je bavit a pak dobrou náladou, musíte k dětem vždy přistupovat s pozitivní náladou, pak je vše snazší.

Jaké formy trestů či odměn využíváte, když mají děti kázeňské problémy, netráví svůj čas plnohodnotně a nechtějí se účastnit aktivit?

Asi takové ty klasiky jen, nic extra.

Co máte přesně na mysli?

Nejdříve se pokouším po dobrém, tedy domluvou. Pak jako odměnu můžu využít nějakou sladkou drobnost, něco co mají rádi a trestem je pro ně asi když jim přidám práci. Třeba v kuchyni, nebo úklid navíc.

Kde získáváte inspiraci při plánování aktivit pro děti?

Nejvíce asi na internetu.

Jaké metody využíváte, abyste předcházeli(a) nevhodnému trávení volného času a rozvoji sociálně patologických jevů?

Nejčastěji se snažím s dětmi o těch problémech mluvit a upozorňovat je na možná rizika.

Jakým způsobem získáváte zpětnou vazbu od dětí na řízené aktivity?

Tady využívám asi taky nejvíce rozhovor, mluvit, mluvit, mluvit, komunikace je základem všech vztahů.

Jakým způsobem získáváte povědomí o oblíbených/neoblíbených aktivitách u dětí?

Komunikace, základ všeho.

3. Jaké prostředky využívají vychovatelé k plnohodnotnému trávení volného času dětí z dětského domova?

Jaké pomůcky máte k dispozici v dětském domově?

Ježiš tak těch je, to ani snad si na všechny nevzpomenu, ale všelijaké barvičky a výtvarné techniky, máme i věci na keramiku, sportovní náčiní, což mi připomnělo, že u dětí je velice oblíbená také vybíjená, tu děti milují.

Jaké pomůcky nejčastěji využíváte?

Já nejvíce ty deskové hry, karty a výtvarné pomůcky a také ty balony na tu jejich vybišku.

Jaké pomůcky Vám schází pro realizaci volnočasových aktivit v dětském domově?

Nic zdá se mi, že vše potřebné tu máme k dispozici.

Jaké využíváte hmotné odměny za účast na aktivitě?

Hmotné odměny asi jen ty sladké.

Účastní se děti více aktivit, když mají slíbenou hmotnou odměnu?

Asi jo, asi tomu tak je.

Jak často využíváte při motivaci dětí odměny a tresty?

Záleží asi na aktivitě, když se jedná o nějakou větší aktivitu, tak jim odměnu slíbím a taky ji dostanou.

4. Jaké metody využívají vychovatelé k přípravě dětí na život po opuštění dětského domova?

Jaký má vliv trávení volného času dítěte na život po opuštění dětského domova?

Jaký má vliv volný čas dítěte na jeho budoucí život?

Ano

To nevím teda, nic mě teď asi nenapadá.

Jaké metody využíváte k přípravě dětí na život po opuštění dětského domova?

Nejvíce asi komunikaci, snažím se jim rozšířit povědomí, děti si svět venku představují příliš jednoduše.

Jaké aktivity zařazujete do programu, aby byly děti připravené na život po opuštění dětského domova?

Tak třeba hry na finance, na finanční gramotnost, nebo hrajeme hru, kdy si děti rozdělí role, třeba jedno z dětí je prodavačka, druhý je zákazník a mají za úkol vždy nějakou určitou situaci vyřešit.

Jaké metody využíváte při rozvíjení povědomí u dětí o důležitosti volby povolání?

Stejně jako u předchozí otázky, mluvíme spolu o povolání, zaměstnání, co by je bavilo.

Jakých přednášek se děti účastní na téma volba povolání?

To řeší ve školách tyto přednášky, já s nimi pouze komunikuji na tohle téma, ale tomu se nedá říkat odborná přednáška.

5. Jakým způsobem získáváte důvěru a hlubší emoční vztah mezi Vámi a dítětem?

Jakým způsobem si získáváte důvěru u dětí?

Důvěru získávám stejně jako u ostatních lidí v mém životě jsem k nim upřímná, nelžu jim a snažím se být spravedlivá.

Jaký má vliv vztah mezi vychovatelem a dítětem na trávení volného času dítěte?

My máme s dětmi řekla bych dobrý vztah, a celkově vztah mezi vychovatelem a dítětem má velký vliv na dítě, nejen na jeho volný čas, trávíme spolu velkou část času, je důležité mezi sebou pěstovat hezké vztahy.

Jakým způsobem s dítětem komunikujete, pokud se nechce účastnit řízených aktivit?

Nenutím ho, snažím se ho třeba zpočátku přemluvit, když se to nepodaří, nechám ho být.

Jakým způsobem s dítětem komunikujete, když je deprivované?

Podle mého názoru každé dítě z dětského domova je svým způsobem deprivované. Snažím se být dětem oporou, aby věděly, že se na mě mohou vždy obrátit, takže když vidím, že něco s nimi není v pořádku, snažím se jich zeptat, takže zase komunikace.

Jak často s dítětem komunikujete individuálně?

Každý den, když obcházím třeba pokoje, tak se každého zeptám, zda je vše v pořádku, jak se mu daří.

Jakým způsobem řešíte s dítětem kázeňské problémy?

Zpočátku asi domluvou, ale ne vždy to jde, tak pak hodně záleží jak na dítěti, protože na každého platí něco jiného a pak taky na závažnosti daného kázeňského přestupku, nebo jak to říct. Ale nemůžu si dovolit dítě uhodit, takže vždy se to pohybuje pouze na slovní úrovni, tedy nejdříve domluva, následuje popřípadě nějaký trest, jako to nádobí, úklid, nebo seberu telefon.

Jaké metody využíváte při navazování hlubšího emočního vztahů?

Tady bych se opakovala, jednám s nimi, jako s blízkými lidmi z mého okolí, hlubší vztahy vyžadují čas, netlačím na ně, jak to říct nevydobyvám si jejich lásku. Snažím se být vždy upřímná, spravedlivá a zatím se mi to asi i daří, nemáme nějaké velké problémy mezi sebou.

Doplňující otázky ke vzdělání vychovatelů:

Jakým způsobem se vychovatelé průběžně vzdělávají?

Učím se ze svých chyb a zkušeností, plus musíme docházet na povinné kurzy, nebo semináře, třeba jednodenní.

Jaké máte dosažené vzdělání, abyste mohl(a) vykonávat profesi vychovatele?

Mám střední školu

Jakým způsobem obnovujete vzdělání?

Kurzy, zkušenosti, knihy

Jakých kurzů se musíte účastnit?

To máme dané od nadřízeného

Jaké schopnosti a dovednosti musí mít vychovatel?

Já se snažím být upřímná, spravedlivá, nikoho neupřednostňovat, což je velmi důležité, podle mého názoru, musí být také pohotový, komunikativní, přátelský, pozitivní přístup k životu a nesmí si to vše tolik brát k srdci, i když je to někdy těžké

Jaké kompetence musí podle Vás mít vychovatel?

Tady bych se asi opakovala

Co je podle Vás nejtěžší na profesi vychovatele?

Najít kompromis, aby si nepřišlo ani jedno z dětí ukřivděné, a to byste se divila, jak je někdy těžké.

Rozhovor s respondentem č. 8

1. Jakým způsobem tráví děti v DM svůj VČ?

Jaké činnosti jsou u dětí nejvíce oblíbené v jejich VČ?

Nejoblíbenější neřízená činnosti u dětí, když si sami volí svůj program, mi přijde že je koukání do telefonu a na počítač, nebo playstation ještě hodně frčí u kluků. Ale záleží na věku taky hodně, neříkám, že ti maloši nejsou těma telefonama taky tak posedlí, to oni jsou, ale pořád se je dá tak nějak upoutat i jinou aktivitou, že je od toho telefonu odtrhnu a přemluvím je, ať jdou semnou já nevím, například něco vyrábět, nebo do tělocvičny na míčovku. Ty starší děti odtrhnout už tak lehké není, protože není ani lehké už zaujmout nějakou hrou pubertálního mladistvého, natož když má v ruce telefon a je tím úplně zblbnutej.

U těch menších dětí je to tedy jaká aktivita, mimo telefon?

Jak říkám, ty malochy není tak těžké jako zabavit, něco pro ně vymyslet, to mám vymyšlené za minutu jo, oni rádi hodně dělají aktivity semnou, když se já jako zapojím s nimi do té hry, často spolu hrajeme různé deskové hry, karty, člobrdo, pak mají hodně rádi tu deskovou hru s žížalkama, jak vlastně každý máte panáčka a postupujete po dráze a když stoupnete na žížalku, tak buďto spadnete dolů, nebo vás posune nahoru. Takže já když za nimi přijdu a přemluvím je, tak rádi hrajou ty deskovky, ale když si vybírají podle sebe a jakoby nikdo jim do toho nekecá, tak si raději zalezou s telefonem.

A ty starší děti mají nějakou oblíbenou činnost?

Ty starší děti si radši dělají prostě svoje věci, ti rádi chodí na vycházky, mimo domov prostě s vrstevníkama podle mého názoru, to je jejich oblíbená činnost. A teďka jsem hodně viděla, jak hodně natáčí taková ty různá videa na tiktok, různé ty tanečky a podobně.

Jsou dle Vás aktivity, které děti volí vhodné, z hlediska plnohodnotného trávení VČ?

Podle mého názoru sami od sebe nevolí vhodné aktivity, ty mobily prostě v dnešní době není nic dobrého, já jsem ráda, že jsem vyrůstala v době bez telefonu, mě moje máma měla problém

nahnat zpátky domů, abych vydržela chvíli doma, u dnešních dětí je problém je vyhnat ven. Prostě oni sami od sebe si nevezmou třeba právě tu deskovku jo to ne, ale telefon, ten jim nechybí nikdy.

Jakým způsobem můžete ovlivnit, co dítě bude dělat ve svém volném čase?

Tak tou řízenou činností asi nejvíc, ale zase nemůžu jim řídit všechno jejich volný čas, to nejde. Takže tou řízenou činností, ukázat jim možnosti a volby, jak ten volný čas trávit, ty děti to neznají, protože o ně se rodiče nezajímají, možná i proto ten čas tráví na telefonu, protože neznají ty možnosti a volby, jak ho trávit lépe. Takže mým úkolem je jim nabízet ty aktivity, ale jak říkám, ty telefony a sociální sítě jsou nastavené tak, aby toho jedince úplně pohltily a pak je těžké, vymyslet něco zajímavějšího, co je odtrhne od těch obrazovek.

Co děláte, když děti opravdu nechtějí ty řízené činnosti dělat? Můžete je nějakým způsobem nutit?

Záleží na jakoby druhu té aktivity, jo když mám program na domečku, jako u nás tady na domově, já tomu někdy říkám domeček, tak jen ať víte, že tím myslím dětský domov, takže když mám připravenou aktivitu na domečku, a někdo nechce dělat, tu řízenou činnost, nebo prostě chce si dělat svoje věci, tak to zas takový problém není, protože jsem na domově, ale když si připravím třeba nějakou vycházku, nebo výlet, tak si ty starší děti můžou vzít vycházku a musí jít ven, neexistuje, že by zůstal někdo sám na domečku. Ještě si pomáháme takto mezi spolupracovnicemi, jakože mezi vychovateli, že když právě někdo nechce jít na společnou vycházku, tak poprosím vychovatele, co zůstává na domově, jestli mi to dítě pohlídá, většinou si vycházíme vstříc, jednou pohlídá dítě on mě, z mé skupiny, podruhé zase já jemu.

Jakým způsobem můžete kontrolovat, co dítě dělá ve svém volném čase mimo dětský domov?

Tak to jste trefila asi jeden z prvotních problémů, jak myslíte, že bych ho mohla kontrolovat.

To já právě nevím, proto jsem tuto otázku zahrnula do rozhovoru

To nejde, to dítě je mimo pozemek dětského domova, já na něj nevidím, nevím, co venku dělá, nemám nad ním kontrolu a když je pryč, tak s tím prostě nic neudělám. Jenže ono, to nemá vlastně ani rodič v běžné rodině jakoby přehled co jeho dítě dělá venku, to je naprosto normální a přirozené, tímto to dítě vyrůstá, dospívá. Je proto důležité a to já se hodně snažím předcházet těm problémům, snažím se dětem neustále opakovat, jak se mají chovat, co nesmí dělat, snažím se jim nastavit tu stopku, abych předcházela nějakým větším problémům. Tak jako dítě v běžné rodině, se snaží neudělat nějaký větší průšvih, protože to zná od rodičů, co se smí a co se už nesmí, má třeba i strach, že by dostal vynadané, tak to já se snažím nastavit i u těch mých dětí ze skupiny, aby měli tu stopku, a i když nebudu přímo s nimi, tak aby věděli, co už je přes čáru.

V čem vidíte největší problém, co se týká plnohodnotného trávení VČ?

My jsme o tom mluvili nedávno s kolegyní, měla připravenou nějakou aktivitu a přišla nešťastná, že se jí jedno dítě vrátilo od rodičů, co bylo přes víkend a že je zas jak vyměněné a nechce nic dělat. Mě přijde, že nám ty děti vždy kazí rodiče, netýká se to jen volného času, ale celkově.

Jaké činnosti jsou u dětí naopak nejméně oblíbené?

Tak to je klasika, nemají rádi úkoly do školy a domácí práce, to snad ale každé dítě, to je úplně normální a pak nemají rádi jakoby složité hry, na ty děti se musí opatrně, většinou nejsou tak inteligentní, jako děti z běžných rodin, takže nic složitého. Ale nechci je nijak urážet, neříkám, jsou i výjimky, že jsou tu i děti velice chytré a šikovné, ale jak říkám většina dětí dochází tady na speciální školu.

Jakým způsobem ovlivňuje užívání digitálních technologií plnohodnotné trávení VČ?

Velkým způsobem, podle mě velkým. Jako já když byla malá, já nevydržela chvíli doma, pořád jsme někde běhaly s kočárkama s panenkami, vařily jsme z bláta, stavěly domečky na stromech, běhaly po poli, jo my jsme si venku vždy něco našly, dnešní děti to ani nenapadne. Technologie jim bere hodně času a myslím si, že se s tím pojí i více problémů.

Jaké máte na mysli?

Tak to není jako jen tady u nás na domově, ale celkově třeba i od kamarádek slýchávám, že dítě je posedlé počítačem, hrami, telefonem, pak se mu nic jiného nechce, nechce se mu sportovat, děti tloustnou, to není vůbec zdravé, při růstu a vývoji potřebují pohyb.

A myslíte si, že je reálné v dnešním světě udržet děti mimo moderní technologie?

To reálné asi právě není.

Jaké digitální technologie mají děti k dispozici v DM?

Mají telefony, ty dostávají už od mala většinou od rodičů, pak někteří i počítače. Společná je tu televize.

Jakým způsobem můžete ovlivnit obsah, který dítě sleduje na digitálních technologiích?

Jako já se snažím, se s nimi o tom obsahu bavit, když vidím, že na něco koukají, tak se jich ptám, na co koukají a když vidím, že je to hodně nevhodné, tak jim to zakážu. Ale nejsem na domečku pořád že jo, takže nemám neustálý přehled o tom, co v těch telefonech mají. Jediné co se snažím je s nimi o tom komunikovat a zase jim dát tu pomyslnou stopku, nebo jako čáru, hranici, nebo jak to říct, aby věděly, na co by už koukat neměly.

Slyšel jste někdy o nebezpečných výzvách, které kolují po internetu?

Ano, slyšela jsem o tom, taky jsem se snažila s dětmi o tom mluvit, vysvětlit jim, že to není normální, ať žádné výzvy nezkouší.

2. Jakým způsobem ovlivňují vychovatelé volný čas dítěte v DM?

Jaké aktivity si pro děti připravujete pravidelně a nejčastěji?

Já mám nejradši s dětmi chodit ven, ať jsou na vzduchu, takže nějaké procházky, výlety poznávací cesty. Mají hodně rádi, když chodíme na bazén, nebo na nějakou vycházku, kterou si zpříjemníme nějakým zákuskem.

Jakých aktivit se musí děti povinně účastnit?

Tak jak jsem už zmínila, nesmí zůstat sami na domečku, jinak já je do ničeho úplně nenutím a co je povinné tak asi jen Vánoční besídka, což je vlastně jednou za rok.

Jakým způsobem (metodou) děti motivujete, aby se účastnily připravených aktivit?

Hlavně pozitivně, k dětem se musí přistupovat s pozitivní náladou.

Jaké formy trestů či odměn využíváte, když mají děti kázeňské problémy, netráví svůj čas plnohodnotně a nechtějí se účastnit aktivit?

Pochvala na prvním místě pak občas kokino a trest asi klasika, přidám nějaký otravný úkol, třeba mytí nádobí, ale záleží také, jak velký ten prohřešek byl.

Kde získáváte inspiraci při plánování aktivit pro děti?

My máme tady mezi kolegy dobré vztahy, takže inspiraci беру i hodně od nich a pak na internetu, taková klasika a třeba mi i pomáhá pinterest.

Jaké metody využíváte, abyste předcházeli(a) nevhodnému trávení volného času a rozvoji sociálně patologických jevů?

Využívám svoji pusu, tady se dostávám zase k těm stopkám, k těm hranicím, mluvím s dětmi o problémech, které by mohly nastat, nebo třeba které jim hrozí, nejen jim, ale všem lidem. Takže komunikace, rozhovor, skupinové sezení.

Jakým způsobem získáváte zpětnou vazbu od dětí na řízené aktivity?

Hlavně taky povídáním, někdy třeba je nechám napsat názor na papír a nechám to anonymní, aby neměly strach tam cokoliv napsat a já se dozvěděla co nejvíce věcí.

Jakým způsobem získáváte povědomí o oblíbených/neoblíbených aktivitách u dětí?

Tady nemám co víc doplnit, jako u předchozí otázky.

3. Jaké prostředky využívají vychovatelé k plnohodnotnému trávení volného času dětí z dětského domova?

Jaké pomůcky máte k dispozici v dětském domově?

Nám tu nic nechybí, pomůcek máme dostatek.

Jaké pomůcky nejčastěji využíváte?

Já hodně hraju s dětmi ty deskové hry a ještě hodně používáme míče a sportovní věci, jakože věci na sport, na sportovní činnosti.

Jaké pomůcky Vám schází pro realizaci volnočasových aktivit v dětském domově?

Nic mě nenapadá momentálně.

Jaké využíváte hmotné odměny za účast na aktivitě?

Jako já se snažím tomu vyhnout, nechci, aby děti dělaly vše jen pro něco hmotného, ale občas využívám ty kokina.

Účastní se děti více aktivit, když mají slíbenou hmotnou odměnu?

Právě že jo, a já je to nechci naučit, chci aby to dělaly pro sebe, ne pro čokoládu.

Jak často využíváte při motivaci dětí odměny a tresty?

Tak jelikož já využívám hodně ty pochvaly slovní, tak to dělám pokaždé, děti to motivuje. A trestem spíš jen pohrozím, když děti zlobí.

4. Jaké metody využívají vychovatelé k přípravě dětí na život po opuštění dětského domova?

Jaký má vliv trávení volného času dítěte na život po opuštění dětského domova?

Zajímavá otázka, docela hodně na zamyšlení. Nejdříve mě napadlo, že žádný vlastně nemá, co má společného volný čas a život po opuštění, ale když se zamyslím, tak má docela velký vliv. Protože pokud dítě nenaučím, jak správně trávit volný čas, tak mi už teď zvlčí, ten čas bude vyplňovat nevhodným způsobem, tak mu to zůstane i v dospělosti, kdežto, když ho teď naučím, že je lepší jít si třeba zaběhat než se válet doma, tak mu to bude velice přínosné i v budoucnosti. Což vlastně já se o to snažím, jak jsem vlastně už říkala, že se snažím těm dětem vystavit ty hranice, ale tím se vracím taky zpět k jiné otázce, kterou jste mi položila v průběhu a to, že nám to kazí ty rodiče, kteří právě žádnou činnost nemají a ty děti to u nich vidí a pak se jim taky nic nechce dělat.

Jaké metody využíváte k přípravě dětí na život po opuštění dětského domova?

Já s děčkama hodně vařím, nejdříve si vždy vymyslíme, co budeme vařit, sepíšeme potraviny, nachystáme peníze a vyrážíme společně do obchodu, nakoupíme, zaplatíme a vaříme. Pak se hodně snažím zase s nimi mluvit, protože en vše jim můžu názorně ukázat, tak spolu mluvíme anebo koukneme na nějaké video.

Jaké aktivity zařazujete do programu, aby byly děti připravené na život po opuštění dětského domova?

Tak to vaření, pak třeba se staršíma dětma chodíme vyřizovat občanky, tak tam jim vše vysvětlím, aby pro příště věděl, co vše se třeba dá vyřídit na úřadě, pak také když chodíme k lékařům, tak se snažím taky jim vše popisovat, aby to pak zvládli sami.

Jaké metody využíváte při rozvíjení povědomí u dětí o důležitosti volby povolání?

Taky opět komunikaci.

Jakých přednášek se děti účastní na téma volba povolání?

Tak to nevím teda to mají ve škole, vím že výchovný poradce tohle téma s nimi řeší.

5. Jakým způsobem získáváte důvěru a hlubší emoční vztah mezi Vámi a dítětem?

Jakým způsobem si získáváte důvěru u dětí?

Komunikací, já jsem hodně komunikativní člověk, já vše řeším mluvením. Důvěru získáváte postupně, to dítě musí vědět, že vám může říct cokoli a že vy to neřeknete nikomu jinému, o což se i snažím, ale jakmile jednou to dítě zklamete, jeho důvěru už nezískáte zpět. Na to si dávám velký pozor, věci neříkám ani ostatním dětem ani svým kolegům. Ty děti mají narušenou důvěru už od rodičů, ti jim neustále něco slibují a většinou to pak nesplní, nechci jim to dělat i já.

Jaký má vliv vztah mezi vychovatelem a dítětem na trávení volného času dítěte?

Snažím se mít s dětmi hezký vztah, mě by se taky nechtěl trávit čas s někým, koho nemám ráda, proto se snažím, abychom měli celkově ve skupině mezi sebou hezké vztahy.

Jakým způsobem s dítětem komunikujete, pokud se nechce účastnit řízených aktivit?

Nejdřív se mu snažím říct, o jakou aktivitu jde, namotivovat ho, pokud ale i tak nechce, tak ho nenutím.

Jakým způsobem s dítětem komunikujete, když je deprivované?

Svým způsobem jsou u nás všechny děti deprivované, takže se všemi stejně, opatrně, jemně, citlivě a hlavně pomalu s citem.

Jak často s dítětem komunikujete individuálně?

Asi každý den, jak říkám, já jsem hodně komunikativní, takže já s nimi mluvím každý den.

Jakým způsobem řešíte s dítětem kázeňské problémy?

Zvolím trest, který je úměrný danému kázeňskému problému.

Jaké metody využíváte při navazování hlubšího emočního vztahů?

Asi stejně jako u té důvěry, snažím se je nezklamat.

Doplňující otázky ke vzdělání vychovatelů:

Jaké máte dosažené vzdělání, abyste mohl(a) vykonávat profesi vychovatele?

Já mám Vyšší odbornou školu

Jakým způsobem obnovujete vzdělání?

Povinnými kurzy, semináři, zkušenostmi

Jakých kurzů se musíte účastnit?

To je různé, ty kurzy jsou vždy jiné, poslední se týkal třeba bezpečnosti.

Jaké schopnosti a dovednosti musí mít vychovatel?

Vychovatel musí umět vést skupinu, skupinovou dynamiku, musí počítat s tím, že ne vždy jde podle jeho plánu, odvíjí se to od nálady dětí a dalších věcí, s tím musí vychovatel počítat a musí si umět poradit za chodu, když něco nejde podle plánu, tak se nehroutit, protože většinou není nic podle plánu.

Jaké kompetence musí podle Vás mít vychovatel?

Komunikativní rozhodně, tady bych se asi opakovala.

Co je podle Vás nejtěžší na profesi vychovatele?

Tak není to jednoduché, nejtěžší na tom asi je, že já se o něco snažím, snažím se je převychovat a pak přesný opak dělají jejich rodiče a co tak slyším od dětí, tak se stejně chtějí pak vrátit k rodině, takže ten fakt, že se o něco snažíte a někdo jiný vám to kazí.